

Module 1
ส่องกับพัฒนาการ
ด้านสติปัญญา

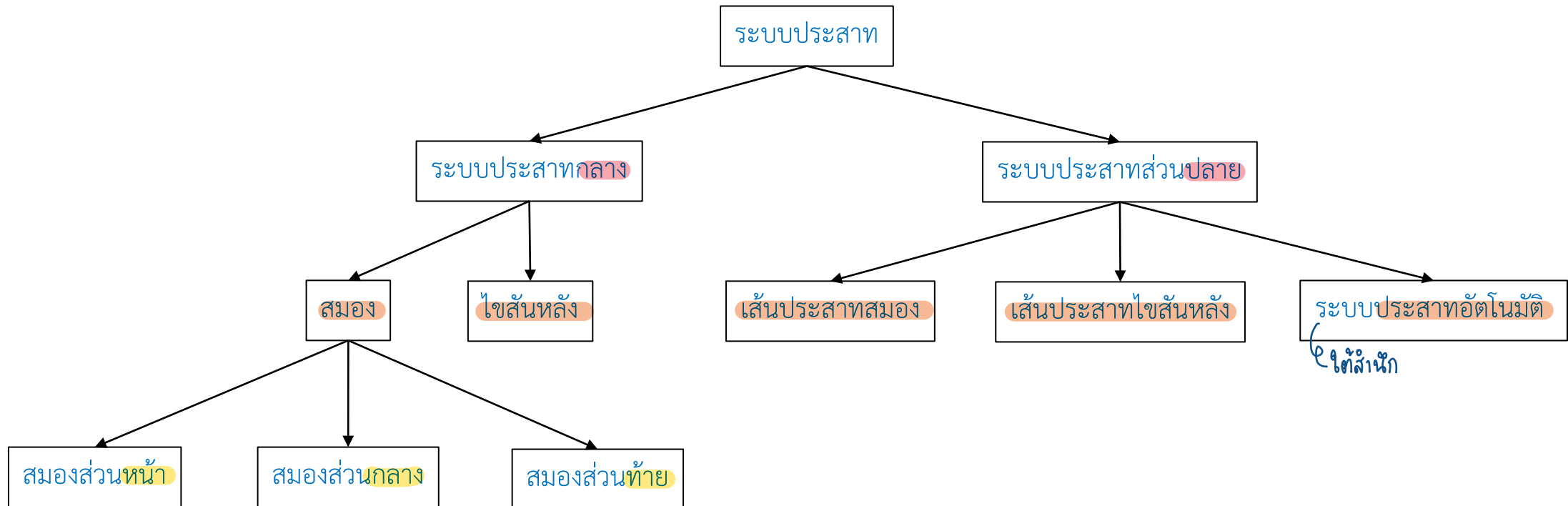
หัวข้อ

1. ระบบประสาท
2. โครงสร้างและส่วนต่างๆ ของสมอง
3. หน้าที่ของส่วนต่างๆ ของสมอง
4. การสื่อสารและเชื่อมโยงของเซลล์สมอง
5. ความยืดหยุ่นของประสาทและพัฒนาการด้านสติปัญญา

1. ระบบประสาท

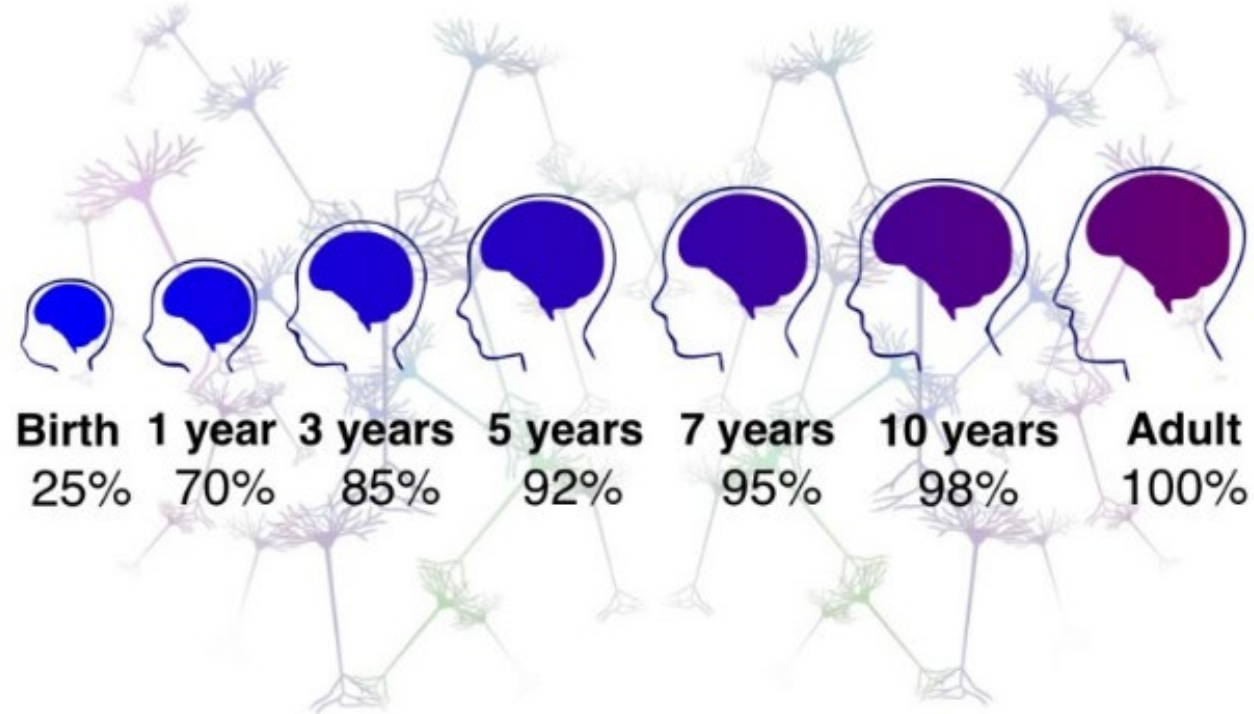
ระบบประสาท

ขนาดขอสมอง

- สมองของเด็กแรกเกิดหนักประมาณ 350–400 กรัม (13% ของน้ำหนักตัว)
- สมองของผู้ใหญ่หนักประมาณ 1300–1400 กรัม (2% ของน้ำหนักตัว)

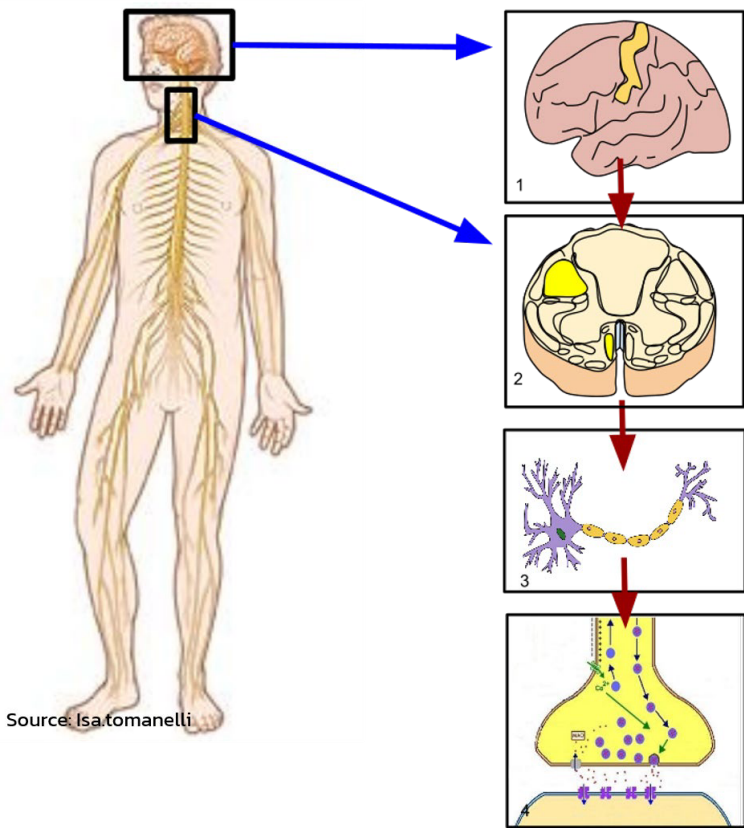
ขนาดของสมอง

การเจริญเติบโตและขนาดของสมองตามอายุ

Source: Center on the Developing Child, Harvard University

ระบบประสาท

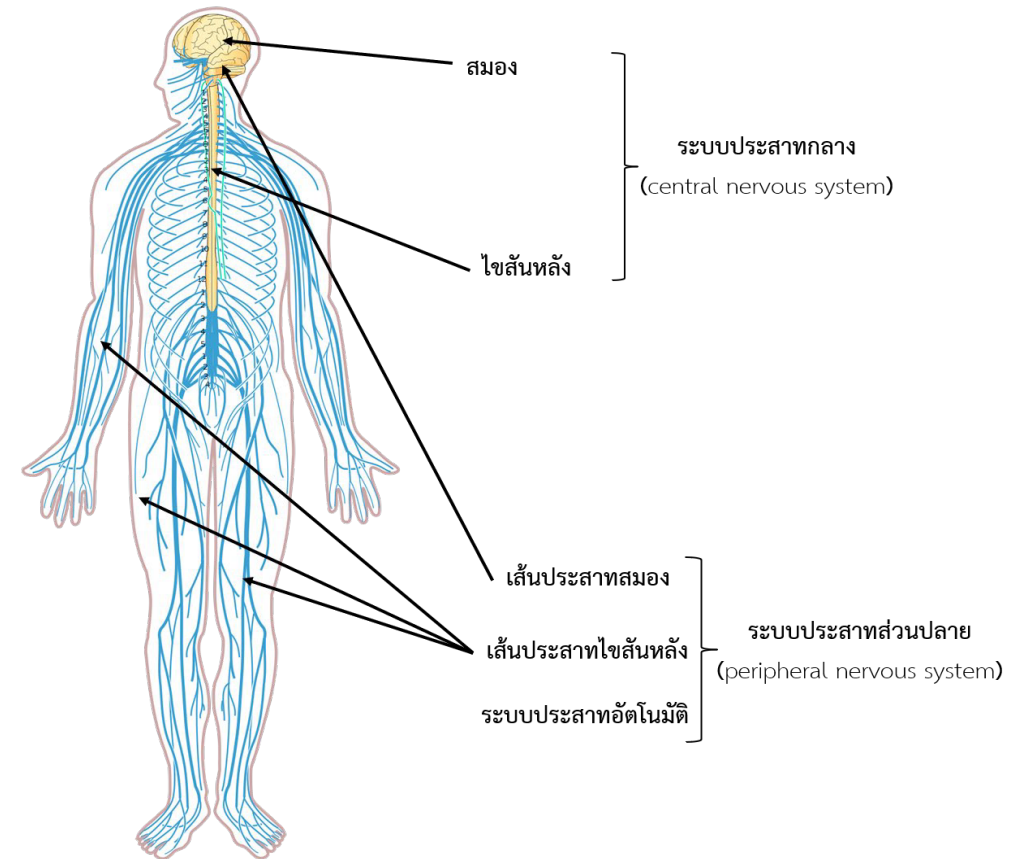

Source: isa.tomanelli

- ระบบประสาททำหน้าที่ส่ง รับ และแปลความหมายของกระแสประสาท (nerve impulse) จากทุกส่วนของร่างกาย
- ระบบประสาทจะเฝ้าสังเกต และประสานการทำงานของอวัยวะภายในกับการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก

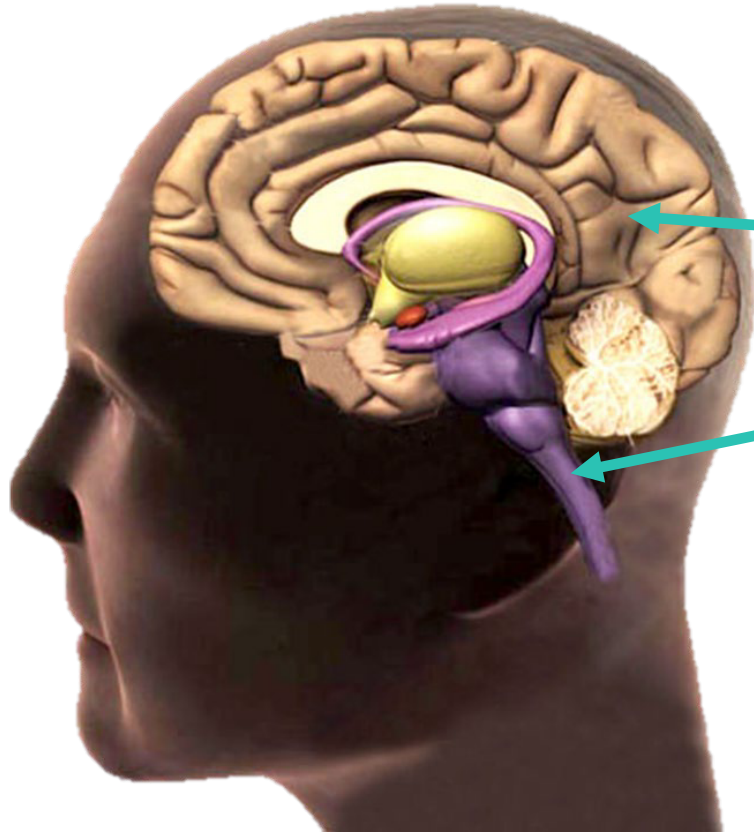
องค์ประกอบของระบบประสาท

- ระบบประสาทกลาง (central nervous system : CNS) ประกอบด้วย
 - สมอง (brain)
 - ไขสันหลัง (spinal cord)
- ระบบประสาทส่วนปลาย (peripheral nervous system: PNS) ประกอบด้วย
 - เส้นประสาทสมอง 12 คู่
 - เส้นประสาทไขสันหลัง 31 คู่
 - ระบบประสาทอัตโนมัติ (autonomic nervous system: ANS)

Source: ck12.org

ระบบประสาทส่วนกลาง

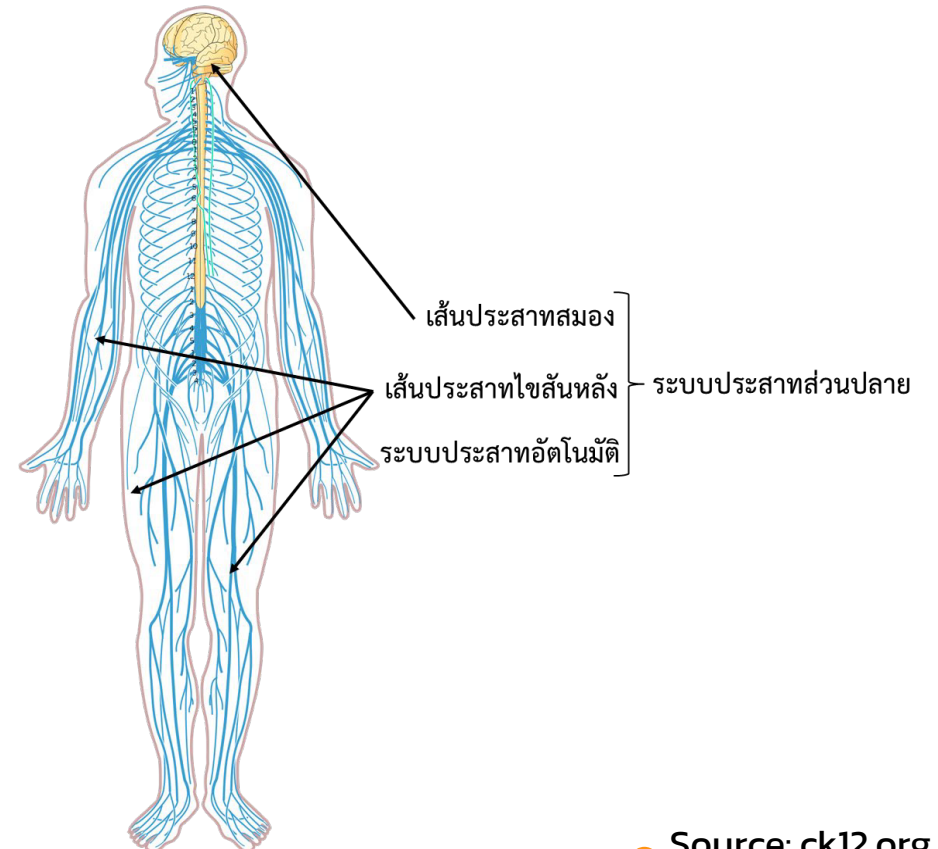

- เป็นศูนย์กลางควบคุมและประสานการทำงานของร่างกายทั้งหมด ประกอบด้วยสมองและไขสันหลัง
- **สมอง**ทำหน้าที่ตัดสินใจว่าจะตอบสนองต่อกระแสประสาทที่รับมาจากส่วนต่างๆ ของระบบประสาท
- **ไขสันหลัง**เป็นทางด่วนหลักที่สมองใช้ในการสื่อสารกระแสประสาท

Source: ck12.org

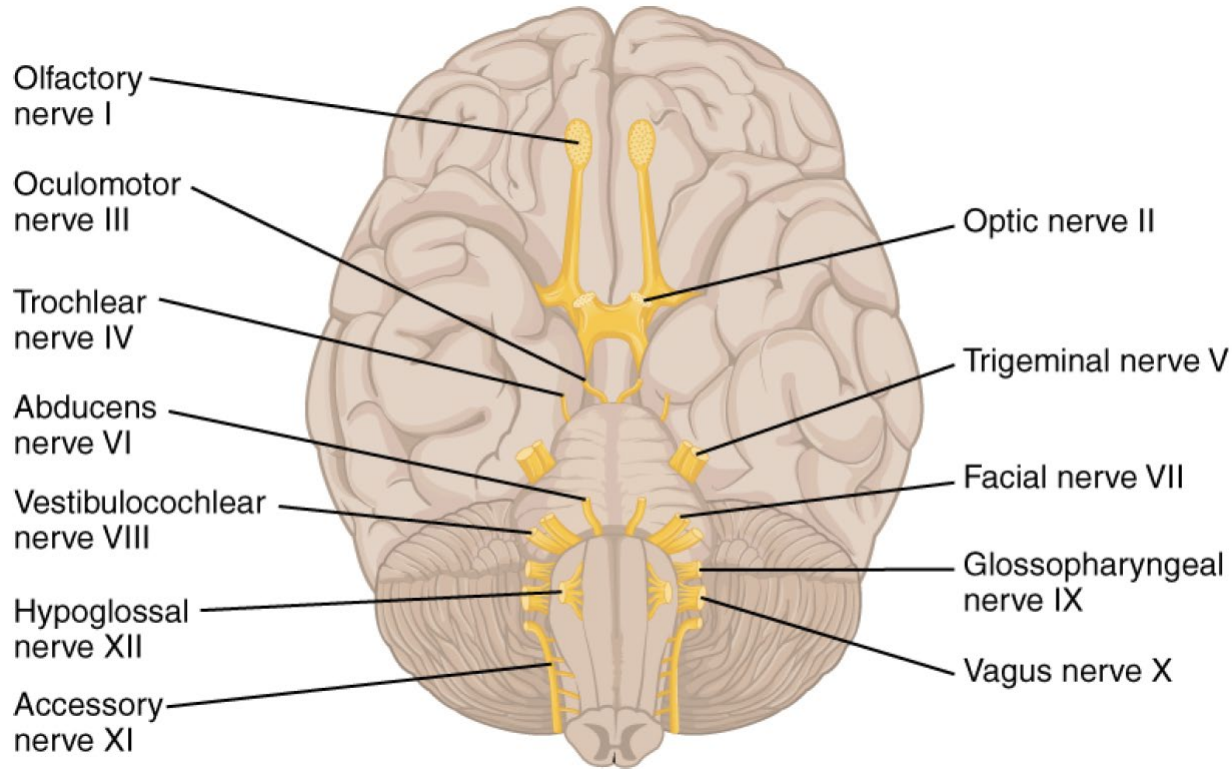
ระบบประสาทส่วนปลาย

- เส้นประสาทสมอง 12 คู่
- เส้นประสาทไขสันหลัง 31 คู่
- ระบบประสาทอัตโนมัติ
 - ระบบซิมพาเทติก (sympathetic) ต้นตอ ๕ ขงก
 - ระบบพาราซิมพาเทติก (parasympathetic) พักสงบ

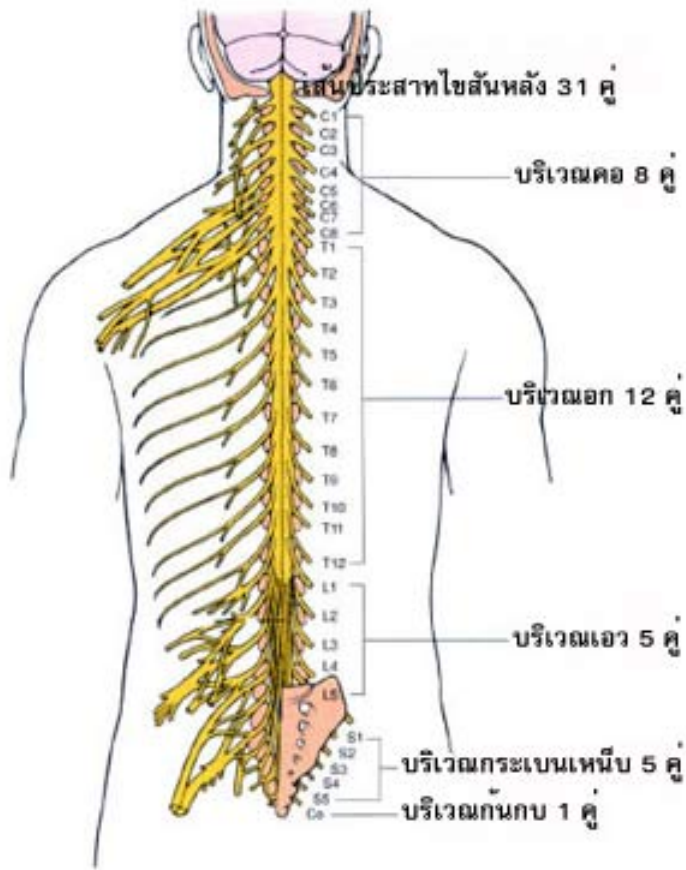
Source: ck12.org

เส้นประสาทสมอง 12 คู่

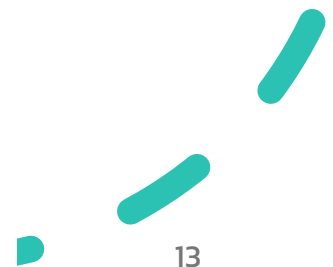
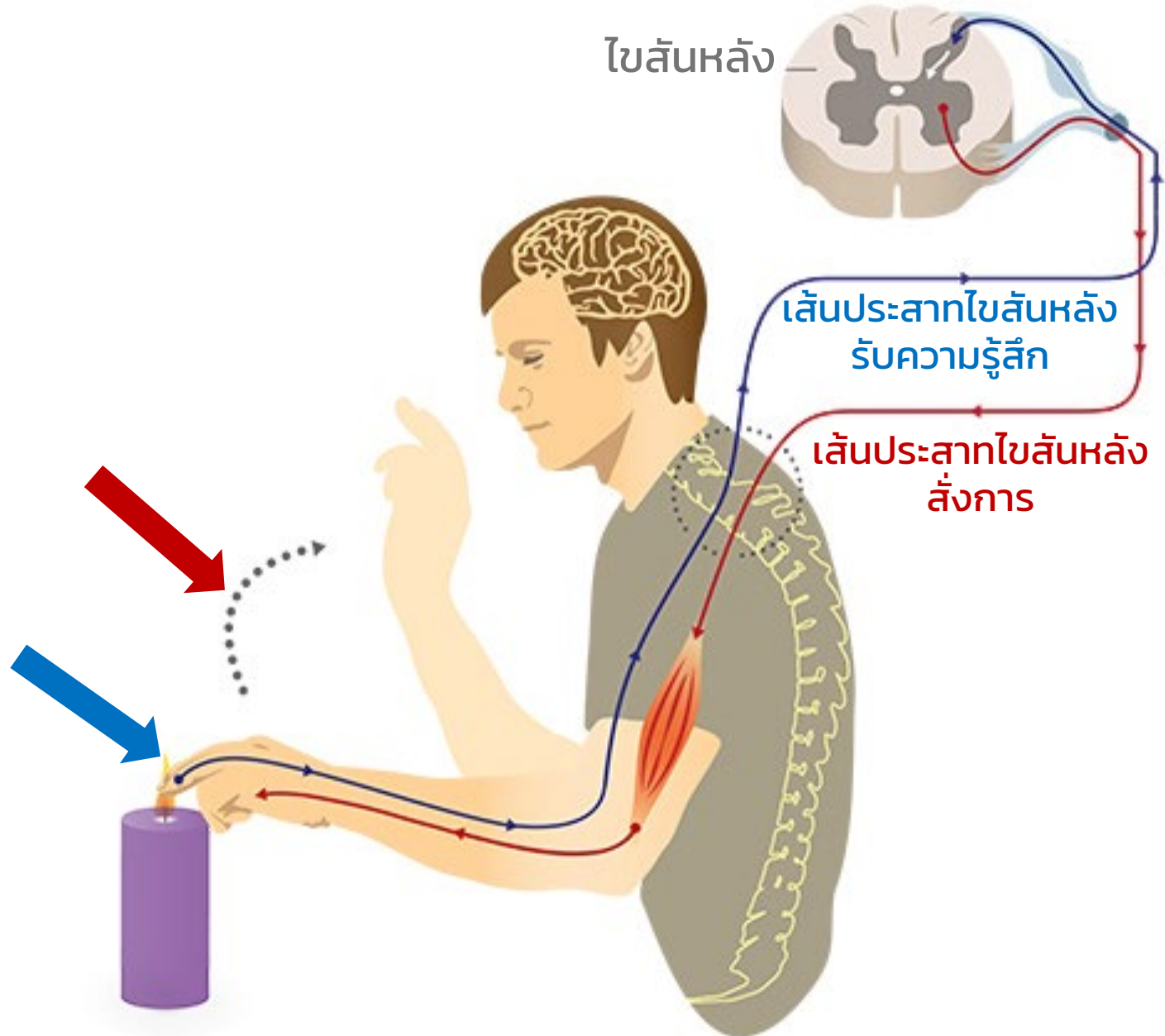

คู่ที่	หน้าที่	อวัยวะที่ติดต่อ
I	รับความรู้สึก	จากจมูก
II	รับความรู้สึก	จากตา
III	สั่งการ	ไปยังกล้ามเนื้อของลูกตา
IV	สั่งการ	ไปยังกล้ามเนื้อของลูกตา
V	รับความรู้สึก สั่งการ	จากใบหน้าและฟัน ไปยังใบหน้าและฟัน
VI	สั่งการ	ไปยังกล้ามเนื้อของลูกตา
VII	รับความรู้สึก สั่งการ	จากตุ่มรับรส ไปยังต่อมน้ำลายและกล้ามเนื้อใบหน้า
VIII	รับความรู้สึก	จากหู
IX	รับความรู้สึก สั่งการ	จากคอหอย ต่อมรับรส ไปยังคอหอย ต่อมน้ำลาย
X	รับความรู้สึก สั่งการ	จากช่องอก ช่องท้อง ไปยังช่องอก ช่องท้อง
XI	สั่งการ	ไปยังกล้ามเนื้อที่ไช่ยกไหล่
XII	สั่งการ	ไปยังลิ้น

เส้นประสาทไขสันหลัง

- เป็นส่วนหนึ่งของระบบประสาทส่วนปลาย มี 31 คู่ที่แยกย่อยออกมาจากไขสันหลังและขยายออกไปถึงทุกส่วนของร่างกาย
- กระแสประสาทจะรับมาจากเซลล์ประสาทของเส้นประสาทไขสันหลัง และถูกส่งต่อไปที่ไขสันหลังเพื่อส่งไปยังสมอง สมองจะตัดสินใจแล้วส่งกระแสประสาทกลับไปที่ส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้องโดยผ่านไขสันหลังและเส้นประสาทไขสันหลังตามลำดับ

ระบบประสาทอัตโนมัติ

การทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติต่ออวัยวะต่างๆ

ตื่นตระหนก - - - - -> ซิมพาเทติก

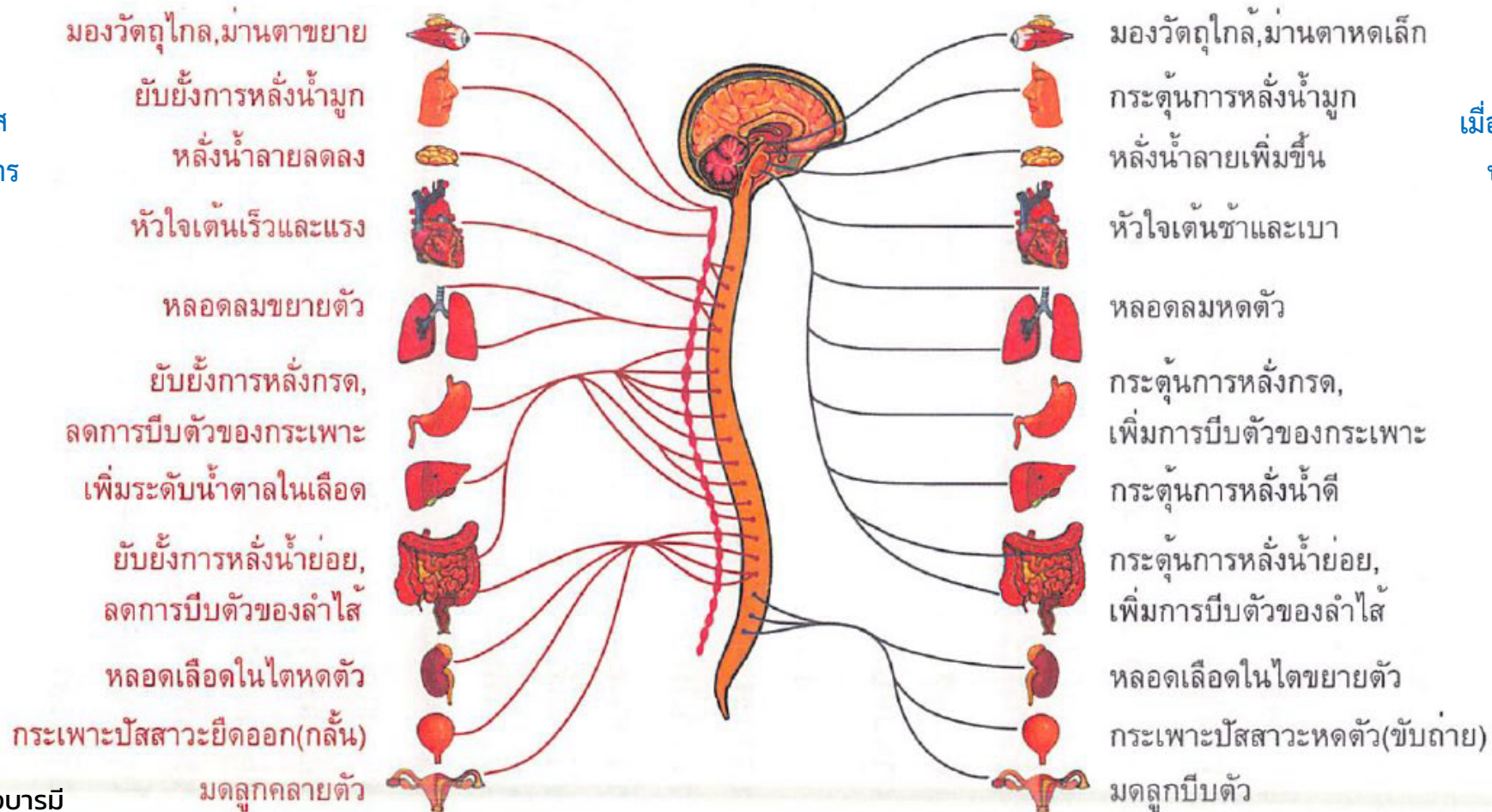
พาราซิมพาเทติก < - - - - - พักสงบ

เมื่อสมมติความกระแสร
ประสาทว่าต้องปฏิบัติการ

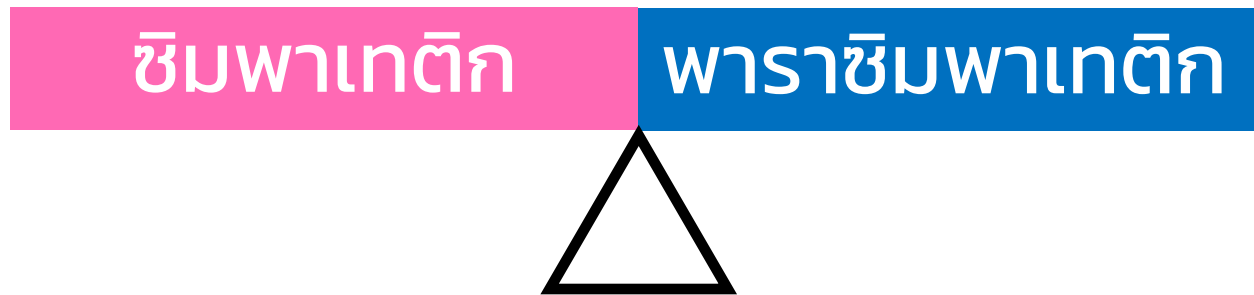
เมื่อสมมติความกระแสร
ประสาทว่าต้องพัก

เร่งขึ้น
ใช้พลังงานมากขึ้น

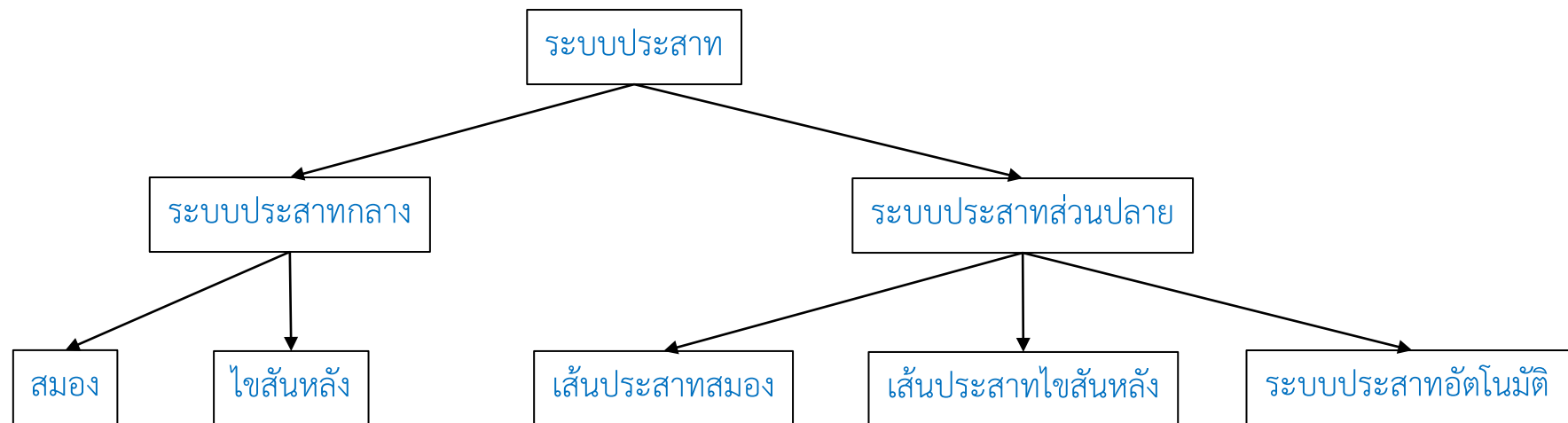
ช้าลง
ใช้พลังงานน้อยลง

ระบบประสาทอัตโนมัติ

สรุป

Quiz 1.1

1. ระบบประสาทกลางประกอบด้วยสมองและไขสันหลังเท่านั้น (T/F)
2. เส้นประสาทสมองทั้งหมดมี 12 คู่ (T/F)
3. ระบบประสาทอัตโนมัติประกอบด้วยระบบซิมพาเทติกและระบบพาราซิมพาเทติก (T/F)
4. การทำงานของระบบซิมพาเทติกทำให้อัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น (T/F)
5. เส้นประสาทไขสันหลังทั้งหมดเป็นเส้นประสาทผสม (ทั้งรับความรู้สึกและสั่งการ) T

Quiz 1.2

ระบบตรงข้ามกัน

6. ระบบประสาทซิมพาเทติกและพาราซิมพาเทติกทำงานเสริมกันเสมอ (T/F)

7. เส้นประสาทสมองคู่ที่ 1 (Olfactory nerve) เป็นเส้นประสาทรับความรู้สึกเพียงอย่างเดียว (T/F) = **จริง**

8. เซลล์ประสาทในระบบประสาทส่วนปลายสามารถฟื้นฟูตัวเองได้ดีกว่าในระบบประสาทกลาง (T/F)

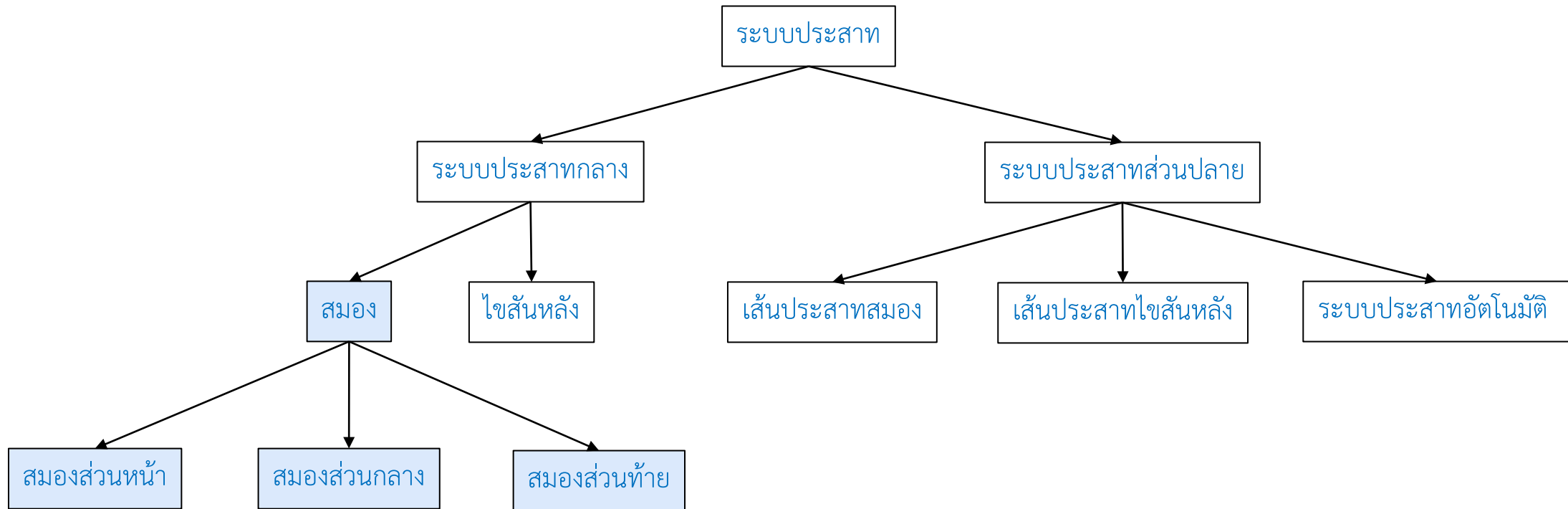
9. การทำงานของระบบพาราซิมพาเทติกทำให้ม่านตาขยายเพื่อมองวัตถุไกล (T/F)

10. ไบสันหลังทำหน้าที่ส่งผ่านข้อมูลระหว่างสมองและร่างกาย (T/F)

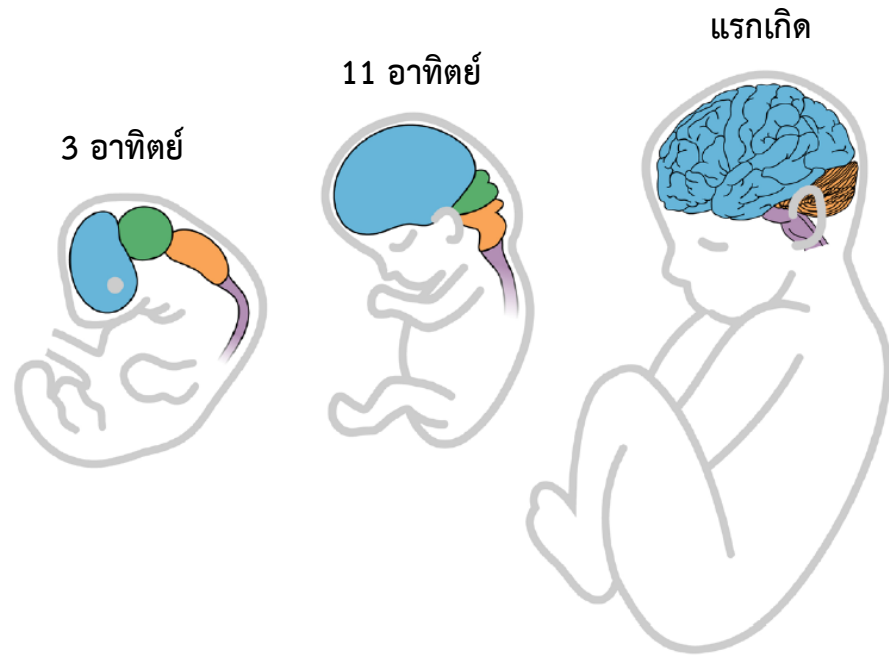

2. โครงสร้างและส่วนต่างๆ ของสมอง

ระบบประสาท

พัฒนาการของสมองเด็กในครรภ์

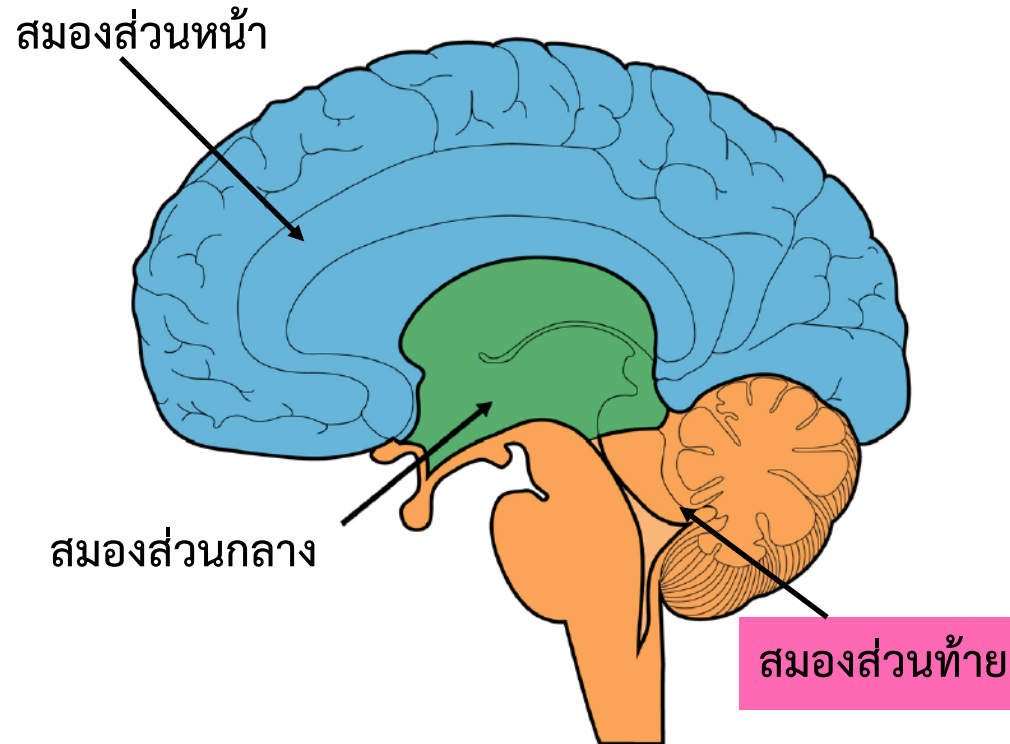
Forebrain ■ Midbrain ■ Hindbrain ■ Spinal Cord ■
สมองส่วนหน้า สมองส่วนกลาง สมองส่วนท้าย ไชสันหลัง

Source: The Growing Brain, ZerotoThree

สมองส่วนกลาง + สมองส่วนท้าย = **ก้านสมอง**

- การพัฒนาของเซลล์ที่สร้างส่วนต่างๆ ของสมอง (สมองส่วนหน้า สมองส่วนกลาง สมองส่วนท้าย) เป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อนและรับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม เช่น การใช้ยาของมารดา การได้รับสารพิษ รวมทั้งพันธุกรรมที่เด็กได้รับมา
- การทำงานของสมองพัฒนาแบบล่างสู่บน (bottom up) จากด้านหลังสู่ด้านหน้า

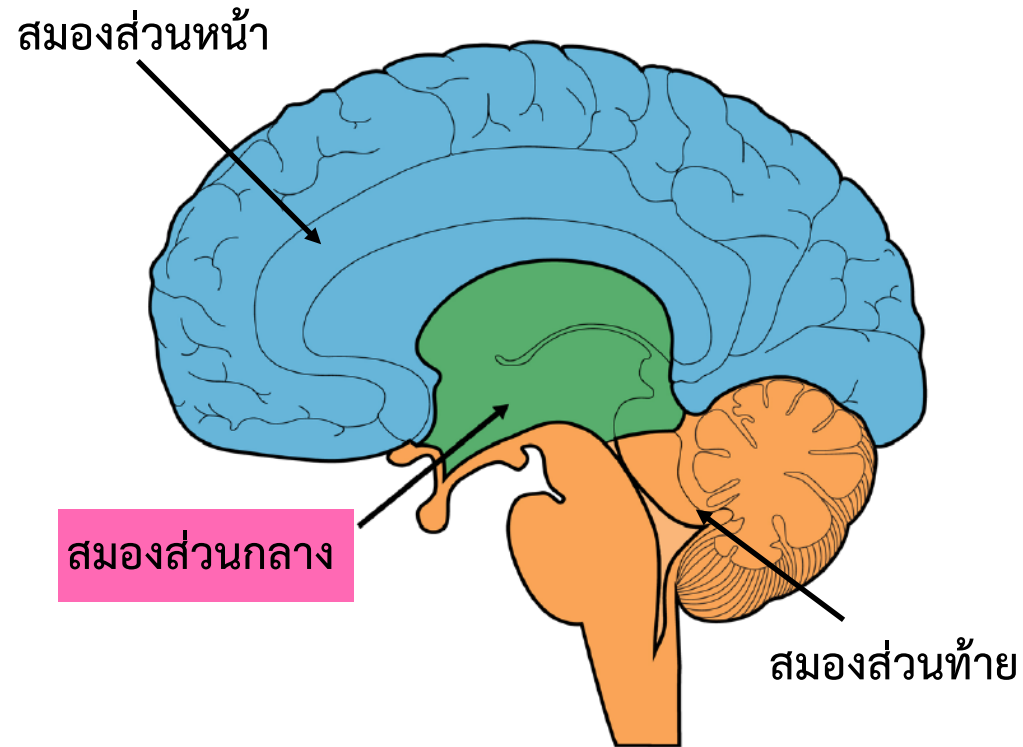
หน้าที่ของสมองส่วนท้าย

- รับผิดชอบและควบคุมการทำงานพื้นฐานสำหรับชีวิตมนุษย์ เช่น การหายใจ จังหวะการเต้นของหัวใจ และระดับน้ำตาลในเลือด เป็นต้น
- ได้รับการปกป้องและพัฒนาอย่างดีมาตั้งแต่แรกเกิด

Source: The Growing Brain, ZerotoThree

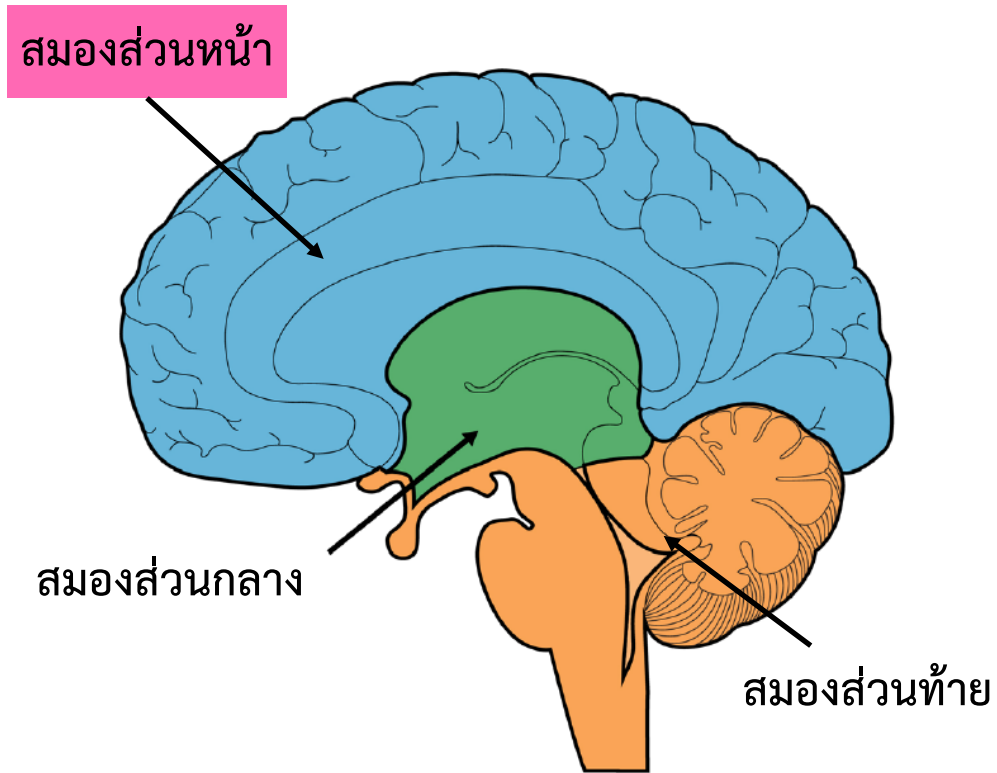
หน้าที่ของสมองส่วนกลาง

- ควบคุมการเคลื่อนไหว การนอน/การตื่น การฟัง การตื่นตัว การเคลื่อนไหวของตา เป็นต้น
- ควบคุมอุณหภูมิร่างกาย

Source: The Growing Brain, ZerotoThree

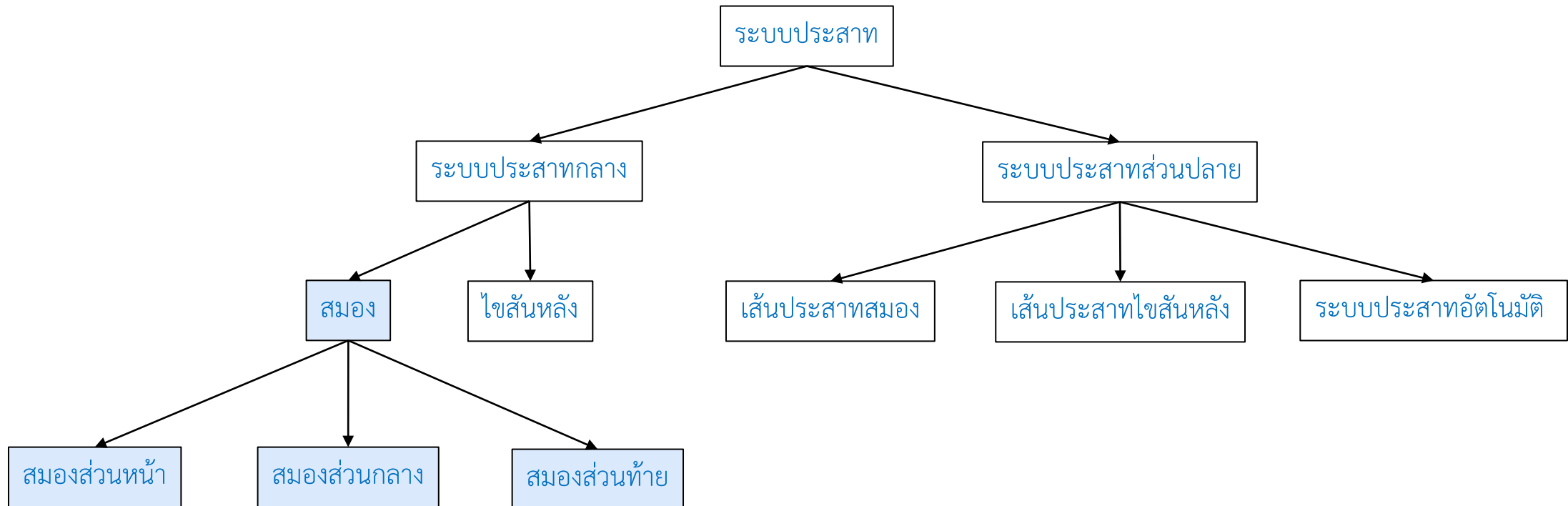
หน้าที่ของสมองส่วนหน้า

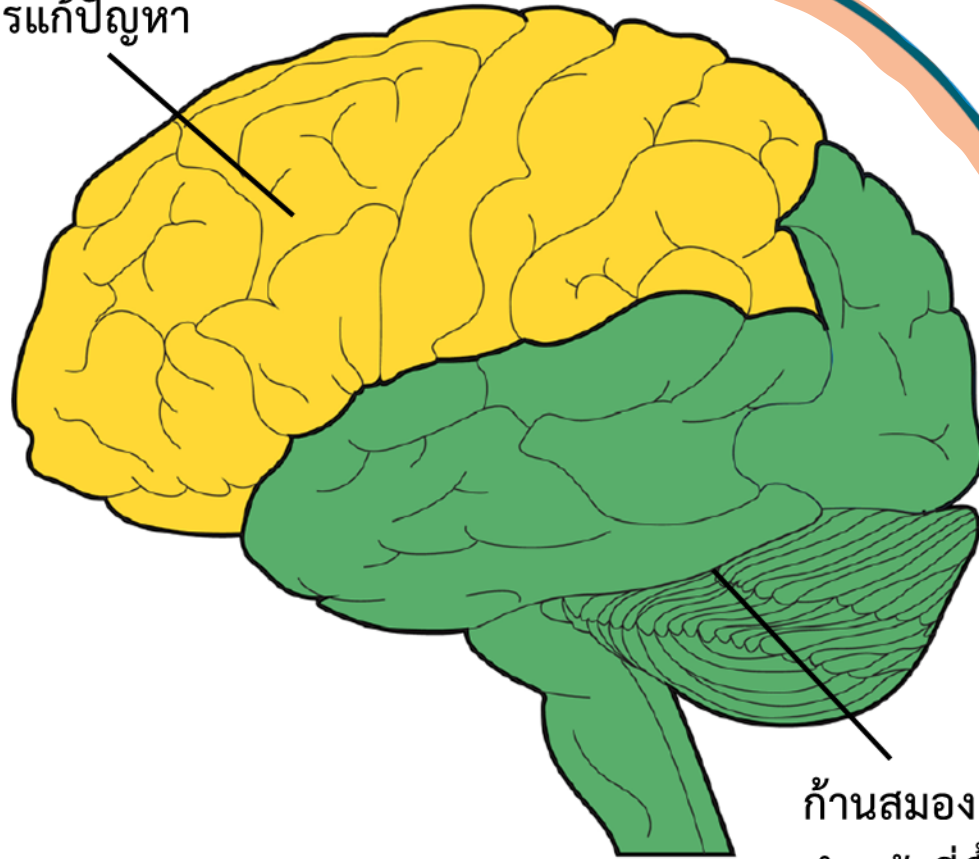
- รับผิดชอบและควบคุมการทำงานที่ซับซ้อนของร่างกาย
- ดูแลการคิด การรับรู้ การวางแผน และการประมวลภาษา

Source: The Growing Brain, ZerotoThree

ระบบประสาท

สมองส่วนหน้า ทำหน้าที่ขั้นสูง เช่น
การคิด การวางแผน การแก้ปัญหา

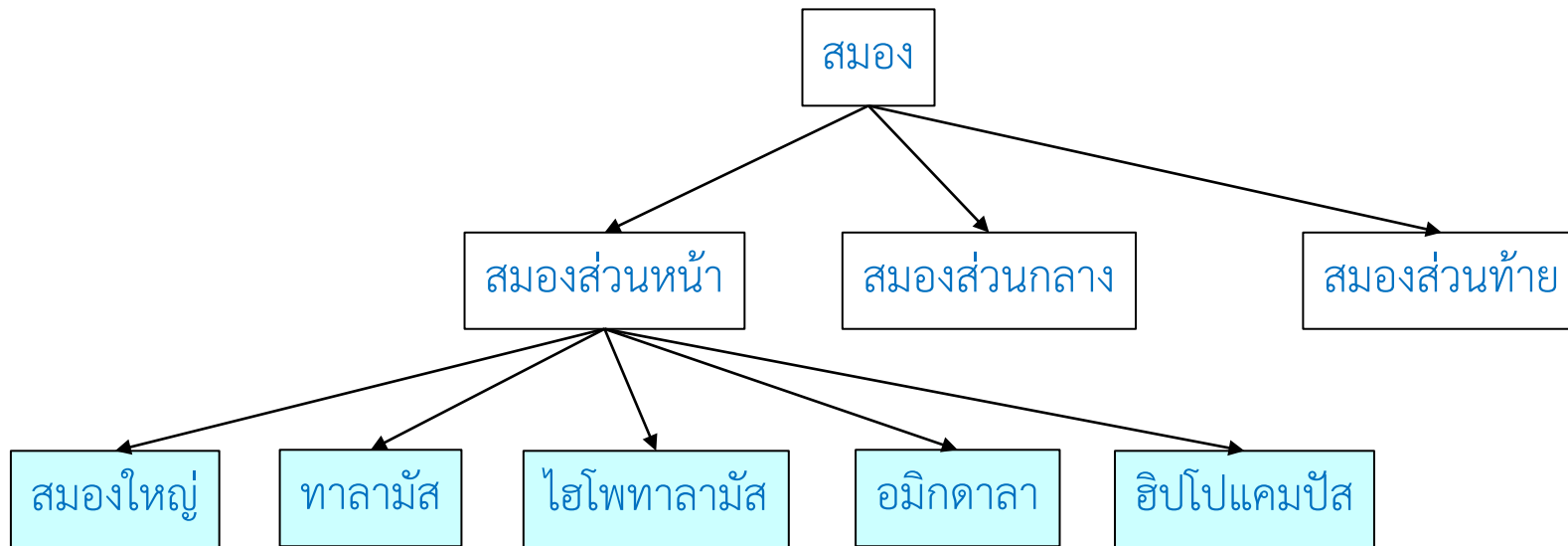
ลำดับการพัฒนาของสมอง
จากส่วนที่ทำหน้าที่พื้นฐาน
ไปสู่ส่วนที่ทำหน้าที่ขั้นสูง

ก้านสมอง (สมองส่วนกลาง + สมองส่วนท้าย)
ทำหน้าที่พื้นฐาน เช่น ความรู้สึก การรับเห็น

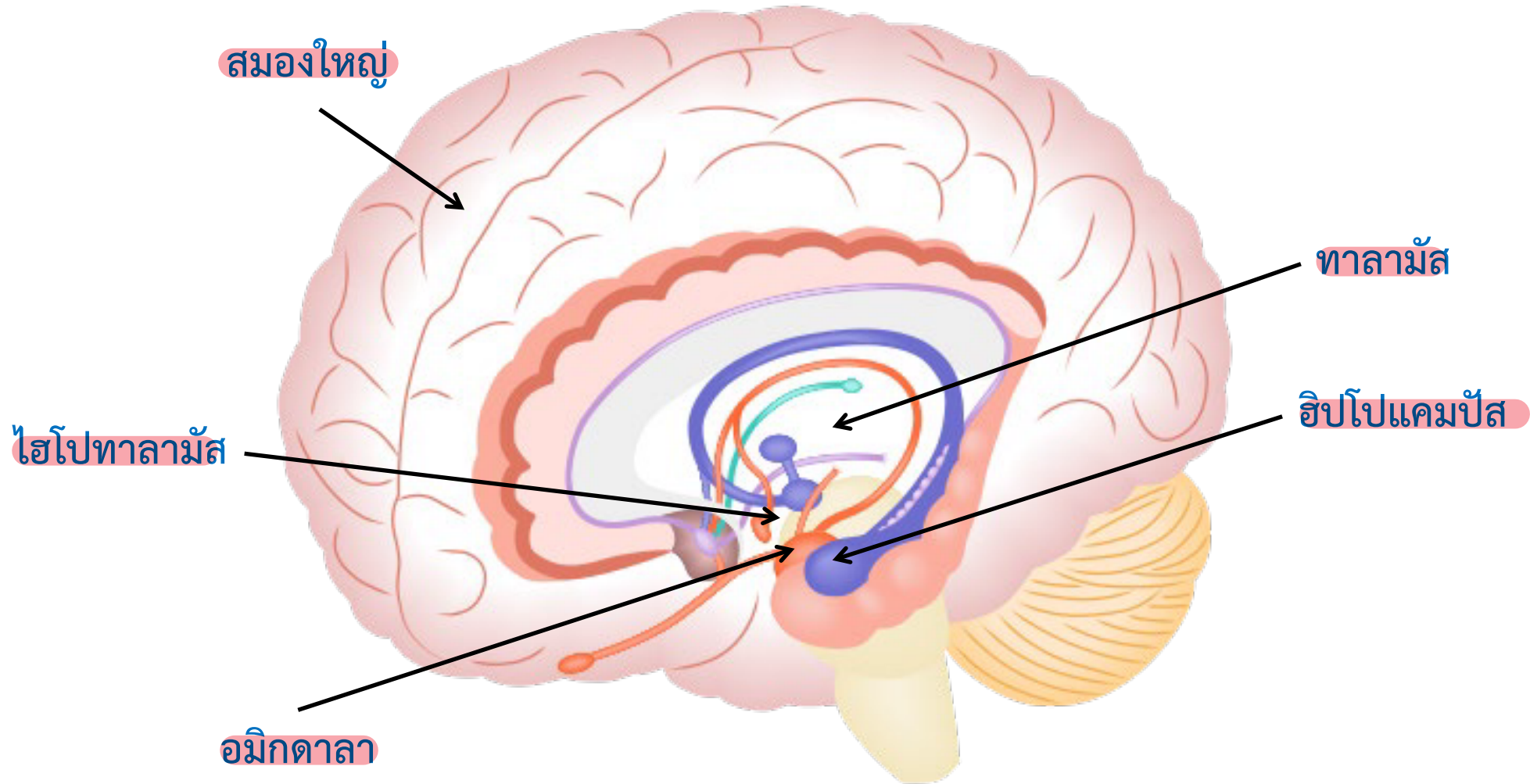

3. หน้าที่ของส่วนต่างๆ ของ สมอง

โครงสร้างและส่วนต่างๆ ของสมอง

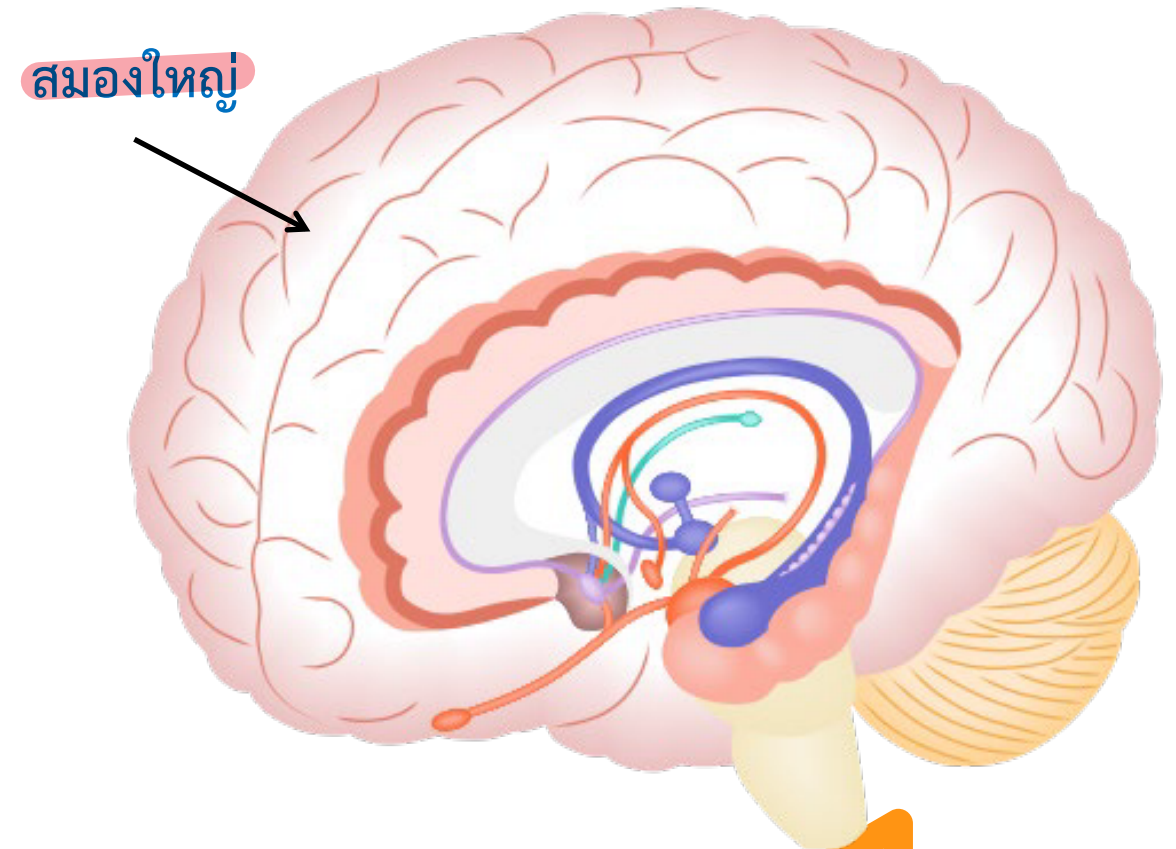

โครงสร้างและส่วนต่างๆ ของสมอง

สมองใหญ่ (cerebrum)

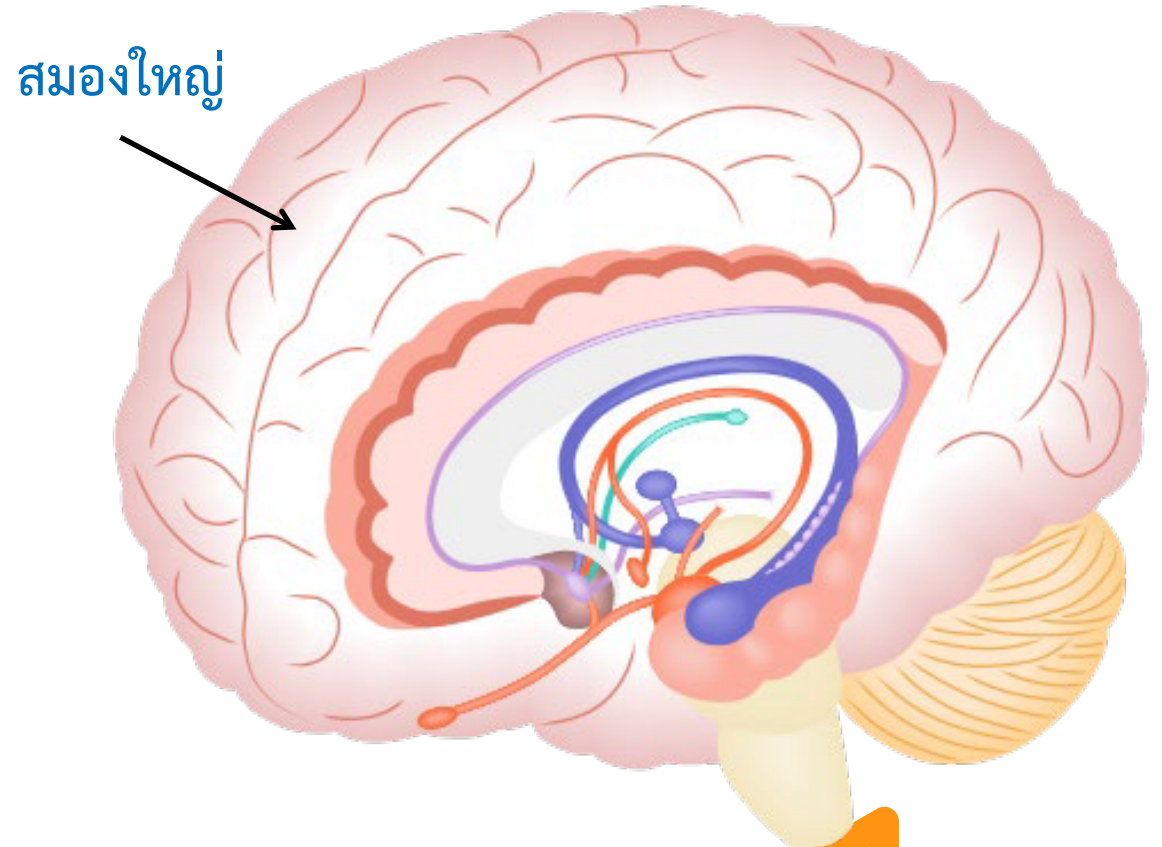
- คือเนื้อเยื่อส่วนใหญ่ของสมอง (ประมาณ 85%) มองเห็นเป็นเนื้อเยื่อที่หยักหยัก / เฝ้าย่นสีชมพูอมเทา
- ทำหน้าที่ที่สำคัญของสมอง เช่น การคิด การวางแผน การตัดสินใจ การประมวลผลภาษา และการตีความหมายของกระแสประสาท เป็นต้น

Source: DataBase Center for Life Science, <https://doi.org/10.7875/togopic.2021.032>

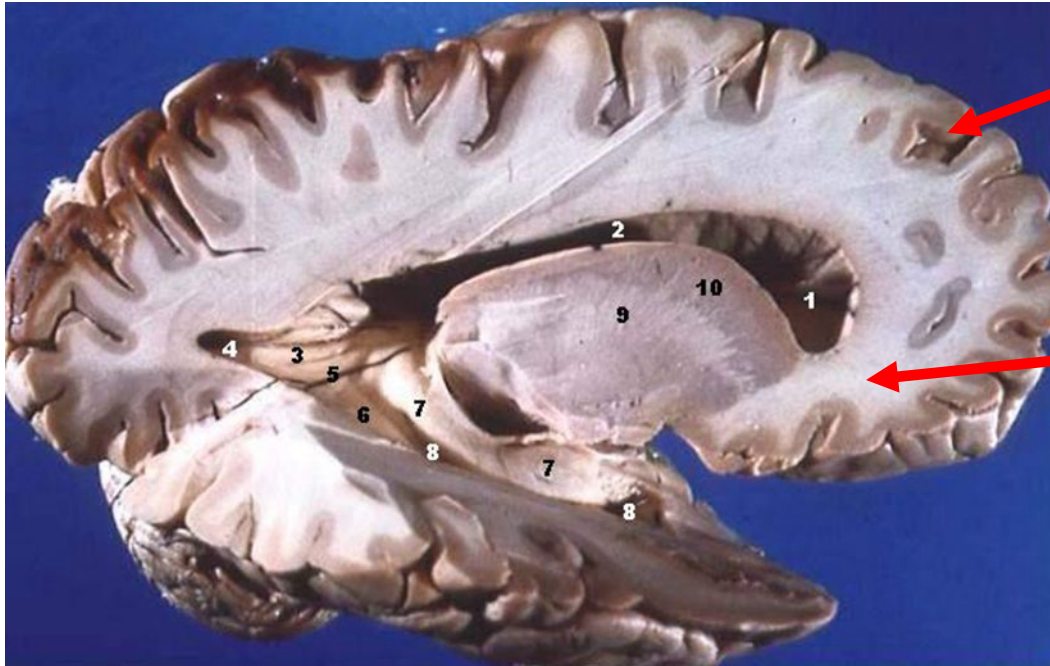
สมองใหญ่ (cerebrum)

- สมองใหญ่ประกอบด้วยเนื้อสมองส่วนสีเทา (gray matter) เป็นส่วนใหญ่ ชั้นนอกสุดเรียกว่าเปลือกสมอง (cerebral cortex) ถ้าสมองคือส้ม เปลือกสมองก็คือเปลือกส้มนั่นเอง
- เปลือกสมองซึ่งหนาประมาณ 2-6 มิลลิเมตร พัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปฐมวัย จนถึงจุดสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 25 ปี

Source: DataBase Center for Life Science, <https://doi.org/10.7875/togopic.2021.032>

สมองใหญ่ (cerebrum)

เนื้อสมองส่วนสีเทา (ส่วนที่เป็นตัวเซลล์ประสาท)

เนื้อสมองส่วนสีขาว (ส่วนที่เป็นเส้นประสาท)

ส่วนประกอบของสมองใหญ่

- สมองใหญ่แยกออกเป็น 2 ซีก: ซีกขวา และ ซีกซ้าย เชื่อมโยงด้วยสะพานเส้นใยประสาทที่เรียกว่า คอร์ปัสแคลโลซัม (corpus callosum)
- แต่ละซีกของสมองใหญ่แยกออกเป็น 4 กลีบ:
 - สมองกลีบหน้า (frontal lobe)
 - สมองกลีบข้าง (parietal lobe)
 - สมองกลีบขมับ (temporal lobe)
 - สมองกลีบท้ายทอย (occipital lobe)

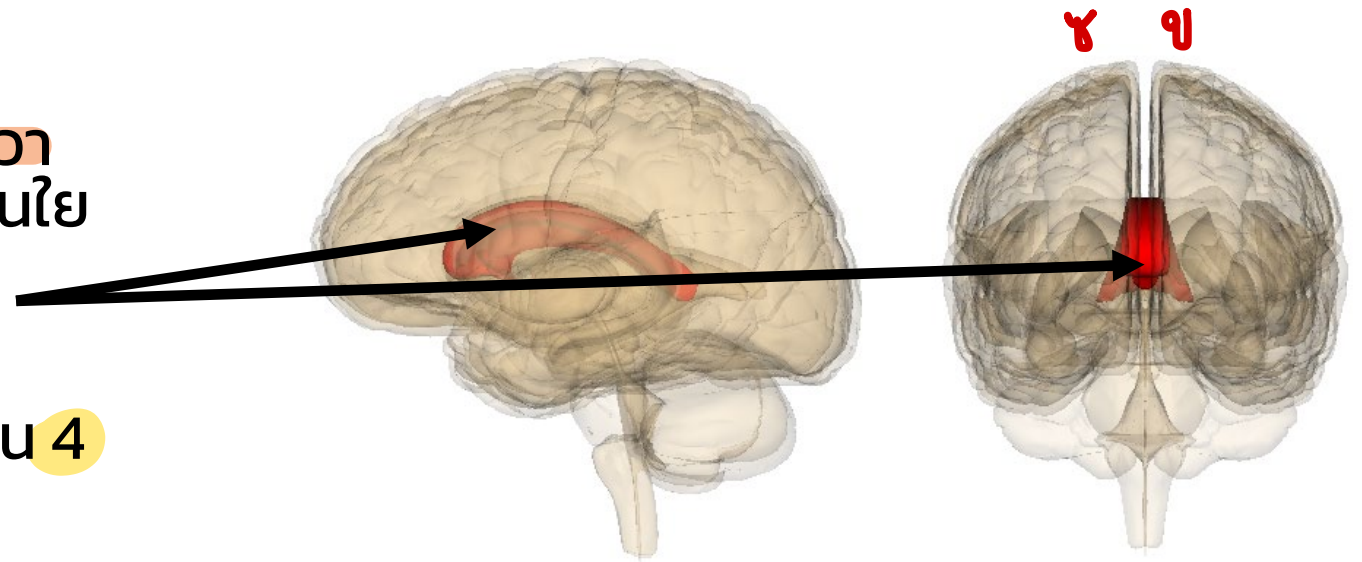
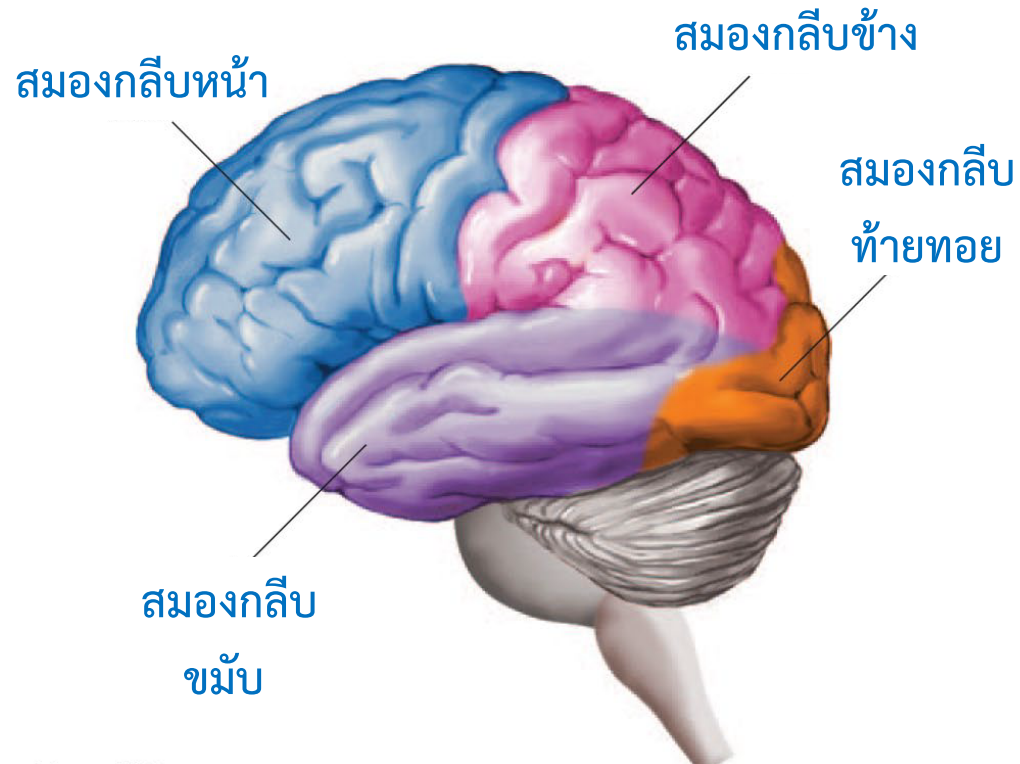

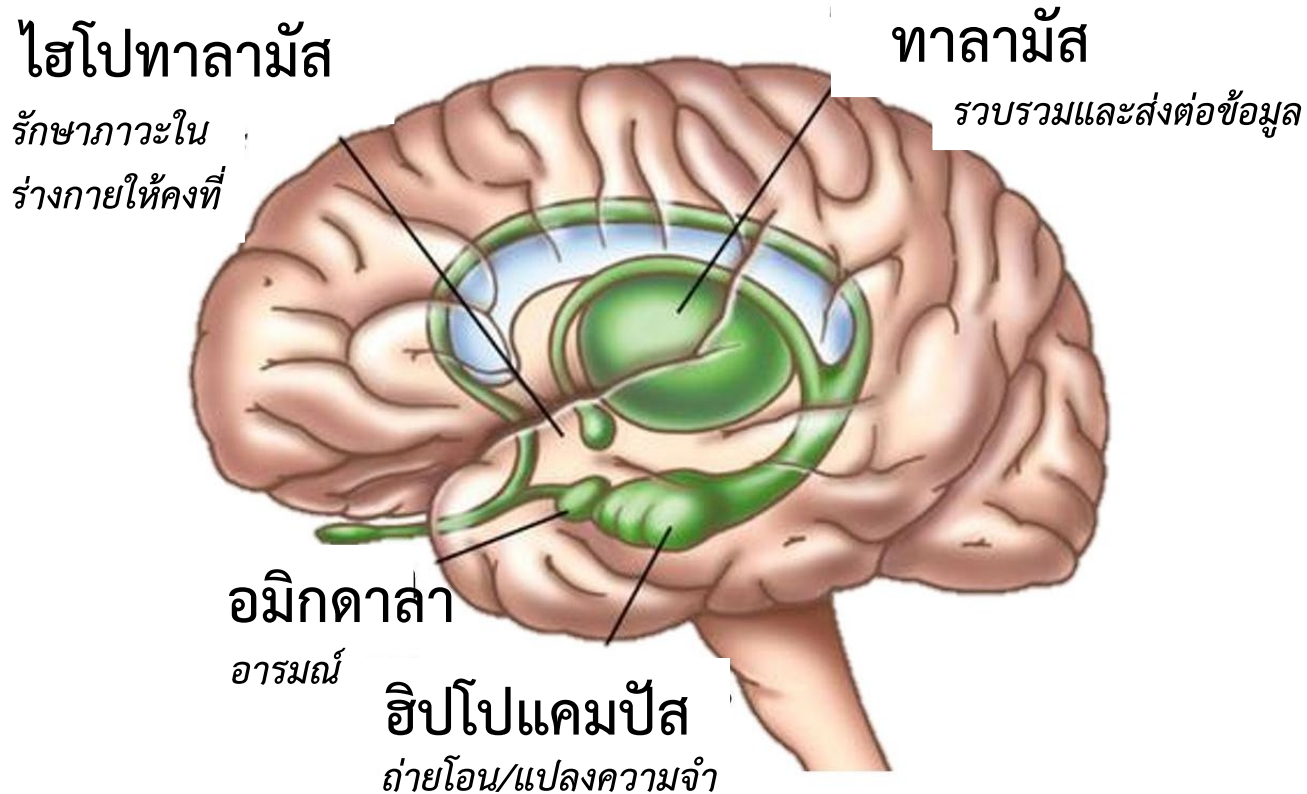
Image: Life Sciences Database/Wikimedia

ส่วนประกอบของสมองส่วนหน้า

- **สมองกลีบหน้า:** ทักษะการรู้คิดระดับสูง (การคิด การวางแผน การแก้ปัญหา) การประสานการเคลื่อนไหว บุคลิกลักษณะ การควบคุมอารมณ์
- **สมองกลีบข้าง:** รวบรวมและประมวลผลข้อมูลความรู้สึกจากส่วนต่างๆ ของร่างกาย การประมวลผลและตำแหน่ง ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ ความเข้าใจภาษา
- **สมองกลีบขมับ:** รับความรู้สึกเกี่ยวกับรส กลิ่น และเสียง แปลความรู้สึกดังกล่าวให้เป็นความหมาย/ภาษา ความจำ การตอบสนองเชิงอารมณ์
- **สมองกลีบท้ายทอย:** รับภาพที่ส่งมาจากตา รับความรู้สึกเกี่ยวกับการมองเห็น แปลภาพที่เห็นเป็นความหมาย และจัดเก็บภาพที่เห็นไว้ในความจำ รวมไปถึงการอ่านโดยเฉพาะการอ่านตัวอักษร

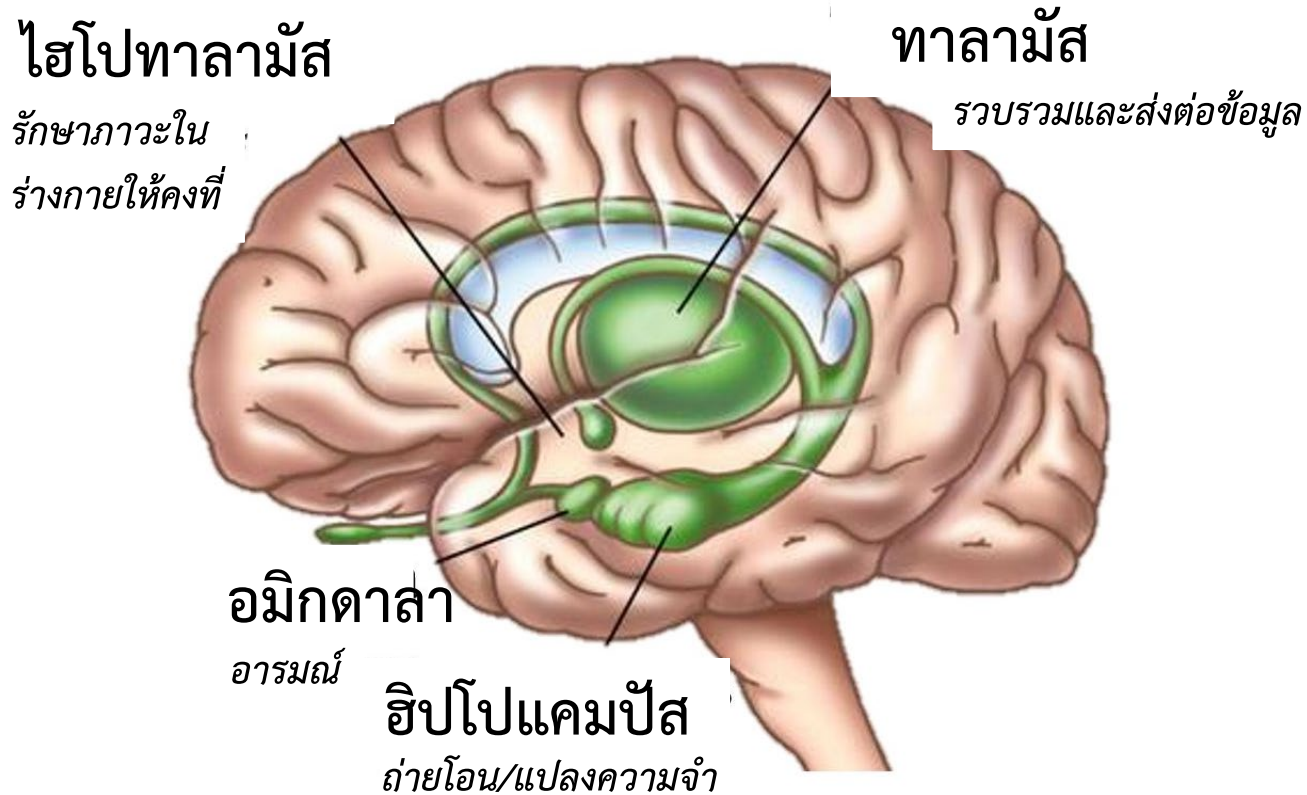
ส่วนอื่นๆ ของสมองส่วนหน้า

- **ระบบลิมบิก:** เป็นกลุ่มของส่วนของสมองที่อยู่ตามแนวโค้งระหว่างเปลือกสมองกับก้านสมอง ทำงานร่วมกันในการรับรู้เกี่ยวกับอารมณ์และพฤติกรรม ประกอบด้วย ส่วนของสมองหลายส่วนที่สำคัญได้แก่

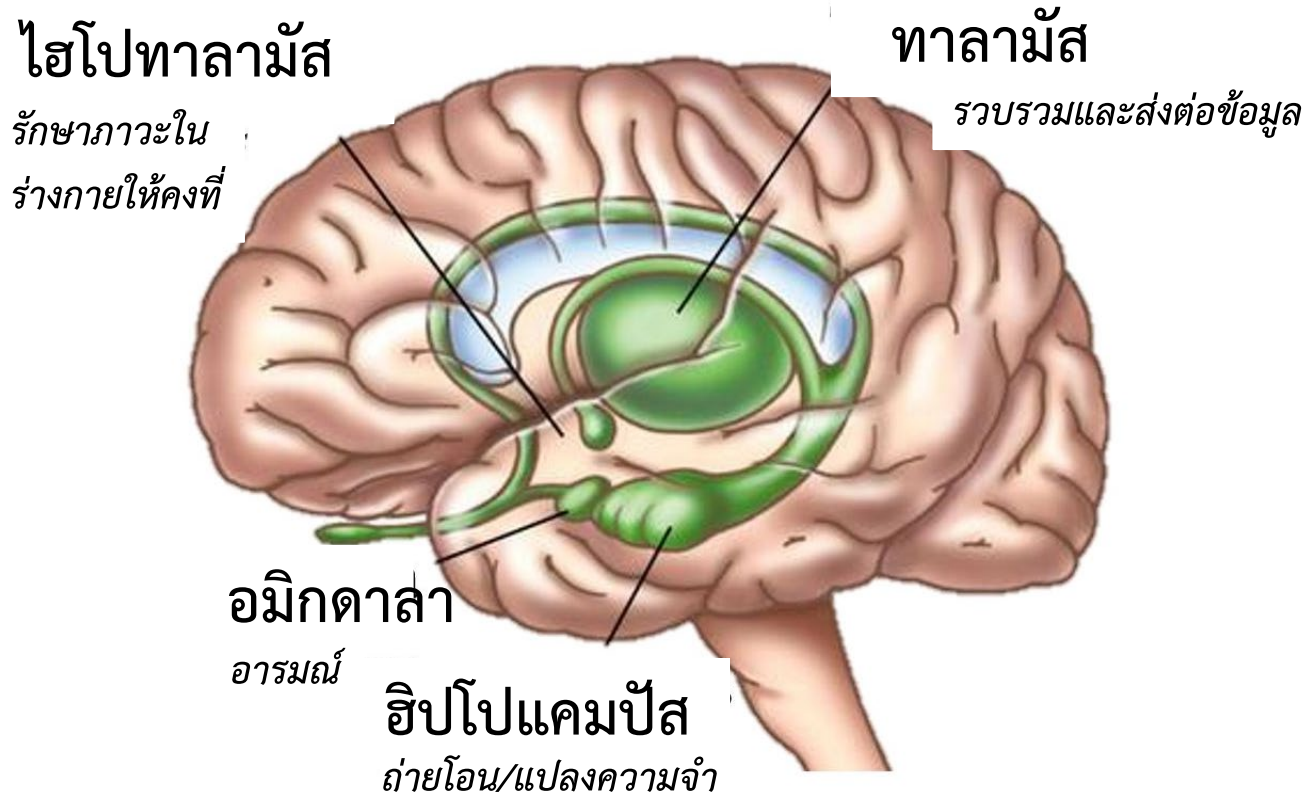
- ทาลามัส
- ไฮโปทาลามัส
- อมิกดาลา
- ฮิปโปแคมปัส

ส่วนอื่นๆ ของสมองส่วนหน้า

- **ทาลามัส** เป็นศูนย์รวมกระแสประสาทที่ผ่านเข้าออก และแยกกระแสประสาทไปยังสมองที่เกี่ยวข้องกับประสาท และยังทำหน้าที่ในการรับรู้ความเจ็บปวด ทำให้มีการสั่งการ และแสดงออกด้านพฤติกรรมด้านความเจ็บปวด
- **ไฮโปทาลามัส** เป็นกลุ่มของเซลล์ประสาทที่ทำหน้าที่เป็นต่อมไร้ท่อด้วย มีหน้าที่ควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย ความหิว สมดุลของน้ำ และวงจรการหลับ-ตื่น

ส่วนอื่นๆ ของสมองส่วนหน้า

- **อมิกดาลา** ทำหน้าที่ในการรับรู้ความทรงจำทางด้านอารมณ์ในช่วงเวลาแห่งความสำเร็จหรือล้มเหลว และใช้ความทรงจำนี้ ในการตรวจสอบข้อมูลที่เข้ามาใหม่ทางระบบประสาทต่างๆ เพื่อประเมินถึงภาวะอันตรายหรือโอกาสอันดี
- **ฮิปโปแคมปัส** ทำหน้าที่ในการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลจากหน่วยความจำระยะสั้นแล้วถ่ายโอนไปยังหน่วยความจำระยะยาว

สรุป (1)

- สมอเป็นส่วนหนึ่งของระบบประสาท
- สมอประมวลกระแสประสาทที่รับมาจากระบบประสาทส่วนปลาย และตัดสินใจจะตอบสนองอย่างไร
- สมอแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ที่มีหน้าที่แตกต่างกัน
- สมอพัฒนาจากด้านหลังมาสู่ด้านหน้า จากด้านล่างมาสู่ด้านบน
- ก้านสมองประกอบด้วยสมองส่วนกลาง และสมองส่วนท้าย รับผัสชอบหน้าที่ระดับล่างที่เกี่ยวกับการอยู่รอดของชีวิต พัฒนาสมบูรณ์ก่อนสมองส่วนหน้า
- สมองส่วนหน้าเป็นส่วนสุดท้ายของสมองที่พัฒนาอย่างสมบูรณ์

สรุป (2)

- ระบบประสาทอัตโนมัติ ประกอบด้วย 2 ระบบหลัก: ระบบประสาทซิมพาเทติก หรือระบบประสาทต้นตระหนก และระบบประสาทพาราซิมพาเทติก หรือระบบประสาทพักสงบ
- เปลือกสมองเป็นส่วนหนึ่งของสมองส่วนหน้า มี 4 กลีบ เป็นส่วนท้ายสุดของสมองที่พัฒนาอย่างสมบูรณ์ และรับผิดชอบหน้าที่ระดับสูง เช่น การรู้คิด ซึ่งจำเป็นต่อการคิดวางแผน แก้ปัญหา และประมวลผลภาษา รวมทั้งหน้าที่บางอย่างด้านการเคลื่อนไหว อารมณ์ และสังคม
- โครงสร้างหลักของสมองมีมาตั้งแต่แรกเกิด บางส่วนของโครงสร้างนี้พัฒนาอย่างสมบูรณ์ตอนแรกเกิด แต่ส่วนอื่น เช่น สมองส่วนหน้า พัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องขนาดและการเชื่อมโยงของเซลล์สมอง การพัฒนาหลังแรกเกิดของสมองส่วนนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปฐมวัย และการพัฒนานี้ไม่ใช่เป็นการเพิ่มขนาดและน้ำหนักของสมองอย่างเดียว แต่ยังเป็นการเพิ่มการเชื่อมโยงระหว่างเซลล์สมองด้วย ซึ่งทำให้การคิดซับซ้อนขึ้นได้

1. Quiz 2.1

1. สมอองเป็นอวัยวะที่แยกออกจากระบบประสาท (T/F)
2. สมอองทำหน้าที่ประมวลผลกระแสประสาทจากระบบประสาทส่วนปลายและตัดสินใจตอบสนอง (T, F)
3. สมอองมีโครงสร้างเดียวที่ทำหน้าที่ทุกอย่าง (T/F)
4. สมอองพัฒนาจากด้านหน้าไปด้านหลังและจากด้านบนลงด้านล่าง (T/F)
5. ก้านสมอองประกอบด้วยสมอองส่วนกลางและสมอองส่วนท้าย (T/F)

Quiz 2.2

ทำ

6. ~~สมองส่วนหน้า~~พัฒนาสมบูรณ์ก่อนส่วนอื่นๆ ของสมอง (T/F)
7. โครงสร้างหลักของสมองพัฒนาขึ้นหลัง ~~จากการเกิด~~ ^{แรกเกิด} (T/F)
8. สมองส่วนหน้าพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลังการเกิด (T/F)
9. การพัฒนาของสมองหลังแรกเกิดเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ในช่วงปฐมวัย (T/F)
10. การพัฒนาของสมองหลังแรกเกิดเกี่ยวข้องกับการ เพิ่มขนาด และ น้ำหนัก ของสมองเท่านั้น (T/F)

รวดเร็ว

+ ขนน้ำที่

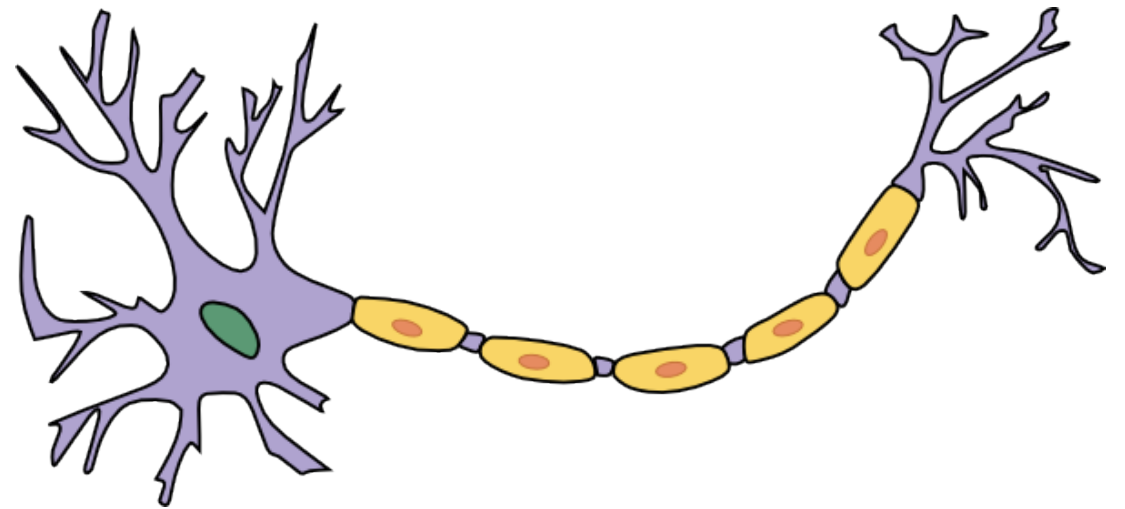
+ ขีดความสามารถ

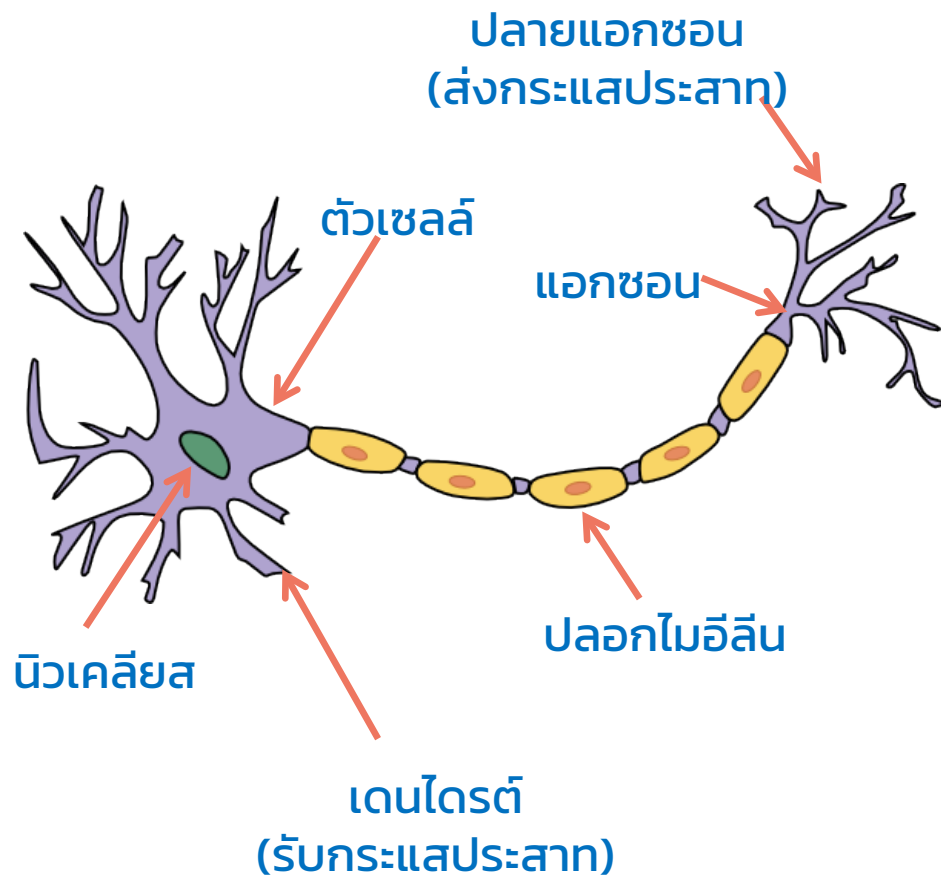
4. การสื่อสารและเชื่อมโยง ของเซลล์ประสาท

เซลล์ประสาท

เซลล์ประสาท (neuron) เป็นเซลล์ที่ประกอบขึ้นเป็นสมองและระบบประสาท เป็นหน่วยพื้นฐานที่ส่งและรับสัญญาณที่ทำให้เราเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อ รู้สึกถึงโลกภายนอก คิด จำ และอื่นๆ อีกมากมาย

ส่วนประกอบของเซลล์ประสาท

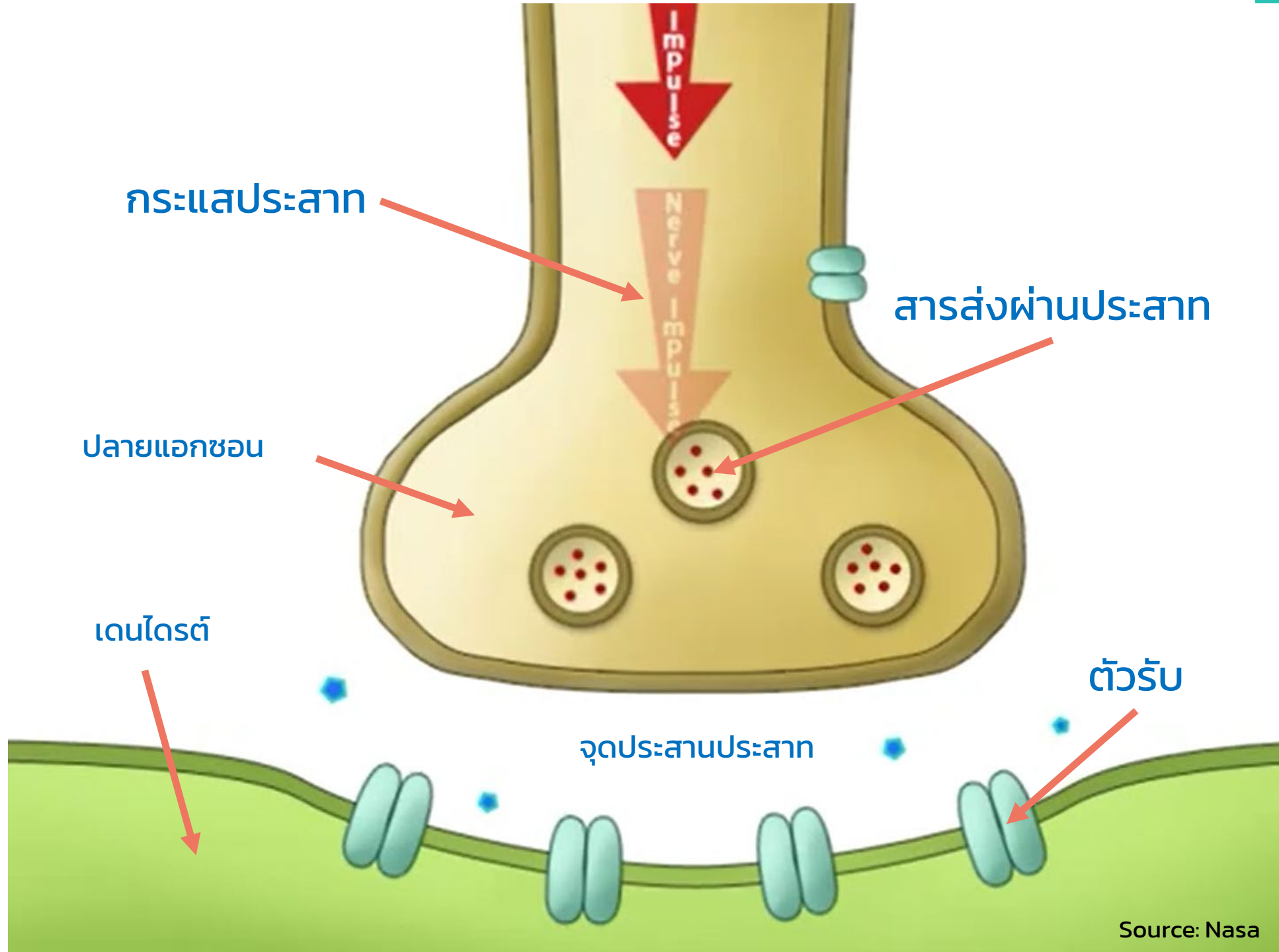

- ตัวเซลล์ (cell body)
- นิวเคลียส (nucleus)
- แอกซอน (axon) ทำหน้าที่ส่งกระแสประสาท
- เดนไดรต์ (dendrite) ทำหน้าที่รับกระแสประสาท
- ปลอกไมอีลิน (myelin sheath)
- ปลายแอกซอน (axon terminal)

การสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาท

1. เซลล์ประสาทตัวหนึ่งต้องการ/ตัดสินใจจะสื่อสารกับเซลล์ประสาทอีกตัวหนึ่ง
2. ตัวเซลล์ของเซลล์ตัวแรกส่งกระแสประสาทผ่านแอกซอนไปที่ปลายแอกซอน
3. ปลายแอกซอนทำการปล่อยสารเคมีที่เรียกว่า สารส่งผ่านประสาท (neurotransmitter) ไปยังเดนไดรต์ของเซลล์ประสาทตัวที่สอง ผ่านช่องว่างที่เรียกว่า จุดประสานประสาท (synapse)
4. ตัวรับที่เดนไดรต์ของเซลล์ตัวที่สองจะรับสารส่งผ่านประสาทนั้นเข้ามา ส่งผลให้เซลล์ประสาทตัวที่สองส่งหรือไม่ส่งกระแสประสาทต่อไปยังเซลล์ประสาทตัวอื่นๆ

กระแสน้ำ

สารส่งผ่านประสาท

ปลายแอกซอน

แกนโต

ตัวรับ

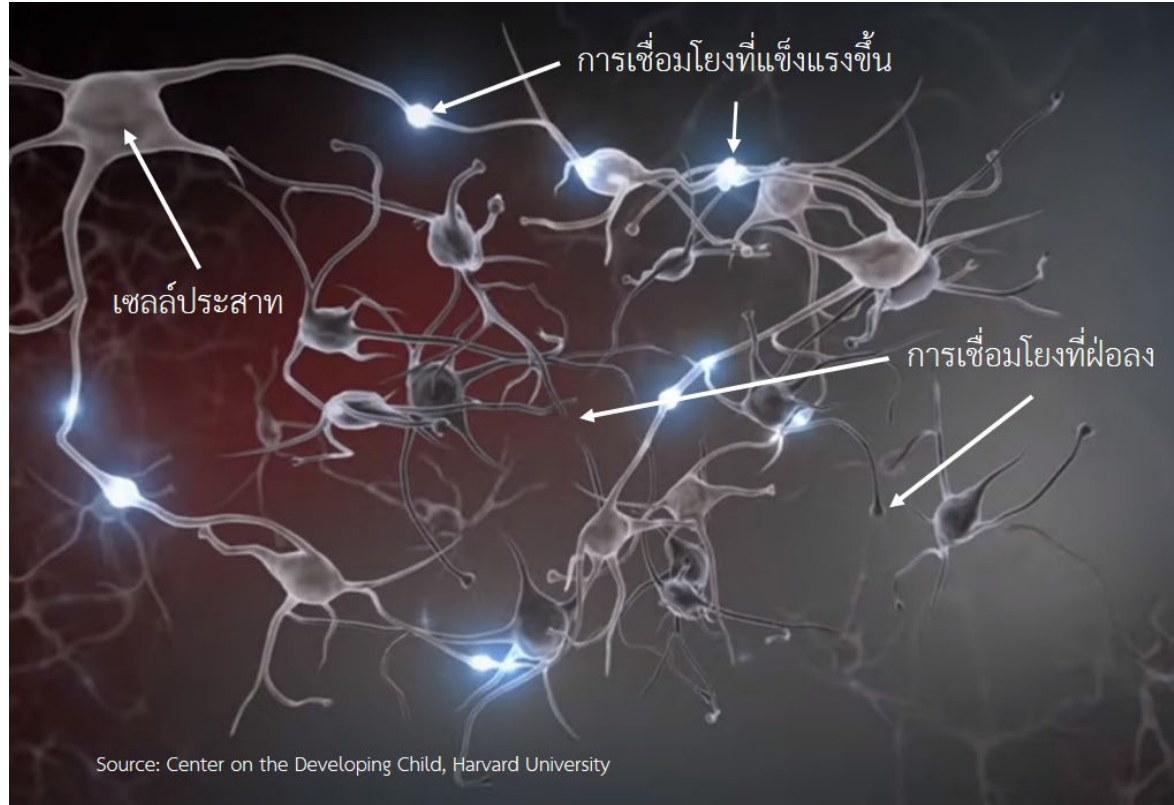
จุดประสานประสาท

โครงสร้างสมองประกอบด้วย

- เซลล์ประสาท
- เครือข่ายเซลล์ประสาทที่เกิดจากการเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาทต่างๆ โดยการส่งและรับสัญญาณไฟฟ้า (กระแสประสาท) ผ่านเส้นใยประสาท (แอกซอน และเดนไดรต์) และการแปลงเปลี่ยนระหว่างสัญญาณไฟฟ้ากับสารส่งผ่านประสาท (neurotransmitter) ณ จุดประสานประสาท (synapse)

พัฒนาการของโครงสร้างสมอง

- โครงสร้างสมองพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายเซลล์ประสาทเป็นหลัก
- การเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายเซลล์ประสาทเกิดจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับ
- การเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาทที่ใช้หรือได้รับการกระตุ้นบ่อย จะแข็งแรงขึ้น
- การเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาทที่ไม่ใช้หรือไม่ได้รับการกระตุ้น จะค่อยๆ ฝ่อไป

ชวนคิด: อิทธิพลของสภาพแวดล้อมและประสบการณ์

เมื่อเราคิดถึงพื้นฐานของพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เรามักให้ความสำคัญกับโครงสร้างของสมอง แต่โดยแท้จริงแล้วสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่เราจัดให้เด็กเล็กไม่เพียงส่งผลกระทบต่อโครงสร้างสมองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระบบทางสรีรวิทยาอื่นๆ อีกมากมาย

เช่น ระบบที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของสมอง หัวใจและปอด การย่อยอาหาร การผลิตพลังงานการต่อสู้กับการติดเชื้อ และการเจริญเติบโตทางร่างกาย ระบบเหล่านี้ล้วนเชื่อมโยงกันและมีผลต่อพัฒนาการ และการทำงานของกันและกัน

Quiz 3.1

1. เซลล์ประสาททุกเซลล์มีรูปร่าง~~เหมือนกัน~~ ^{ต่างกัน} X
2. แอกซอนทำหน้าที่ส่งสัญญาณไฟฟ้าออกจากตัวเซลล์ประสาท ✓
3. เดนไดรต์ทำหน้าที่รับสัญญาณจากเซลล์ประสาทอื่น ✓
4. จุดประสานประสาทคือจุดเชื่อมต่อระหว่างเซลล์ประสาทสองเซลล์
5. การส่งสัญญาณระหว่างเซลล์ประสาทเกิดขึ้น^{ทางเคมีเท่านั้น} X

ไฟฟ้า → เคมี

Quiz 3.2

ประสบการณ์
↓

6. การเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาทที่ได้ใช้หรือได้รับการกระตุ้นบ่อย จะแข็งแรงขึ้น ✓

7. การเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาทที่ไม่ใช้หรือไม่ได้รับการกระตุ้น จะค่อยๆ ฝ่อไป ✓

8. การเรียนรู้และความจำเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความแข็งแรงของการเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาท ✓

9. ความถี่ของการปล่อยสารสื่อประสาทไม่มีผลต่อความแรงของสัญญาณ ✗

10. การสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาทเป็นการสื่อสารทางเดียวเสมอ ✗

สองทาง

ถี่มาก
ค. 6666666
น้อยลง

5. ความยืดหยุ่นของประสาท
และพัฒนาการด้าน
สติปัญญา

5. ความยืดหยุ่นของประสาทและ พัฒนาการด้านสติปัญญา

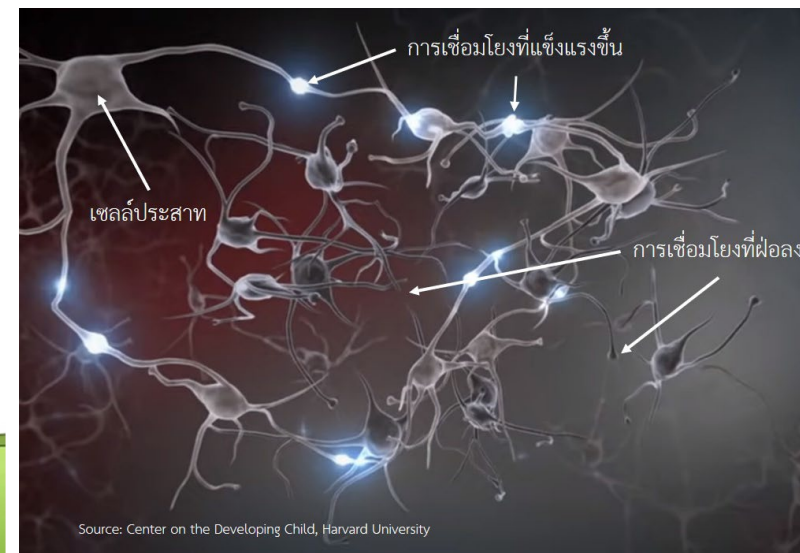
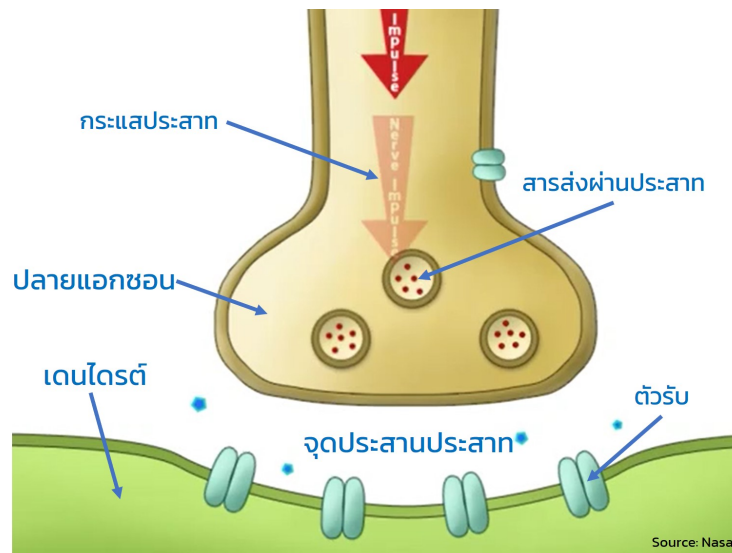
flexible

ความยืดหยุ่นของระบบประสาท
(neuroplasticity)

ประสาท

ทบทวน

- โครงสร้างสมองคือเครือข่ายของเซลล์ประสาทที่อยู่ในสมอง
- การเชื่อมโยงและเครือข่ายของเซลล์ประสาทมีการเปลี่ยนแปลง
- การที่เครือข่ายของเซลล์ประสาทเปลี่ยนแปลงได้ เรียกว่า ความยืดหยุ่นของระบบประสาท

การเปลี่ยนแปลงของจุดประสานประสาท ของเครือข่ายเซลล์สมอง

อายุ 36
สัปดาห์

แรกเกิด

3 เดือน

6 เดือน

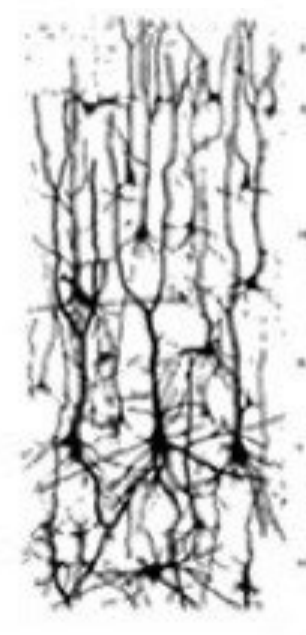
2 ปี

4 ปี

6 ปี

การสร้างจุดประสานประสาท

การตัดจุดประสานประสาท

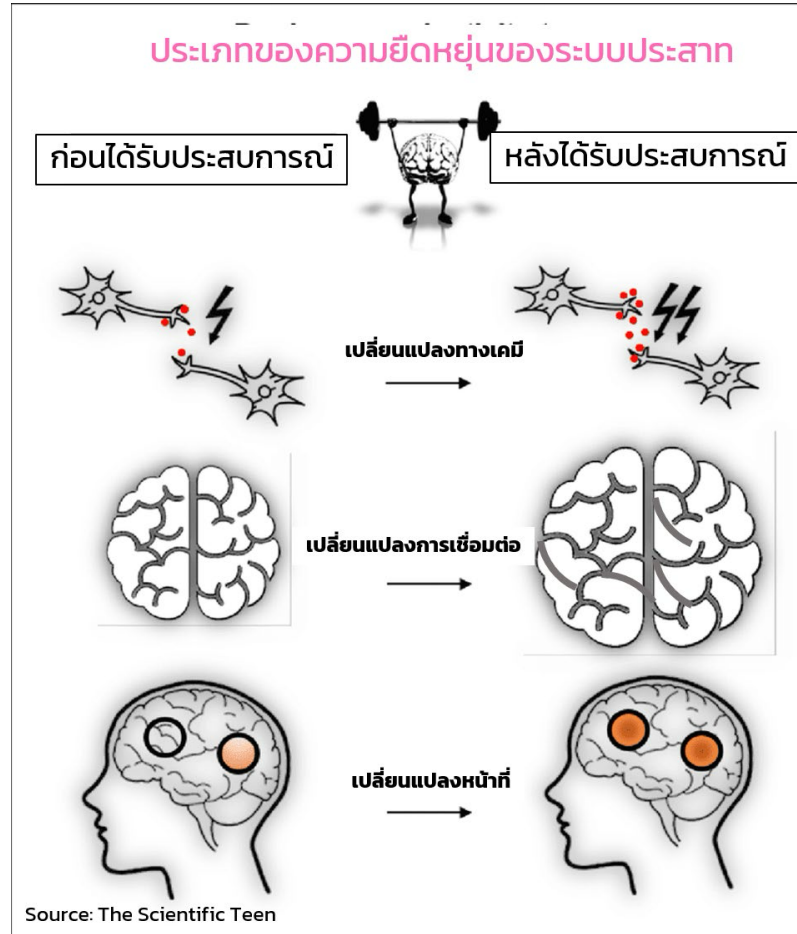
ความยืดหยุ่นของระบบประสาท

ความยืดหยุ่นของระบบประสาท (neuroplasticity) คือ ความสามารถของระบบประสาทที่จะสร้างหรือเปลี่ยนแปลงเครือข่าย/หน้าที่ของเซลล์ประสาทด้วยอิทธิพลของประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก

*ความยืดหยุ่นของระบบประสาทของเด็ก
たるสูงมาก*

ประเภทของความยืดหยุ่นของระบบประสาท

- ความยืดหยุ่นเชิงโครงสร้าง
 - การเปลี่ยนแปลงทางเคมี
 - การเปลี่ยนแปลงของเครือข่าย/การเชื่อมโยงของเซลล์ประสาท
- ความยืดหยุ่นเชิงหน้าที่: เมื่อบางส่วนของระบบประสาทเสียหาย ส่วนอื่นของระบบประสาทก็จะปรับเปลี่ยนมาทำหน้าที่แทน

5. ความยืดหยุ่นของประสาทและ พัฒนาการด้านสติปัญญา

ประสบการณ์กับ
ความยืดหยุ่นของระบบประสาท

- ความยืดหยุ่นของระบบประสาท กับ ประสบการณ์
 - ความยืดหยุ่นของระบบประสาทตามประสบการณ์พัฒนาการตามวัย
 - ความยืดหยุ่นของระบบประสาทที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่พบ
 - ความยืดหยุ่นของระบบประสาทที่ไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่พบ

ความยืดหยุ่นของระบบประสาทตามประสบการณ์ พัฒนาการตามวัย

คือ การสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงของ
เครือข่ายระบบประสาทที่เป็นผลมาจาก
ประสบการณ์ที่เราพบในสภาพแวดล้อมปกติ
ตามธรรมชาติ ที่นำไปสู่การพัฒนาตามวัย
เช่น การยืน การเดิน และการพูดของเด็ก

ความยืดหยุ่นของระบบประสาทที่ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ที่พบ

คือ การสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงของ
เครือข่ายระบบประสาทที่เป็นผลมาจาก
ประสบการณ์ที่คนเราพบในสภาพแวดล้อมที่
แตกต่างจากปกติ เช่น เครือข่ายระบบประสาท
ของเด็กที่ผู้ปกครองพูดได้ 2 ภาษา จะพัฒนา
ให้เด็กสามารถฟังและพูด 2 ภาษาได้

ความยืดหยุ่นของระบบประสาทที่ไม่ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ที่พบ

คือ การสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายระบบประสาทที่เป็นผลมาจากการที่ยีนสร้างเซลล์ประสาทและการเชื่อมต่อคร่าวๆ ในช่วงก่อนคลอด ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงภายหลังได้โดยเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอก

สภาวะร่างกายและจิตใจของมารดาระหว่างตั้งครรภ์ มีผลต่อความยืดหยุ่นของระบบประสาท

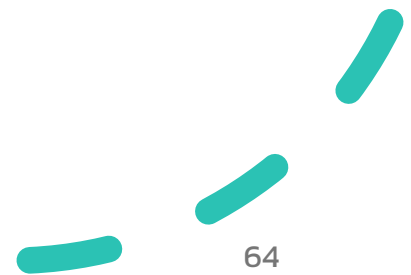
ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม

ความยืดหยุ่นของระบบประสาท

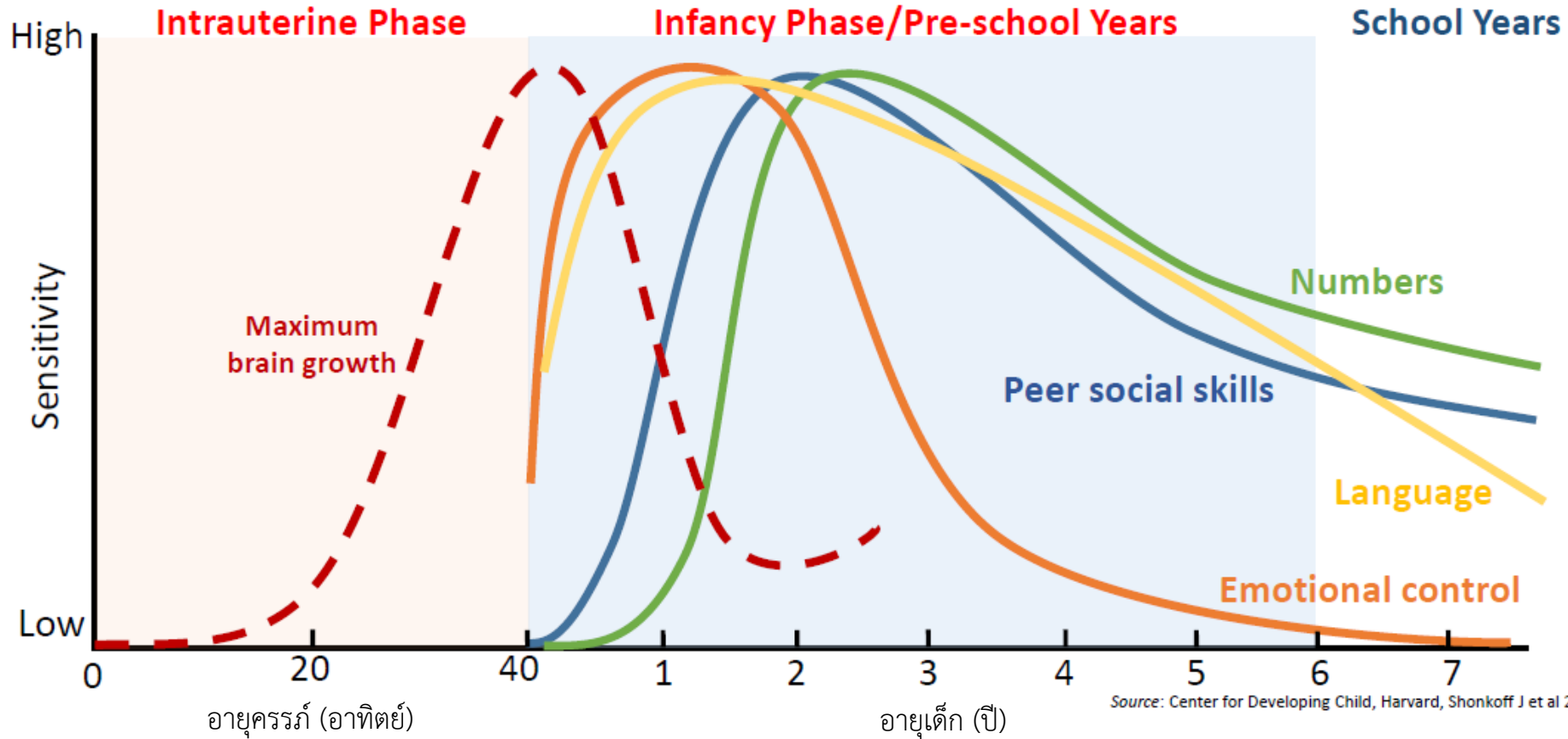

พัฒนาการด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และจริยธรรม

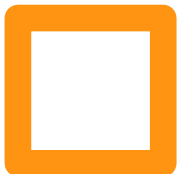

ควรส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงที่สมองสามารถปรับเปลี่ยนได้ สายกว่านั้นประสิทธิภาพจะน้อยลง

ช่วงไวต่อการกระตุ้นของพัฒนาการสมองเด็กปฐมวัย

ช่วงก่อนคลอดและก่อนเข้าโรงเรียน เป็นหน้าต่างแห่งโอกาสที่สำคัญยิ่ง

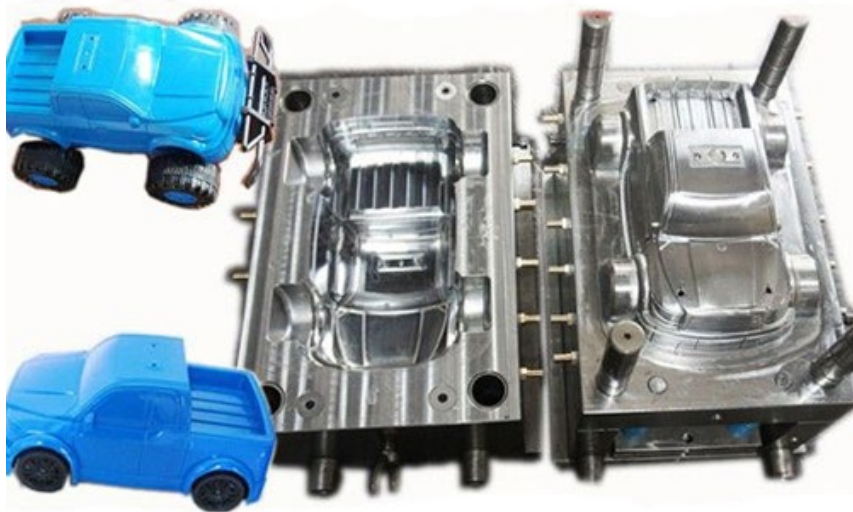

5. ความยืดหยุ่นของประสาทและ พัฒนาการด้านสติปัญญา

สภาพพลาสติก

สภาพพลาสติก

หมายถึง สภาพของสสารที่สามารถ
ปรับเปลี่ยนรูปร่างหรือคุณลักษณะไปตาม
แรงหรืออิทธิพลจากภายนอก แล้วคงสภาพ
ของรูปร่างหรือคุณลักษณะที่เปลี่ยนไปแล้ว
ได้ เช่น เม็ดพลาสติกที่เปลี่ยนเป็นโมเดลรถ
ตามแม่แบบ

สภาพพลาสติก: เปลี่ยนแปลงแล้ว คงรูปได้

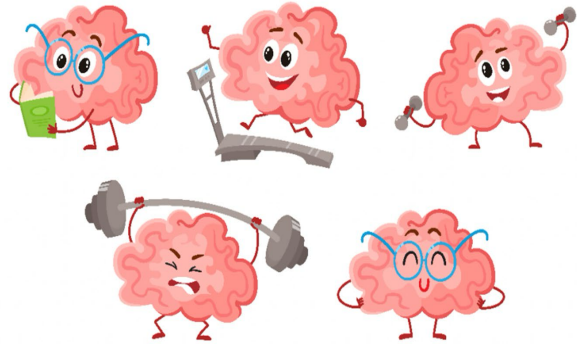
ความยืดหยุ่น: เปลี่ยนแปลงแล้ว อาจจะไม่คงรูป

สภาพพลาสติก

- สภาพพลาสติกของ**สมอง**
- สภาพพลาสติกของ**กล้ามเนื้อ**
- สภาพพลาสติกของ**ร่างกาย**
- สภาพพลาสติกของ**จิตใจ**
- สภาพพลาสติกของ**องค์กรรวม**

สภาพพลาสติกของสมองต้องการ

Outdoor

Indoor

การจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อม ที่

- หลากหลาย
- เป็นคู่ (ในห้องเรียน<-->นอกห้องเรียน
กิจกรรมคนเดียว<-->กิจกรรมกลุ่ม ของ
จริง<-->ของประดิษฐ์)

การแปลเป็นภาษาไทย

- สภาพพลาสติก (plasticity) --> ความยืดหยุ่น
- สภาพพลาสติกของระบบประสาท (neuroplasticity) --> ความยืดหยุ่นของระบบประสาท

ตัวอย่างพัฒนาการด้านภาษา

0-3 ปี 90 คำใหม่

มอง → ได้ยิน

vocab 95% จากความถี่ ๑๗๗ ครั้ง

1 ปี วิทยาเขตที่พูด

เชื่อมคำพูดกับภาพกระทำ

2 ปี ๒๐๐ คำ → กฎต่าง ๆ + ไวยากรณ์

3 ปี อรรถาธิบายที่พูดได้จากสข. ที่รับรู้

เริ่มอ่านหนังสือได้

คำศัพท์ 1500 คำ

4 ปี รู้ประเภทของ รู้จักสีของ

คำศัพท์ 3500 คำ

5 ปี สมองประมวล เริ่มเชื่อมกับเสียงที่รับรู้

เริ่มสร้างเรื่องราว จินตนาการ

คำศัพท์ 6000 คำ

การเรียนรู้ของลูกในห้อง

Quiz 4.1

1. ความยืดหยุ่นของประสาทเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงวัยเด็กเท่านั้น (T/F) *ทุกช่วงวัย*
2. การเรียนรู้ทักษะใหม่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสมองได้ (T/F)
3. สมองของผู้ใหญ่ไม่สามารถสร้างเซลล์ประสาทใหม่ได้ (T/F) *ไปไปแคมปัส = ความจำ*
4. ประสบการณ์มีผลต่อการพัฒนาของเครือข่ายประสาท (T/F)
5. การใช้งานสมองส่วนใดส่วนหนึ่งบ่อยๆ สามารถทำให้พื้นที่สมองส่วนนั้นมีการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทมากหรือแข็งแรงขึ้น (T/F)

Quiz 4.2

6. การนอนหลับไม่มีผลต่อความยืดหยุ่นของประสาท (T/F)
7. สภาพแวดล้อมที่อุดมไปด้วยการกระตุ้นสามารถส่งเสริมความยืดหยุ่นของประสาทได้ (T/F) ให้น้ำตาลหลาย
8. ความเครียดเรื้อรังไม่มีผลต่อความยืดหยุ่นของประสาท (T/F) negative ต่อร่างกาย
ยับยั้งฮิปโปแคมปัส
9. การออกกำลังกายสามารถส่งเสริมความยืดหยุ่นของประสาทได้ (T/F)
~~~~~
10. พันธุกรรมเป็นปัจจัยเดียวที่กำหนดพัฒนาการด้านสติปัญญา (T/F)

Thank you

ວິລາດ ວູວງສ໌

vilasw@gmail.com

Module 2
การประเมินและวิเคราะห์
พัฒนาการด้านสติปัญญา

หัวข้อ

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์
2. ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์
3. การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
4. การประเมินและวิเคราะห์พัฒนาการด้านสติปัญญา
5. กรณีศึกษา: คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

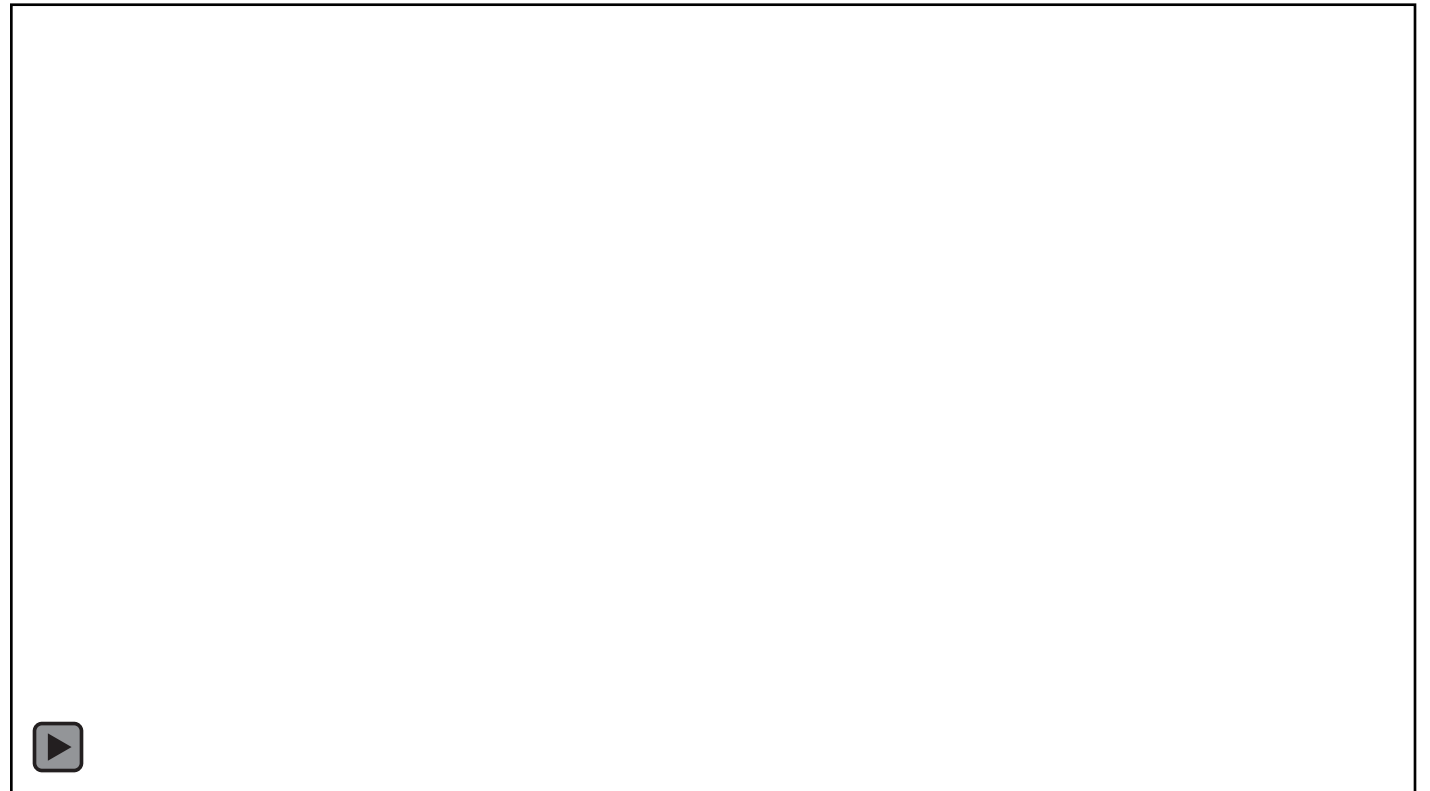
1. ทฤษฎีพัฒนาการทาง สติปัญญาของเพียเจต์

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิสที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก เขาเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสร้างความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับโลกรอบตัว เพียเจต์เสนอว่าพัฒนาการทางสติปัญญาเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนจะสร้างพื้นฐานสำหรับขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนการพัฒนาทางสติปัญญา 4 ขั้นตามทฤษฎี ของเพียเจต์

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage: แรกเกิด - 2 ปี)
2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage: 2 - 7 ปี)
3. ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Stage: 7 - 11 ปี)
4. ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Stage: 11 ปีขึ้นไป)

ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว

- เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว
- พัฒนาแนวคิดเรื่องความคงทนของวัตถุ (object permanence)
- เริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล

ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด

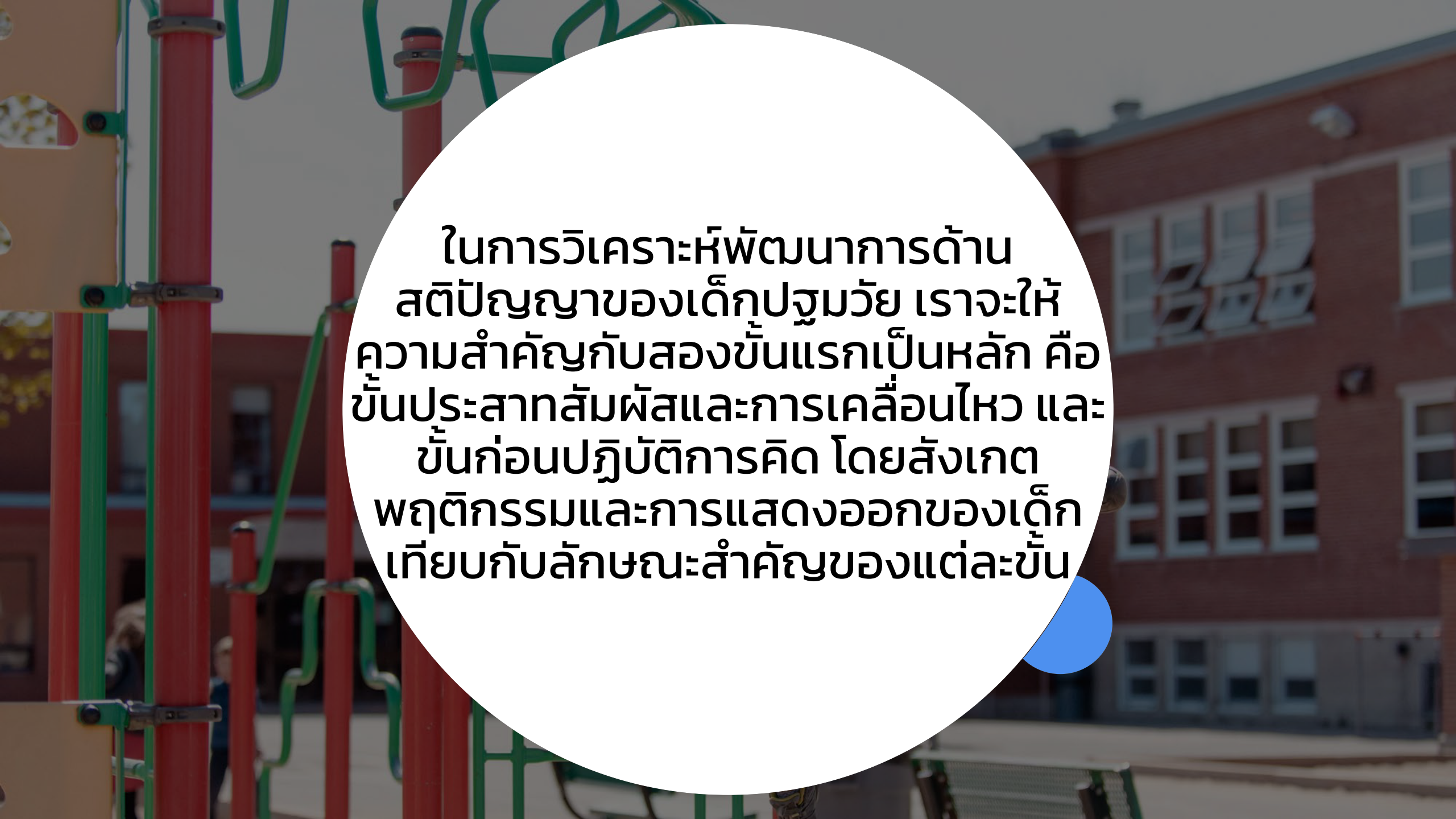
- พัฒนาความสามารถในการใช้สัญลักษณ์และภาษา
- ยังมีความคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentrism)
- มีข้อจำกัดในการเข้าใจการอนุรักษ์ (conservation)

ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม

- สามารถคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม
- เข้าใจหลักการอนุรักษ์และการจัดหมวดหมู่
- พัฒนาความสามารถในการคิดย้อนกลับ (reversibility)

ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม

- สามารถคิดเชิงนามธรรมและสมมติฐาน
- พัฒนาการคิดเชิงตรรกะและการให้เหตุผล
- สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

ในการวิเคราะห์พัฒนาการด้าน
สติปัญญาของเด็กปฐมวัย เราจะให้
ความสำคัญกับสองขั้นแรกเป็นหลัก คือ
ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว และ
ขั้นก่อนปฏิบัติภารกิจ โดยสังเกต
พฤติกรรมและการแสดงออกของเด็ก
เทียบกับลักษณะสำคัญของแต่ละขั้น

Quiz 1.1

1. เพียเจต์เชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาเกิดขึ้นเป็นขั้นตอนตามลำดับอายุที่แน่นอน (T/F)
- 0-2 ~~2-7~~ ปี (T/F)
3. ความคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) เป็นลักษณะสำคัญของขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (T/F)
4. เด็กในขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรมสามารถคิดเชิงนามธรรมได้อย่างดี (T/F)
5. การเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ (Conservation) เป็นความสามารถที่พัฒนาขึ้นในขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (T/F)

Quiz 1.2

6. ชั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรมเริ่มต้นเมื่อเด็กอายุประมาณ 11 ปีขึ้นไป (T/F)
7. ตามทฤษฎีของเพียเจต์ เด็กทุกคนจะพัฒนาผ่านทุกขั้นตอนในอัตราเร็วที่เท่ากัน (T/F)
8. การปรับตัว (Adaptation) ในทฤษฎีของเพียเจต์ประกอบด้วยกระบวนการดูดซึม (Assimilation) และการปรับโครงสร้าง (Accommodation) (T/F)
9. เพียเจต์เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการถ่ายทอดความรู้จากผู้ใหญ่สู่เด็กเป็นหลัก (T/F)
10. ความเข้าใจเรื่องความคงทนของวัตถุ (Object Permanence) พัฒนาขึ้นในขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (T/F)

การจัดปสก. + สวล.

จำ: 60

2. ทฤษฎีพหุปัญญาของ การ์ดเนอร์

ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์

ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ (Gardner's Theory of Multiple Intelligences) เป็นแนวคิดที่เสนอโดย Howard Gardner นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ทฤษฎีนี้เสนอว่าความฉลาดของมนุษย์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงด้านเดียว แต่ประกอบด้วยความสามารถหลายด้าน โดยแต่ละคนอาจมีความโดดเด่นในด้านที่แตกต่างกัน

ปัญญาหรือความฉลาด 8 ด้าน (1)

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)

- ความสามารถในการใช้ภาษา ทั้งการพูดและการเขียน
- เด็กที่มีความสามารถนี้มักชอบอ่าน เขียน เล่าเรื่อง และเล่นเกมคำ

2. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence)

- ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล การคำนวณ และการแก้ปัญหา
- เด็กกลุ่มนี้มักชอบเล่นเกมปริศนา จัดหมวดหมู่ และทำกิจกรรมที่ต้องใช้ตรรกะ

3. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence)

- ความสามารถในการมองเห็นและเข้าใจพื้นที่ รูปทรง และการจัดวาง
- เด็กที่มีความสามารถนี้มักชอบวาดรูป ต่อจิ๊กซอว์ และสร้างสิ่งของ

4. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)

- ความสามารถในการเข้าใจและสร้างสรรค์ดนตรี จังหวะ และเสียง
- เด็กกลุ่มนี้มักชอบร้องเพลง เล่นดนตรี และตอบสนองต่อเสียงดนตรีอย่างชัดเจน

ปัญญาหรือความฉลาด 8 ด้าน (2)

5. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence)

- ความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายและจัดการกับวัตถุ
- เด็กที่มีความสามารถนี้มักชอบกีฬา เต้นรำ และกิจกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหว

6. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence)

- ความสามารถในการเข้าใจและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- เด็กกลุ่มนี้มักชอบทำงานกลุ่ม เป็นผู้นำ และมีทักษะทางสังคมที่ดี

7. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)

- ความสามารถในการเข้าใจตนเอง อารมณ์ และแรงจูงใจของตัวเอง
- เด็กที่มีความสามารถนี้มักชอบทำงานคนเดียว มีความมั่นใจในตนเอง และเข้าใจความรู้สึกของตนเองได้ดี

8. ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalistic Intelligence)

- ความสามารถในการเข้าใจและเชื่อมโยงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เด็กกลุ่มนี้มักชอบกิจกรรมกลางแจ้ง สนใจพืชและสัตว์ และมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติ

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทฤษฎีพหุปัญญา (1)

- ทุกคนมีปัญหาทุกด้านเท่ากัน
  - ความเข้าใจผิด: บางคนเชื่อว่าทฤษฎีนี้หมายความว่าทุกคนมีความสามารถเท่าเทียมกันในทุกด้าน
  - ด้านความจริง: Gardner เน้นว่าแต่ละคนมีรูปแบบปัญญาที่แตกต่างกัน บางคนอาจเก่งบางด้านมากกว่าด้านอื่น
- สามารถวัดปัญญาแต่ละด้านได้ง่ายๆ ด้วยแบบทดสอบ
  - ความเข้าใจผิด: มีความเชื่อว่ามีแบบทดสอบมาตรฐานที่สามารถวัดปัญญาแต่ละด้านได้อย่างแม่นยำ
  - ความจริง: Gardner เตือนว่าการวัดปัญญาแต่ละด้านเป็นเรื่องซับซ้อน และไม่ควรรู้ใช้แบบทดสอบง่ายๆ มาตัดสิน

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทฤษฎีพหุปัญญา (2)

- ปัญหาแต่ละด้านทำงานแยกกันอย่างเป็นอิสระ
  - ความเข้าใจผิด: บางคนคิดว่าปัญหาแต่ละด้านทำงานแยกจากกันโดยสิ้นเชิง
  - ความจริง: ปัญหาด้านต่างๆ มักทำงานร่วมกันในสถานการณ์จริง
- ทฤษฎีนี้ปฏิเสธความสำคัญของ IQ
  - ความเข้าใจผิด: บางคนคิดว่า Gardner ปฏิเสธความสำคัญของ IQ ทั้งหมด
  - ความจริง: Gardner เพียงเสนอว่า IQ ไม่ใช่ตัวชี้วัดเดียวของความฉลาด และควรพิจารณาความสามารถด้านอื่นๆ ด้วย

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทฤษฎีพหุปัญญา (3)

- ทฤษฎีนี้เท่ากับการสอนแบบ "รูปแบบการเรียนรู้"
  - ความเข้าใจผิด: หลายคนสับสนระหว่างทฤษฎีพหุปัญญากับแนวคิดเรื่องรูปแบบการเรียนรู้
  - ความจริง: ทฤษฎีพหุปัญญาเน้นที่ความสามารถ ไม่ใช่วิธีการเรียนรู้
- การมีปัญญาด้านใดด้านหนึ่งสูงหมายถึงความสำเร็จในอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยอัตโนมัติ
  - ความเข้าใจผิด: เช่น คิดว่าคนที่มีความสามารถด้านดนตรีสูงจะต้องเป็นนักดนตรีที่ประสบความสำเร็จ
  - ความจริง: ความสำเร็จในอาชีพขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ใช่แค่ความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง
- ทฤษฎีนี้สนับสนุนให้ละเลยวิชาพื้นฐาน
  - ความเข้าใจผิด: บางคนตีความว่าควรเน้นเฉพาะด้านที่เด็กถนัด
  - ความจริง: Gardner สนับสนุนการศึกษาที่รอบด้าน โดยใช้จุดแข็งเป็นฐานในการพัฒนาด้านอื่นๆ

Quiz 2.1

1. ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ระบุว่ามนุษย์มีปัญญาเพียงด้านเดียว (T/F)
2. ปัญญาด้านภาษาเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน (T/F)
3. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม (T/F)
4. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความสามารถในการมองเห็นและเข้าใจพื้นที่รอบตัว (T/F)
5. ปัญญาด้านดนตรีเกี่ยวข้องกับเฉพาะกับความสามารถในการร้องเพลงเท่านั้น (T/F)

Quiz 2.2

6. ปัญหาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวเกี่ยวข้องกับการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ (T/F)
7. ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความความสามารถในการเข้าใจและทำงานร่วมกับผู้อื่น (T/F)
8. ปัญหาด้านการเข้าใจตนเองไม่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง (T/F) EQ ดี
9. การ์ดเนอ์เสนอว่าทุกคนมีความสามารถในทุกด้านของปัญญาเท่าเทียมกัน (T/F)
10. ทฤษฎีพหุปัญญาสนับสนุนแนวคิดที่ว่าการศึกษาควรปรับให้เหมาะสมกับความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน (T/F)

3. การสังเกตและบันทึก พฤติกรรม

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเป็นขั้นตอนสำคัญในการติดตามและประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ดูแลเด็ก ครู หรือผู้ปกครอง สามารถวางแผนการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมได้อย่างตรงจุด

ขั้นตอนการสังเกตและบันทึก (1)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสังเกต

ก่อนเริ่มสังเกต ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าต้องการสังเกตพฤติกรรมใดบ้าง เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา การใช้ภาษา การจดจำ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือความสนใจในกิจกรรมต่างๆ

2. เลือกสถานที่และเวลาที่เหมาะสม

เลือกสถานที่ที่เด็กรู้สึกปลอดภัยและเป็นธรรมชาติ เช่น ห้องเรียน สนามเด็กเล่น หรือที่บ้าน และสังเกตในช่วงเวลาที่เด็กกำลังทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

3. ใช้เครื่องมือในการบันทึก

ขั้นตอนการสังเกตและบันทึก (2)

4. สังเกตพฤติกรรมที่หลากหลาย

สังเกตพฤติกรรมของเด็กในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น การเล่นคนเดียว การเล่นกลุ่ม การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม

5. วิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อดูรูปแบบและแนวโน้มของพัฒนาการของเด็ก เปรียบเทียบกับเกณฑ์พัฒนาการที่กำหนด และระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาของเด็ก

เครื่องมือในการบันทึก (1)

1. การใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

- สร้างรายการพฤติกรรมที่คาดว่าจะพบตามพัฒนาการปกติ
- ทำเครื่องหมายเมื่อพบพฤติกรรมนั้นๆ
- ใช้ร่วมกับวิธีอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม

2. การบันทึกวิดีโอทัศน

- ถ่ายวิดีโอขณะเด็กทำกิจกรรมต่างๆ
- เป็นประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ละเอียดภายหลัง
- ขออนุญาตผู้ปกครองก่อนทำการบันทึก

เครื่องมือในการบันทึก (2)

3. การสัมภาษณ์เด็ก

- ใช้คำถามปลายเปิดที่เหมาะสมกับวัย
- สังเกตวิธีการคิดและให้เหตุผลของเด็ก
- จัดบันทึกคำตอบและปฏิกิริยาของเด็ก

4. การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

- รวบรวมผลงานของเด็ก เช่น ภาพวาด งานศิลปะ
- บันทึกคำอธิบายของเด็กเกี่ยวกับผลงาน
- สังเกตพัฒนาการผ่านการเปลี่ยนแปลงของผลงานเมื่อเวลาผ่านไป

ตัวอย่างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

พฤติกรรมที่สังเกต	ทำได้	ทำได้บางครั้ง	ยังทำไม่ได้	หมายเหตุ
ด้านภาษา				
พูดเป็นประโยคที่สมบูรณ์				
เล่าเรื่องจากภาพได้				
ถามคำถาม "ทำไม" และ "อย่างไร"				
เข้าใจคำสั่งที่ซับซ้อน (2-3 ขั้นตอน)				
รู้จักคำที่มีความหมายตรงข้าม				
ด้านการคิดและเหตุผล				
นับจำนวน 1-10 ได้				
จับคู่สิ่งของที่เหมือนกัน				
เข้าใจความแตกต่างระหว่างใหญ่-เล็ก มาก-น้อย				
จำแนกสิ่งของตามสี รูปร่าง ขนาดได้				
เรียงลำดับเหตุการณ์ง่ายๆ ได้				
เข้าใจแนวคิดเรื่องเวลา (เช้า กลางวัน เย็น)				
แก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้				
เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล				
จดจำและทำตามคำสั่ง 3 ขั้นตอนได้				
เข้าใจแนวคิดการอนุรักษ์ (เช่น ปริมาณน้ำในแก้วต่างรูปทรง)				

ตัวอย่างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

มาตรฐานที่	พฤติกรรม/สภาพที่พึงประสงค์	ปฏิบัติได้	ปฏิบัติได้ บางครั้ง	ควรเสริม
๙.	ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๑ สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ			
	๑.ฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง			
	๒.เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง			
	ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๒ อ่าน เขียนภาพและสัญลักษณ์ได้			
	๑.อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำ พร้อมทั้งชี้หรือกวาดตามองข้อความตามบรรทัด ๒.เขียนคล้ายตัวอักษร			
๑๐.	ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๑ มีความสามารถในการคิดรวบยอด			
	๑.บอกลักษณะและส่วนประกอบของสิ่งต่างๆจากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส			
	๒.จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความเหมือนของสิ่งต่างๆโดยใช้ลักษณะที่พบเพียงลักษณะเดียว			
	๓.จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่างๆโดยใช้อย่างน้อยหนึ่งลักษณะเป็นเกณฑ์			
	๔.เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย ๔ ลำดับ			
	ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๒ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล			
	๑.ระบุสาเหตุหรือผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ			
	๒.คาดเดา หรือคาดคะเนสิ่งที่อาจเกิดขึ้นหรือมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูล			
	ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๓ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตัดสินใจ			
	๑.ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆและเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น			
๒.ระบุปัญหา และแก้ปัญหาโดยลองผิดลองถูก				
๑๑.	ตัวบ่งชี้ที่ ๑๑.๑ ทำงานศิลปะตามจินตนาการา			
	๑.สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองโดยมีการดัดแปลง และแปลกใหม่จากเดิมหรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น			
	ตัวบ่งชี้ที่ ๑๑.๒ แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการา			
	๑.เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายหรือแปลกใหม่			
๑๒.	ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒.๑ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้			
	๑.สนใจซักถามเกี่ยวกับสัญลักษณ์หรือตัวหนังสือพบเห็น			
	๒.กระตือรือร้น ในการเข้าร่วมกิจกรรม			
	ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒.๒ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้			
	๑.ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่างๆ ตามวิธีการของตนเอง ๒.ใช้ประโยคคำถามว่า “ที่ไหน” “ทำไม” ในการค้นหาคำตอบ			

3. การสังเกตและบันทึก พฤติกรรม

ตัวอย่างการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตามทฤษฎี
พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

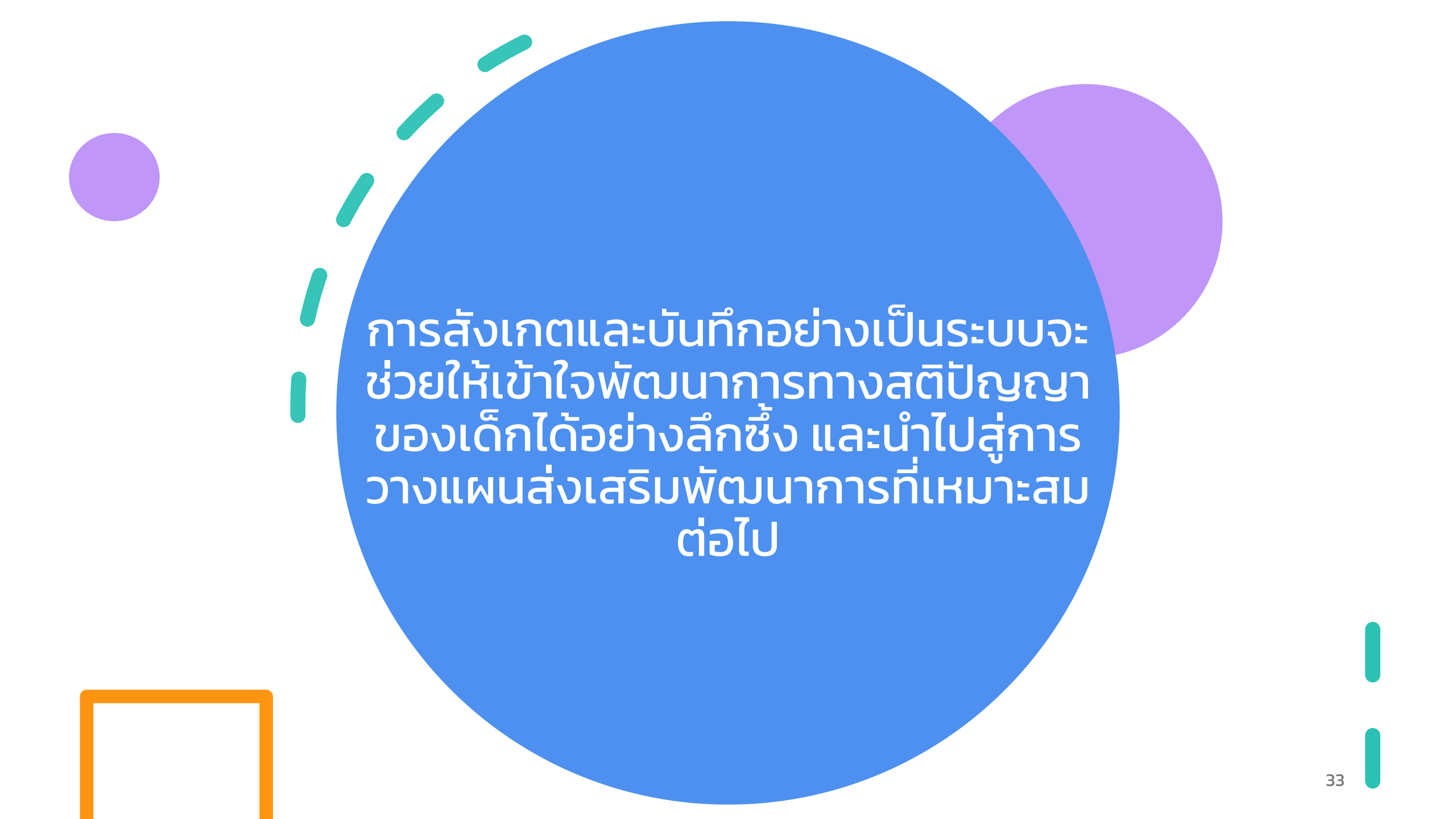
ขั้นประสาทสัมผัสและ การเคลื่อนไหว

- สังเกตการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เช่น การหันตามเสียง การมองตามวัตถุที่เคลื่อนที่
- ดูพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว เช่น การคว้าจับวัตถุ การคลาน การเดิน
- สังเกตการเล่นแบบสำรวจ เช่น การนำของเข้าปาก การเขย่าของเล่น
- ดูความเข้าใจเรื่องความคงทนของวัตถุ เช่น การค้นหาของที่ถูกซ่อน

ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด

- สังเกตการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ เช่น การเล่นสมมติ การวาดภาพสื่อความหมาย
- ดูความเข้าใจเรื่องการจัดหมวดหมู่ อย่างง่าย เช่น การแยกสีหรือรูปทรง
- สังเกตการแสดงออกถึงความคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เช่น ความเชื่อว่าคนอื่นมองเห็นสิ่งต่างๆ เหมือนตน
- ดูความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ เช่น การทดสอบด้วยการเทน้ำจากแก้วทรงสูงลงในแก้วทรงเตี้ยกว้าง

การสังเกตและบันทึกอย่างเป็นระบบจะ
ช่วยให้เข้าใจพัฒนาการทางสติปัญญา
ของเด็กได้อย่างลึกซึ้ง และนำไปสู่การ
วางแผนส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสม
ต่อไป

Quiz 3.1

1. การสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยควรทำเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น (T/F)
2. การบันทึกพฤติกรรมควรเน้นเฉพาะพฤติกรรมทางลบของเด็กเพื่อนำไปแก้ไข (T/F)
3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมหมายถึงผู้สังเกตเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก (T/F)
4. การใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นวิธีหนึ่งในการบันทึกพฤติกรรมเด็ก (T/F)
5. การสังเกตพฤติกรรมเด็กควรทำเพียงครั้งเดียวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ (T/F)

Quiz 3.2

6. การบันทึกพฤติกรรมควรใช้ภาษาที่เป็นกลางและปราศจากการตัดสิน (T/F)
7. การสังเกตพฤติกรรมเด็กไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง (T/F)
8. การบันทึกวิดีโอเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมเด็กปฐมวัย (T/F)
9. การสังเกตพฤติกรรมควรทำในช่วงเวลาที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม (T/F)
10. ผู้สังเกตควรแจ้งให้เด็กทราบว่ากำลังถูกสังเกตพฤติกรรมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นธรรมชาติ (T/F)

4. การประเมินและวิเคราะห์ พัฒนาการด้านสติปัญญา

การประเมินและวิเคราะห์พัฒนาการด้านสติปัญญา

การประเมินและวิเคราะห์พัฒนาการด้านสติปัญญา
ของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่สำคัญในการ
ติดตามและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

วิธีการประเมิน (1)

1. การใช้แบบประเมินพัฒนาการ:

- ใช้แบบประเมินมาตรฐานที่เหมาะสมกับช่วงอายุ
- ประเมินทักษะด้านต่างๆ เช่น ภาษา การคิด การแก้ปัญหา

2. การทดสอบอย่างไม่เป็นทางการ:

- ใช้เกมหรือกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อประเมินทักษะเฉพาะด้าน
- สังเกตวิธีการคิดและการตัดสินใจของเด็ก

3. การสัมภาษณ์:

- พูดคุยกับเด็กเพื่อเข้าใจกระบวนการคิดและเหตุผล
- ถามคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์

วิธีการประเมิน (2)

4. การวิเคราะห์ผลงาน:

- ศึกษาผลงานศิลปะ งานเขียน หรือสิ่งประดิษฐ์ของเด็ก
- ติดตามพัฒนาการผ่านแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

5. การประเมินตามสภาพจริง:

- สังเกตเด็กในสถานการณ์จริงหรือกิจกรรมประจำวัน
- ประเมินทักษะการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

6. การใช้เทคโนโลยี:

- ใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์ที่ออกแบบมาเพื่อประเมินพัฒนาการ
- บันทึกวิดีโอเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์

วิธีการประเมิน (3)

7. การร่วมมือกับผู้ปกครอง:

- รับฟังข้อมูลจากผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่บ้าน
- แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์

8. การเปรียบเทียบกับเกณฑ์พัฒนาการ:

- ใช้เกณฑ์พัฒนาการมาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบ
- ระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา

9. การติดตามอย่างต่อเนื่อง:

- ทำการประเมินเป็นระยะเพื่อติดตามความก้าวหน้า
- ปรับแผนการส่งเสริมพัฒนาการตามผลการประเมิน

การวิเคราะห์

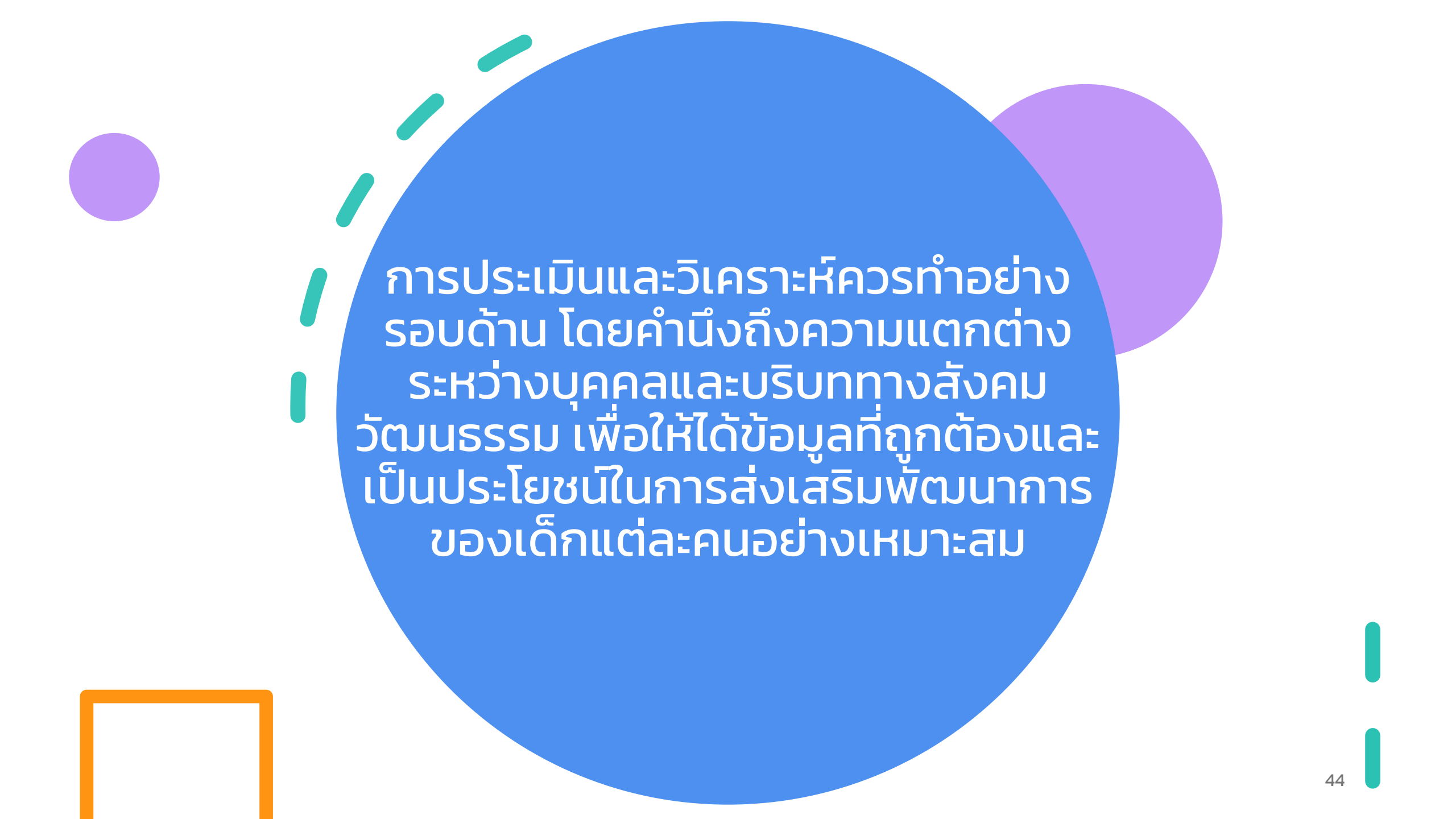
- เปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับลักษณะสำคัญของแต่ละขั้นพัฒนาการ
- พิจารณาว่าเด็กแสดงความสามารถที่สอดคล้องกับช่วงอายุหรือไม่
- ระบุจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของเด็กแต่ละคน
- วิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาโดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการสังเกตหลายครั้ง

การนำผลไปใช้

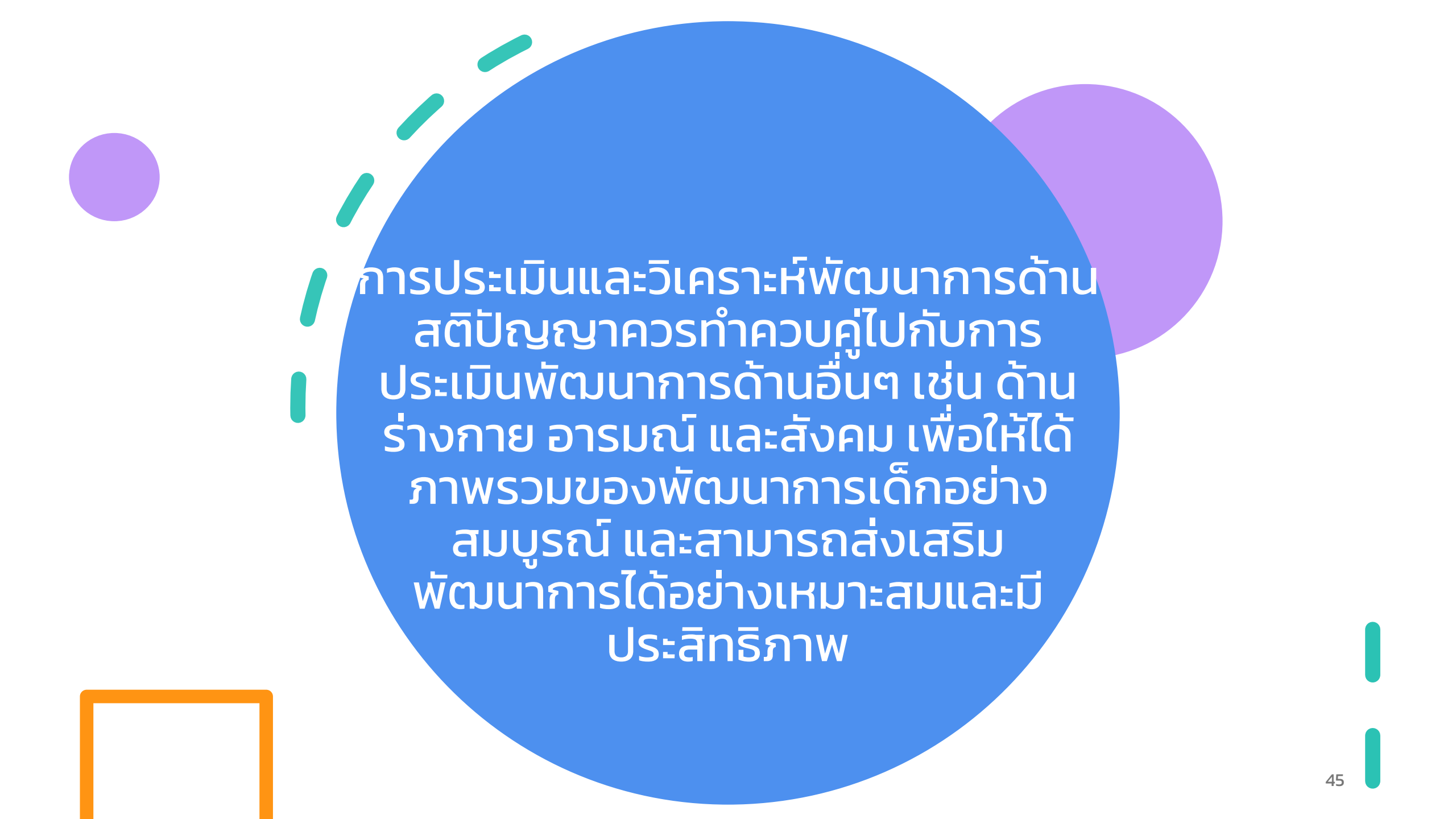
- วางแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก
- ให้การช่วยเหลือเพิ่มเติมในด้านที่เด็กยังพัฒนาได้ไม่เต็มที่
- สื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาการ

ข้อควรระวัง

- หลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบระหว่างเด็ก
- คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภูมิหลังของเด็ก
- ไม่ด่วนสรุปจากการประเมินเพียงครั้งเดียว ควรประเมินอย่างต่อเนื่อง
- ฝึกอบรมผู้ประเมินให้มีความเข้าใจในพัฒนาการเด็ก
- ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน
- ทบทวนและปรับปรุงวิธีการประเมินอย่างสม่ำเสมอ

การประเมินและวิเคราะห์ควรทำอย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบททางสังคม วัฒนธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละคนอย่างเหมาะสม

การประเมินและวิเคราะห์พัฒนาการด้าน
สติปัญญาควรทำควบคู่ไปกับการ
ประเมินพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น ด้าน
ร่างกาย อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ได้
ภาพรวมของพัฒนาการเด็กอย่าง
สมบูรณ์ และสามารถส่งเสริม
พัฒนาการได้อย่างเหมาะสมและมี
ประสิทธิภาพ

Quiz 4.1

1. การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยควรทำเพียงครั้งเดียวในแต่ละปีการศึกษา (T/F)
2. การใช้แบบทดสอบมาตรฐานเป็นวิธีเดียวที่เชื่อถือได้ในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา (T/F)
3. การสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสติปัญญาได้ (T/F)
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างง่ายเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งของพัฒนาการด้านสติปัญญาในเด็กปฐมวัย (T/F)
5. การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาควรแยกออกจากการประเมินพัฒนาการด้านอื่นๆ โดยสิ้นเชิง (T/F)

Quiz 4.2

6. การวิเคราะห์ผลงานศิลปะของเด็กสามารถใช้ประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาได้ (T/F)
7. เด็กปฐมวัยทุกคนควรมีพัฒนาการด้านสติปัญญาที่เท่าเทียมกันในทุกด้าน (T/F)
8. การใช้คำถามปลายเปิดในการสนทนากับเด็กไม่มีประโยชน์ในการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา (T/F)
9. การเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กกับเพื่อนในวัยเดียวกันเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการประเมิน (T/F)
10. การใช้เทคโนโลยีในการประเมิน เช่น แอปพลิเคชันทางการศึกษา สามารถช่วยในการวิเคราะห์พัฒนาการด้านสติปัญญาได้ (T/F)

5.กรณีศึกษา: คู่มือเฝ้าระวัง
และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ปฐมวัย (DSPM)

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

วิธีการใช้คู่มือฝ้าระวาง และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปฐมวัย

Thank you

ວິລາສ ວູວງສ໌

vilasw@gmail.com

Module 3

การวางแผน ออกแบบ และ
ควบคุมกิจกรรมการพัฒนา
สติปัญญา (1)-
คณิตศาสตร์

หัวข้อ

1. Why? ทำไมจึงควรสอนคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย
2. พัฒนาการด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย
3. What? สอนอะไร?
4. How? สอนอย่างไร?
5. การบูรณาการคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

1. Why? ทำไมจึงควรสอน คณิตศาสตร์ให้กับเด็ก ปฐมวัย

ประโยชน์ของการสอนคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย

พัฒนาทักษะการคิดเชิง ตรรกะและการแก้ปัญหา

- ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล
- สร้างพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์และ
แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
- ส่งเสริมความสามารถในการจัดการ
ข้อมูลและการตัดสินใจ

เสริมสร้างความจำและสมาธิ

- การเรียนรู้ตัวเลขและการคำนวณช่วยพัฒนาความจำ
- กิจกรรมทางคณิตศาสตร์ช่วยฝึกสมาธิและความตั้งใจ

พัฒนาทักษะการสื่อสาร

- เรียนรู้ภาษาทางคณิตศาสตร์และการใช้สัญลักษณ์
- ฝึกการอธิบายแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหา

สร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง

- การแก้ไขภัยปัญหาสำเร็จสร้างความรู้สึกประสบความสำเร็จ
- พัฒนาการทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้

เตรียมความพร้อม สำหรับการศึกษาระดับ ที่สูงขึ้น

- สร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการเรียนคณิตศาสตร์ในอนาคต
- เชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์กับวิชาอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

พัฒนาทักษะการสังเกต และการจำแนก

- ฝึกการสังเกตรูปร่าง **ขนาด** และ**แบบรูป** ต่างๆ
- เรียนรู้การ**จัดหมวดหมู่**และ**การเปรียบเทียบ**

พัฒนาทักษะมิติสัมพันธ์

- คุณิตศาสตร์ช่วยส่งเสริมทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการรับรู้และเข้าใจตำแหน่ง ทิศทาง รูปทรง และ ความสัมพันธ์ของวัตถุต่าง ๆ ในพื้นที่
- ทักษะนี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การอ่าน แผนที่ การจัดเรียงวัตถุ หรือการเคลื่อนที่ผ่านพื้นที่ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสาขาวิชาเช่น วิทยาศาสตร์, วิศวกรรมศาสตร์, สถาปัตยกรรม และ ศิลปะ

เชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับ ชีวิตประจำวัน

- เข้าใจการใช้คณิตศาสตร์ในสถานการณ์จริง เช่น การซื้อขาย การวัด
- พัฒนากิจกรรมการจัดการเงินและเวลาเบื้องต้น

ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

- กิจกรรมคณิตศาสตร์แบบกลุ่มช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ฝึกการแบ่งปันความคิดและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. พัฒนาการด้าน คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

- ในช่วง 5 ปีแรกหลังเกิด เด็กมีพัฒนาการทักษะด้านคณิตศาสตร์ตามลำดับตามช่วงวัย เฉกเช่นเดียวกับพัฒนาการทักษะด้านร่างกายที่เปลี่ยนจากการนอนหงาย มาเป็นนอนคว่ำ คลาน นั่ง ยืน และเดินได้ในที่สุด
- เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีพัฒนาแนวคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การสำรวจสภาพแวดล้อม และการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ ครู หรือผู้ดูแลเด็ก
- การเข้าใจลำดับขั้นของพัฒนาการทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จะช่วยกำหนดเนื้อหาของแนวคิดและการดำเนินการทางคณิตศาสตร์พื้นฐานที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมให้กับเด็กในช่วงวัยนั้น

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอายุ 0 ถึง 4 เดือน

- สามารถบอกความแตกต่างระหว่าง
รูปภาพที่มี 2 จุด กับรูปภาพที่มี 3 จุดได้
- แสดงความประหลาดใจเมื่อตุ๊กตา
กระโดดสูงกว่าปกติ
- สังเกตขนาด รูปทรง และสีของวัตถุ

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอายุ 5 ถึง 6 เดือน

- สามารถเห็นความแตกต่างระหว่างน้ำ
เต็มแก้ว กับน้ำครึ่งแก้ว
- แสดงความประหลาดใจที่เห็นของเล่น 3
ชิ้น ทั้งที่ควรจะมีเพียง 2 ชิ้นเท่านั้น ช่วง
วัยนี้เป็นช่วงเวลาทักษะการวิเคราะห์
และเปรียบเทียบพัฒนาขึ้น

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอายุ 7 ถึง 12 เดือน

- นำสิ่งของที่มีอยู่ใกล้ตัวมาประกอบกันเข้า
- สามารถวางบล็อกซ้อนกันให้สูงขึ้น หรือวางตุ๊กตาซ้อนกันภายในหลายๆ ชั้น
- ตั้งแต่อายุ 9 เดือน สามารถแยกความแตกต่างระหว่างของเล่น 2 ชุดใหญ่ได้ แม้ว่าชุดของเล่น 2 ชุดนั้น จะมีจำนวนเกือบเท่ากันก็ตาม ตัวอย่างเช่น เด็กอาจสังเกตเห็นว่าชุดของเล่น 8 ชิ้นแตกต่างจากกลุ่มของเล่น 10 ชิ้น

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอายุ 12 ถึง 18 เดือน

- จัดจำและเรียกชื่อรูปทรงพื้นฐาน เช่น วงกลม และสี่เหลี่ยมจัตุรัส
- เริ่มจัดกลุ่มวัตถุตามขนาดหรือสี
- เริ่มเข้าใจแนวคิดของ "มากขึ้น" และ "น้อยลง"
- เริ่มเข้าใจการนับอย่างง่าย โดยชี้ไปที่วัตถุในขณะที่พูดว่า "หนึ่ง" หรือ "สอง"

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอายุ 18 ถึง 24 เดือน

- รู้จักและเรียกชื่อรูปทรงที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น สามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยมผืนผ้า
- เริ่มจัดกลุ่มวัตถุเป็นหมวดหมู่ที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น ตามรูปทรงหรือตามสี
- เข้าใจแนวคิดของ "เหมือน" และ "แตกต่าง"
- เริ่มนับหนึ่งถึง 3 หรือ 4

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอายุ 24 ถึง 30 เดือน

- นับหนึ่งถึง 3 หรือ 4 ได้เป็นอย่างดีน้อยๆ บางครั้งอาจจะนับข้ามหรือนับซ้ำ แต่เริ่มเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของการนับ
- เริ่มเข้าใจว่าตัวเลขแสดงถึงจำนวน
- เริ่มเข้าใจความสัมพันธ์เชิงตำแหน่งและเชิงพื้นที่พื้นฐาน เช่น ขึ้น-ลง เข้า-ออก และเปิด-ปิด
- จัดกลุ่มและจัดหมวดหมู่วัตถุตามรูปร่าง ขนาด หรือสี
- เริ่มเข้าใจแนวคิดของการบวกและการลบจำนวนเล็กน้อย เช่น การเพิ่มบล็อกอีก 1 บล็อกในชั้นบล็อก หรือการนำบล็อก 1 บล็อกออกจากชั้นบล็อก
- เริ่มเปรียบเทียบขนาดหรือน้ำหนักของวัตถุ และเข้าใจแนวคิดต่างๆ เช่น ใหญ่-เล็ก หนัก-เบา
- สามารถจัดรูปร่างต่างๆ เช่น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมผืนผ้า และวงกลม ให้เข้ากับรูปร่างของช่องว่างได้
- สามารถระบุแบบรูป (pattern) ง่ายๆ เช่น "แดง-น้ำเงิน-แดง-น้ำเงิน" และอาจสานต่อแบบรูปที่เริ่มไว้ได้

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของ เด็กอายุ 30 ถึง 36 เดือน

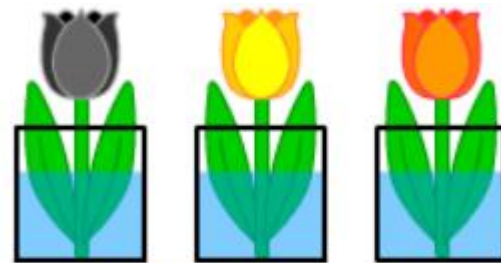
- นับ 1 ถึง 5 ได้เป็นอย่างดี และนับได้ถูกต้องมากขึ้น รวมทั้งอาจสามารถออกเสียงคำนับพร้อมกับการนับได้
- สามารถจดจำและเรียกชื่อตัวเลขบางตัวได้ เช่น "1" หรือ "2" โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกิจกรรมตัวเลขนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวัน
- เริ่มจัดกลุ่มวัตถุตามสี รูปร่าง ขนาด หรือคุณสมบัติอื่นๆ และอาจเริ่มเข้าใจประเภทของหมวดหมู่ต่างๆ เช่น "ใหญ่" และ "เล็ก" เป็นต้น
- เริ่มเปรียบเทียบวัตถุตามขนาด ความยาว น้ำหนัก หรือคุณสมบัติอื่นๆ และอาจใช้ภาษาเปรียบเทียบง่ายๆ เช่น "อันนี้ใหญ่กว่าอันนั้น"
- เริ่มพัฒนาความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ เช่น ขึ้น-ลง เข้า-ออก และบน-ล่าง และอาจใช้คำเหล่านี้เพื่ออธิบายการกระทำและการเล่นของตัวเอง
- เริ่มรู้จักและสร้างแบบรูปง่ายๆ เช่น การสลับสีหรือรูปร่าง และอาจเริ่มเข้าใจลำดับง่ายๆ เช่น "ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม" เป็นต้น

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กอายุ 36 ถึง 48 เดือน (1)

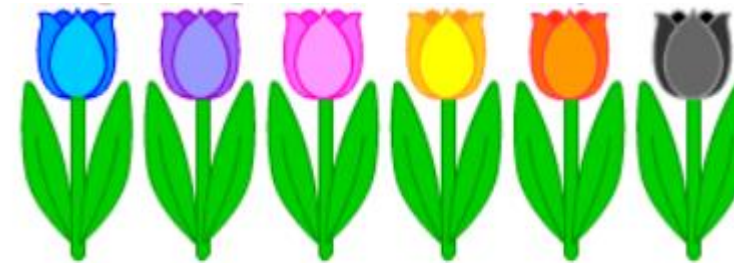
- การนับ
  - สามารถนับปากเปล่าได้ถึง 10 หรือมากกว่า
  - เริ่มเข้าใจหลักการสมนัย (จับคู่) หนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one correspondence)
  - อาจสามารถนับวัตถุได้ถึง 5 หรือ 6 ชิ้น
- การรู้จักตัวเลข
  - รู้จักและสามารถเรียกชื่อตัวเลข 1-10
  - เริ่มเขียนตัวเลขบางตัวได้ แม้อาจยังไม่สมบูรณ์
- การเปรียบเทียบ
  - เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับ "มากกว่า" "น้อยกว่า" และ "เท่ากัน"
  - สามารถเปรียบเทียบขนาดของวัตถุ เช่น ใหญ่-เล็ก, สูง-ต่ำ
- การจัดหมวดหมู่
  - สามารถจัดกลุ่มวัตถุตามลักษณะเดียวกัน เช่น สี รูปร่าง หรือขนาด
  - เริ่มเข้าใจการจัดลำดับ เช่น เรียงจากเล็กไปใหญ่

หลักการสมนัย (จับคู่) หนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one correspondence)

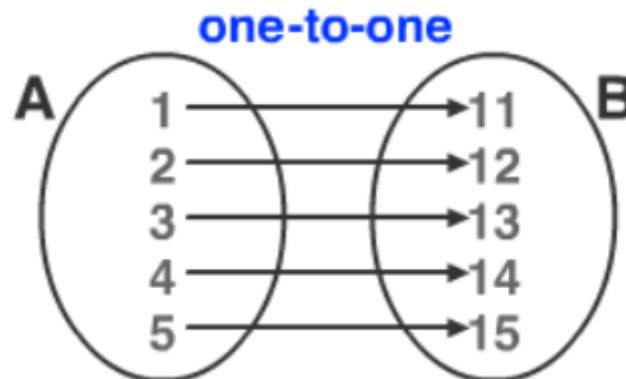
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, ...
no correspondence

เด็กออกเสียง หนึ่ง สอง สาม ....
โดยไม่จับคู่กับดอกไม้ดอกใดเลย

1 2 3 4 5 6
one-to-one correspondence

เด็กออกเสียง หนึ่ง สอง สาม ....
โดยจับคู่กับดอกไม้ที่ละดอกตอนที่ออกเสียง

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กอายุ 36 ถึง 48 เดือน (2)

- รูปร่างเรขาคณิต
  - รู้จักและเรียกชื่อรูปร่างพื้นฐานได้ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม
  - สามารถจับคู่รูปร่างที่เหมือนกันได้
- แบบรูปและลำดับ
  - เริ่มสังเกตและสร้างแบบรูปง่ายๆ ได้ เช่น การเรียงสลับกัน
  - เข้าใจลำดับของเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ก่อน-หลัง
- การแก้ปัญหาเบื้องต้น
  - สามารถแก้ปัญหาคณิตศาสตร์อย่างง่ายในชีวิตประจำวัน
  - เริ่มเข้าใจแนวคิดการเพิ่มขึ้นและลดลง
- มิติสัมพันธ์
  - เข้าใจคำศัพท์เกี่ยวกับตำแหน่งและทิศทาง เช่น บน-ล่าง, ข้างใน-ข้างนอก
  - สามารถต่อจิ๊กซอว์ง่ายๆ ได้

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กอายุ 36 ถึง 48 เดือน (3)

- การวัด
  - เริ่มเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการวัด แม้จะยังไม่เข้าใจหน่วยวัดมาตรฐาน
  - สามารถเปรียบเทียบน้ำหนักหรือปริมาตรอย่างคร่าวๆ ได้
- เวลา
  - เริ่มเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับเวลา เช่น เช้า กลางวัน เย็น
  - อาจรู้จักวันในสัปดาห์
- การประมาณ
  - เริ่มสามารถประมาณจำนวนของสิ่งของในกลุ่มเล็กๆ ได้
  - ตรรกะเบื้องต้น
    - เริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลอย่างง่าย
    - สามารถหาความแตกต่างหรือสิ่งที่ไม่เข้าพวกได้

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กอายุ 48 ถึง 60 เดือน (1)

- การนับ
  - สามารถนับปากเปล่าได้ถึง 20 หรือมากกว่า
  - นับวัตถุได้ถึง 10 ชิ้นหรือมากกว่าอย่างถูกต้อง
  - เริ่มเข้าใจแนวคิดของการนับต่อจากจำนวนที่กำหนด
- การรู้จักตัวเลข
  - รู้จักและเขียนตัวเลข 1-10 ได้
  - เริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวเลขกับจำนวน
- การบวกและลบเบื้องต้น
  - สามารถบวกและลบจำนวนน้อยๆ ได้ (ไม่เกิน 5)
  - เข้าใจแนวคิดของการเพิ่มขึ้นและลดลง
- การเปรียบเทียบ
  - เปรียบเทียบจำนวนของสิ่งของในกลุ่มได้อย่างแม่นยำมากขึ้น
  - เข้าใจแนวคิดของ "มากที่สุด" และ "น้อยที่สุด"

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กอายุ 48 ถึง 60 เดือน (2)

- การจัดหมวดหมู่และการจัดลำดับ
  - จัดกลุ่มวัตถุตามหลายลักษณะพร้อมกันได้ เช่น ทั้งสีและขนาด
  - สามารถจัดลำดับวัตถุตามขนาดได้ 5 ชั้นขึ้นไป
- รูปทรงเรขาคณิต
  - รู้จักรูปทรงที่ซับซ้อนขึ้น เช่น รูปห้าเหลี่ยม รูปหกเหลี่ยม
  - เริ่มสังเกตและอธิบายลักษณะของรูปทรงต่างๆ ได้
- แบบรูปและลำดับ
  - สร้างและต่อแบบรูปที่ซับซ้อนขึ้นได้
  - เข้าใจและสามารถทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในลำดับได้
- การแก้ปัญหา
  - แก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างง่ายได้
  - เริ่มใช้วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายขึ้น

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กอายุ 48 ถึง 60 เดือน (3)

- มิติสัมพันธ์
  - เข้าใจคำศัพท์เกี่ยวกับตำแหน่งและทิศทางที่ซับซ้อนขึ้น
  - สามารถวาดแผนผังอย่างง่ายได้
- การวัด
  - เริ่มใช้เครื่องมือวัดอย่างง่าย เช่น ไม้บรรทัด
  - เข้าใจแนวคิดของการเปรียบเทียบความยาว น้ำหนัก และปริมาตร
- เวลา
  - เข้าใจแนวคิดของเวลาดีขึ้น รู้จักวันในสัปดาห์ และฤดูกาล
  - อาจเริ่มอ่านนาฬิกาแบบเข็มได้ (ชั่วโมง)
- เงิน
  - รู้จักเหรียญและธนบัตรเบื้องต้น
  - เริ่มเข้าใจแนวคิดของการซื้อขาย

ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กอายุ 48 ถึง 60 เดือน (4)

- การประมาณ
  - สามารถประมาณจำนวนของสิ่งของในกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นได้
  - เริ่มใช้การประมาณในสถานการณ์ง่ายๆ
- ตรรกะและการให้เหตุผล
  - สามารถอธิบายเหตุผลในการแก้ปัญหาอย่างง่ายได้
  - เริ่มเข้าใจความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่ซับซ้อนขึ้น
- การรวบรวมข้อมูล
  - สามารถรวบรวมและจัดการข้อมูลอย่างง่ายได้ เช่น การสร้างแผนภูมิรูปภาพ
- การสื่อสารทางคณิตศาสตร์
  - ใช้คำศัพท์ทางคณิตศาสตร์ได้มากขึ้นและถูกต้องขึ้น
  - สามารถอธิบายแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างง่ายได้

3. What? สอนอะไร?

ควรสอนคณิตศาสตร์ในเรื่องอะไรบ้าง

สอนอะไร?

- องค์ประกอบของคณิตศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
  - แนวคิด (concept)
  - การดำเนินการ (operation)

แนวคิด (concept)

- ปริมาณและตัวเลข (quantity and number)
- คุณลักษณะ (attribute)
- ปริภูมิสัมพันธ์ (spatial relationship)
- ขนาดและปริมาตร (size and volume)
- แบบรูป (pattern)
- การเปลี่ยนแปลง (change)

การดำเนินการ (operation)

- การนับและการเรียงลำดับ (counting and ordering)
- การสังเกตและการวัด (observation and measurement)
- การจัดหมวดหมู่ (classification)
- การเปรียบเทียบ (comparison)
- การสร้างแบบรูป (patterning)
- การแก้ปัญหา (problem-solving)

3. What? สอนอะไร?

แนวคิดเรื่องปริมาณและตัวเลข

ปริมาณและตัวเลข (quantity and number)

- ในทางคณิตศาสตร์ “ปริมาณ” หมายถึง จำนวนของวัตถุในเซตหนึ่ง
- เป็นคุณลักษณะของเซตของวัตถุที่สามารถเปรียบเทียบ วัตถุ หรือปรับเปลี่ยนได้
- เป็นแนวคิดพื้นฐานที่เด็กอายุ 3-4 เดือนเริ่มรับรู้ได้ โดยสามารถรับรู้ความแตกต่าง และแยกแยะกลุ่มวัตถุที่มีปริมาณมากและน้อยได้
- “ตัวเลข” หมายถึง สัญลักษณ์หรือคำที่ใช้แทนปริมาณ
- เป็นความคิดเชิงนามธรรมที่ใช้เพื่ออธิบายจำนวนสิ่งของที่มีอยู่ เช่น มีมะม่วงที่ลูกในตะกร้า หรือคนมีนิ้วที่นิ้ว
- เด็กปฐมวัยเริ่มพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเลขผ่านประสบการณ์ประจำวัน เช่น การนับสิ่งของ หรือการจำตัวเลขบนสัญลักษณ์และฉลาก

การสอนแนวคิดเรื่องปริมาณและตัวเลข (1)

- แนวคิดเรื่องการมีอยู่ของจำนวน
  - ความเข้าใจว่าสิ่งของมีจำนวน
  - การแยกแยะระหว่าง "มี" และ "ไม่มี"
- แนวคิดเรื่องการสมนัย(จับคู่)หนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one correspondence)
  - การจับคู่วัตถุหนึ่งชิ้นกับจำนวนหนึ่ง
  - ความเข้าใจว่าการนับคือการจับคู่วัตถุกับตัวเลข
- แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์ปริมาณ (conservation of number)
  - ความเข้าใจว่าจำนวนคงที่แม้การจัดวางจะเปลี่ยนไป
  - การรู้ว่าปริมาณไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อรูปร่างหรือการจัดเรียงเปลี่ยนไป
- แนวคิดเรื่องลำดับ (ordinality)
  - ความเข้าใจเรื่องลำดับของตัวเลข
  - การใช้คำว่า "ที่หนึ่ง" "ที่สอง" "ที่สาม" เป็นต้น

เนื้อหาการสอนเรื่องปริมาณและตัวเลข (2)

- แนวคิดเรื่องการรวมกลุ่มและแยกกลุ่ม (composition and decomposition)
  - ความเข้าใจว่าจำนวนสามารถแยกย่อยและรวมกันได้
  - พื้นฐานของการบวกและลบ
- แนวคิดเรื่องตัวเลขเป็นสัญลักษณ์แทนจำนวน
  - ความเข้าใจว่าตัวเลขแทนปริมาณที่เฉพาะเจาะจง
  - การเชื่อมโยงระหว่างสัญลักษณ์ตัวเลขกับจำนวนจริง
- แนวคิดเรื่องศูนย์ (zero concept)
  - ความเข้าใจว่าศูนย์แทน "ไม่มี" หรือ "ว่างเปล่า"
  - การใช้ศูนย์ในการนับและคำนวณ
- แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ของจำนวน
  - ความเข้าใจว่าตัวเลขมีความสัมพันธ์กัน เช่น 2 เป็นครึ่งหนึ่งของ 4
  - การเข้าใจความสัมพันธ์แบบมากกว่า-น้อยกว่าระหว่างตัวเลข

เนื้อหาการสอนเรื่องปริมาณและตัวเลข (3)

- แนวคิดเรื่องค่าประจำหลัก (place value)
  - ความเข้าใจเบื้องต้นว่าตัวเลขมีค่าแตกต่างกันตามตำแหน่ง
  - การแยกแยะระหว่างหลักหน่วยและหลักสิบ
- แนวคิดเรื่องการประมาณ (subitizing)
  - การคาดคะเนจำนวนโดยประมาณ
  - การเปรียบเทียบปริมาณโดยไม่ต้องนับทีละชิ้น

3. What? สอนอะไร?

แนวคิดเรื่องคุณลักษณะ

คุณลักษณะ (attribute)

- หมายถึง ลักษณะหรือคุณสมบัติของวัตถุหรือสิ่งของที่สามารถใช้อธิบายหรือจำแนกประเภทวัตถุหรือสิ่งของได้ เช่น ขนาด รูปทรง สี หรือพื้นผิว เป็นต้น
- เด็กปฐมวัยเรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะทางคณิตศาสตร์ผ่านประสบการณ์ประจำวัน และการมีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัว
- เด็กจะเริ่มพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของวัตถุและวิธีที่สามารถใช้จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ได้ โดยผ่านการเล่นและการสำรวจ เช่น เด็กอาจจัดกลุ่มของเล่นตามสี จัดกลุ่มบล็อกตามขนาด หรือจับคู่ถุงเท้าตามลวดลาย
- เมื่อเด็กมีพัฒนาการทักษะด้านภาษาดีขึ้น เด็กจะสามารถเรียนรู้การตั้งชื่อและอธิบายคุณลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น "เป็นจุด" "เป็นลายเส้น" "โค้ง" และ "ตรง"
- การสอนแนวคิดคุณลักษณะให้กับเด็กปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะและการจำแนกประเภท

เนื้อหาการสอนเรื่องคุณลักษณะ (1)

- การรู้จักคุณลักษณะพื้นฐาน
  - สี (เช่น แดง เขียว น้ำเงิน เหลือง)
  - รูปร่าง (เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม)
  - ขนาด (เช่น ใหญ่ เล็ก ยาว สั้น)
  - พื้นผิว (เช่น เรียบ ขรุขระ นุ่ม แข็ง)
- การจับคู่และการจัดชุด
  - การจับคู่สิ่งของที่มีคุณลักษณะเหมือนกัน
  - การสร้างชุดของสิ่งของตามคุณลักษณะที่กำหนด
- การระบุและอธิบายคุณลักษณะ
  - การใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมในการอธิบายคุณลักษณะ
  - การอธิบายว่าทำไมสิ่งของชิ้นหนึ่งเข้ากลุ่มหรือไม่เข้ากลุ่ม
- การเชื่อมโยงคุณลักษณะกับฟังก์ชัน
  - การเข้าใจว่าคุณลักษณะบางอย่างสัมพันธ์กับการใช้งาน
  - การเลือกสิ่งของที่เหมาะสมกับงานตามคุณลักษณะ

เนื้อหาการสอนเรื่องคุณลักษณะ (2)

- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะ
  - การเข้าใจว่าสิ่งของหนึ่งอาจมีหลายคุณลักษณะ
  - การเชื่อมโยงคุณลักษณะต่างๆ เข้าด้วยกัน
- การพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณลักษณะ
  - การเข้าใจว่าสิ่งของทุกชิ้นมีคุณลักษณะเฉพาะ
  - การเริ่มเข้าใจว่าคุณลักษณะเป็นวิธีหนึ่งในการอธิบายและจัดระเบียบโลกรอบตัว
- การใช้สัญลักษณ์แทนคุณลักษณะ
  - การใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์อย่างง่ายแทนคุณลักษณะ
  - การ "อ่าน" และ "เขียน" สัญลักษณ์แทนคุณลักษณะ

3. What? สอนอะไร?

แนวคิดเรื่องปริภูมิสัมพันธ์

ปริภูมิสัมพันธ์

- หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงตำแหน่ง (position) และทิศทาง (orientation) ของวัตถุหรือรูปทรงในปริภูมิ เช่น บล็อกสีแดงอยู่บนบล็อกสีน้ำเงิน หรือ ตุ๊กตาหันหน้าไปทางโน้น-หันหน้ามาทางนี้
- สำหรับเด็กเล็กปริภูมิสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาคณิตศาสตร์ปฐมวัย เนื่องจากเป็นการวางรากฐานสำหรับแนวคิดต่างๆ เช่น การวัด เรขาคณิต และ การแก้ปัญหา
- การพัฒนาการรับรู้เรื่องปริภูมิสัมพันธ์เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในอนาคต
- เด็กปฐมวัยพัฒนาการรับรู้เรื่องปริภูมิสัมพันธ์ผ่านประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสและการสำรวจสภาพแวดล้อม เช่น การเอื้อมจับสิ่งของ การคลาน และการเดิน กิจกรรมการเล่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงปริภูมิ เช่น การเล่นต่อบล็อก และปริศนา

เนื้อหาการสอนเรื่องปริภูมิสัมพันธ์ (1)

- ตำแหน่งและทิศทาง
  - คำศัพท์เกี่ยวกับตำแหน่ง (บน ล่าง ข้างใน ข้างนอก หน้า หลัง)
  - ทิศทางพื้นฐาน (ซ้าย ขวา เดินหน้า ถอยหลัง)
- ระยะทางและระยะห่าง
  - แนวคิดเกี่ยวกับ ใกล้-ไกล
  - การประมาณระยะทางอย่างง่าย
- รูปทรงเรขาคณิต 2 มิติ
  - การรู้จักและเรียกชื่อรูปทรง 2 มิติ (วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม)
  - การสังเกตและอธิบายลักษณะของรูปทรง 2 มิติ
- รูปทรงเรขาคณิต 3 มิติ
  - การรู้จักและเรียกชื่อรูปทรง 3 มิติ (ลูกบาศก์ ทรงกระบอก ทรงกลม)
  - การสังเกตและอธิบายลักษณะของรูปทรง 3 มิติ

เนื้อหาการสอนเรื่องปริภูมิสัมพันธ์ (2)

- ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ
  - การเปรียบเทียบตำแหน่งของวัตถุ (เช่น สูงกว่า ต่ำกว่า)
  - การอธิบายตำแหน่งสัมพันธ์ (เช่น "แก้วอยู่บนโต๊ะ")
- การหมุนและการพลิก
  - การเข้าใจว่าวัตถุยังคงเป็นวัตถุเดิมแม้จะถูกหมุนหรือพลิก
  - การฝึกหมุนและพลิกวัตถุในใจ
- การสร้างและการประกอบ
  - การต่อบล็อกหรือจิ๊กซอว์
  - การสร้างโครงสร้างอย่างง่ายจากรูปทรงต่างๆ
- แผนที่และแผนผังอย่างง่าย
  - การอ่านและเข้าใจแผนผังห้องเรียนหรือสนามเด็กเล่น
  - การวาดแผนผังอย่างง่ายของสถานที่คุ้นเคย

เนื้อหาการสอนเรื่องปริภูมิสัมพันธ์ (3)

- การประมาณขนาดและพื้นที่
  - การเปรียบเทียบขนาดของวัตถุ
  - การประมาณว่าวัตถุจะพอดีกับพื้นที่หรือไม่
- การซ้อนทับและการแยกส่วน
  - การเข้าใจว่ารูปทรงใหญ่อาจประกอบด้วยรูปทรงเล็กๆ หลายชิ้น
  - การแยกรูปทรงซับซ้อนเป็นรูปทรงพื้นฐาน
- ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 มิติและ 3 มิติ
  - การเชื่อมโยงรูปทรง 2 มิติกับวัตถุ 3 มิติ (เช่น วงกลมกับลูกบอล)
  - การสังเกตรอยประทับของวัตถุ 3 มิติบนพื้นผิว 2 มิติ
- การใช้คำศัพท์เชิงปริภูมิ
  - การใช้คำศัพท์ที่ถูกต้องในการอธิบายตำแหน่ง ทิศทาง และความสัมพันธ์เชิงปริภูมิ

3. What? สอนอะไร?

แนวคิดเรื่องขนาดและปริมาตร

ขนาดและปริมาตร

- สำหรับเด็กปฐมวัย ขนาดและปริมาตร หมายถึง การเปรียบเทียบวัตถุหรือ ปริมาณของวัตถุตามขนาดทางกายภาพตามที่เด็กเห็น โดยไม่คำนึงหรือ อ้างอิงถึงค่าตัวเลขใดๆ
- เด็กปฐมวัยสามารถเริ่มพัฒนาความเข้าใจเรื่องขนาดและปริมาตรผ่าน การสำรวจและเล่นกับวัตถุที่มีขนาดต่างกัน ตัวอย่างเช่น การเล่นบล็อกขนาด ต่างๆ
- การรับรู้เกี่ยวกับกับแนวคิดเรื่องขนาดและปริมาตรในวัยเด็กเล็กมีผลกระทบ เชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางคณิตศาสตร์ของเด็กในภายหลัง
- ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กสามารถส่งเสริมความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับเรื่อง ขนาดและปริมาตรได้ โดยให้เด็กทำกิจกรรมที่มีการเปรียบเทียบ ความ แตกต่างของวัตถุที่มีขนาดต่างกัน และโดยการใช้ภาษาบรรยายเพื่อระบุและ อธิบายแนวคิดเรื่องขนาดและปริมาตร

เนื้อหาการสอนเรื่องขนาดและปริมาตร (1)

- แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับปริมาตร
  - ความเข้าใจว่าวัตถุต่างๆ ครอบครองพื้นที่
  - การเปรียบเทียบปริมาตรของภาชนะ (จุมากกว่า, จุน้อยกว่า)
- การอนุรักษ์ปริมาตร
  - ความเข้าใจว่าปริมาตรของสิ่งของไม่เปลี่ยนแปลงแม้รูปร่างจะเปลี่ยนไป
  - การทดลองเทของเหลวจากภาชนะหนึ่งไปอีกลักษณะหนึ่ง
- แนวคิดเกี่ยวกับความจุ
  - การเติมและเทของเหลวหรือของแห้งในภาชนะต่างๆ
  - การเปรียบเทียบว่าภาชนะใดจุได้มากกว่า
- ความสัมพันธ์ระหว่างรูปร่างและขนาด
  - การสังเกตว่าวัตถุที่มีรูปร่างต่างกันอาจมีขนาดเท่ากันได้
  - การเปรียบเทียบพื้นที่ผิวของวัตถุที่มีปริมาตรเท่ากัน

เนื้อหาการสอนเรื่องขนาดและปริมาตร (2)

- แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่
  - การปูพื้นด้วยบล็อกหรือกระดาน
  - การเปรียบเทียบพื้นที่ของรูปร่างต่างๆ
- ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกับจำนวน
  - การเข้าใจว่าวัตถุขนาดใหญ่อาจมีจำนวนน้อยกว่าวัตถุขนาดเล็ก
  - การเปรียบเทียบน้ำหนักกับขนาด
- การใช้ภาษาเพื่ออธิบายขนาดและปริมาตร
  - การใช้คำศัพท์ที่ถูกต้องในการอธิบายขนาดและปริมาตร
  - การอธิบายเหตุผลในการเปรียบเทียบหรือจัดลำดับ
- การรู้จักคำศัพท์พื้นฐานเกี่ยวกับขนาด
  - ใหญ่ – เล็ก
  - ยาว – สั้น
  - สูง – ต่ำ
  - กว้าง – แคบ
  - หน้า – บาง

3. What? สอนอะไร?

แนวคิดเรื่องแบบรูป

แบบรูป

- หมายถึง ลำดับของวัตถุ รูปทรง สี เสียง การเคลื่อนไหว หรือเหตุการณ์ที่ คาดเดาได้ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในลักษณะที่จดจำได้ เช่น ลำดับของรูปทรงหรือสี และจังหวะหรือทำนองซ้ำๆ
- การทำความเข้าใจรูปแบบเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากจะช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการระบุและขยายลำดับออกไป รวมทั้ง การคาดการณ์และการแก้ปัญหาได้
- การเรียนรู้เรื่องรูปแบบในวัยเด็กเล็กสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้ของเด็ก รวมถึงความสามารถในการให้เหตุผลและการแก้ปัญหา

เนื้อหาการสอนเรื่องแบบรูป (1)

- การระบุและรู้จักแบบรูป (recognizing and identifying patterns)
  - ให้เด็กสังเกตและระบุแบบรูปง่าย ๆ ที่พบได้ในสิ่งแวดล้อม เช่น การเรียงลำดับของสี รูปร่าง หรือวัตถุที่มีลักษณะซ้ำกัน เพื่อให้เด็กเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของแบบรูป
- การเลียนแบบแบบรูป (copying patterns)
  - หลังจากเด็กสามารถระบุแบบรูปได้ ควรสอนให้เด็กฝึกเลียนแบบแบบรูปที่เห็น โดยการใช้วัสดุหรือของเล่นที่มีอยู่ เช่น การเรียงบล็อกสีตามแบบที่กำหนด
- การเชื่อมโยงแบบรูปกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน (connecting patterns to real-life situations)
  - ให้เด็กเห็นว่าแบบรูปมีอยู่ในชีวิตจริง เช่น ลายบนเสื้อผ้า ลำดับของวันในสัปดาห์ หรือลำดับการทำกิจวัตรประจำวัน เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าแบบรูปมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
- การหาความสัมพันธ์ (relationship)
  - ฝึกให้เด็กมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบรูปต่างๆ

เนื้อหาการสอนเรื่องแบบรูป (2)

- การสอนแบบรูปในภาษาและดนตรี (patterns in language and music)
  - ใช้เพลงหรือบทกลอนที่มีรูปแบบการทำซ้ำ หรือการใช้คำซ้ำในประโยค เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าแนวคิดของแบบรูปไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่ยังมีในภาษาและดนตรีด้วย
- การสื่อสารและอธิบายแบบรูป (communication and explanation)
  - ส่งเสริมให้เด็กบรรยายและอธิบายแบบรูปที่เด็กสังเกตเห็น

3. What? สอนอะไร?

แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลง

- หมายถึง แนวคิดที่ว่าสิ่งต่างๆ สามารถเปลี่ยนแปลงหรือ ถูกเปลี่ยนแปลงได้ ในทางใดทางหนึ่งทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจรวมถึงการเปลี่ยนแปลงจำนวน ขนาด รูปทรง สี พื้นผิว และคุณลักษณะอื่นๆ
- การเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดจากการรวม การแยก หรือการแปลง
- เด็กปฐมวัยเริ่มพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับวัตถุและเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมของตนเอง ตัวอย่างเช่น เด็กอาจสังเกตเห็นเมื่อวัตถุถูกย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เมื่อบล็อกที่ซ้อนกันล้มลง หรือเมื่อสภาพอากาศเปลี่ยนจากแดดจัดไปเป็นฝนตก
- การเข้าใจการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว และเป็นแนวคิดตั้งต้น (precursor concept) ที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้คณิตศาสตร์ต่อไป เช่น การคำนวณ และการแก้ปัญหา

เนื้อหาการสอนเรื่องการเปลี่ยนแปลง (1)

- การเปลี่ยนแปลงของวัตถุ
  - การเปลี่ยนแปลงสถานะของน้ำ (น้ำแข็งละลายเป็นน้ำ น้ำระเหยเป็นไอน้ำ)
  - การเปลี่ยนแปลงรูปร่างของวัตถุ (ดินน้ำมันปั้นเป็นรูปต่างๆ)
  - การเปลี่ยนแปลงขนาดของวัตถุ (ลูกโป่งโป่ง)
- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์
  - การสร้างสิ่งของ
  - การทำอาหาร
  - การซ่อมแซมสิ่งของ
- การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ
  - การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล (ร้อน หนาว ฝน)
  - การเติบโตของพืชและสัตว์
  - การเปลี่ยนแปลงของวันและคืน
- การเปลี่ยนแปลงที่คาดเดาได้และไม่ได้
  - คาดเดาได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงของวันและคืน หรือการเปลี่ยนแปลงของน้ำที่เดือดเป็นไอ
  - คาดเดาไม่ได้ เช่น สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงฉับพลัน อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับร่างกาย

เนื้อหาการสอนเรื่องการเปลี่ยนแปลง (2)

- การเพิ่มขึ้นและการลดลง
  - สอนแนวคิดเรื่องการเพิ่มและลดจำนวน
  - ใช้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม เช่น การเพิ่มหรือนำของเล่นออกจากกลุ่ม
- การเปลี่ยนแปลงตามเวลา
  - สอนเรื่องลำดับเวลา เช่น ก่อน-หลัง, เข้า-เย็น
  - อธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามเวลา เช่น การเจริญเติบโตของพืช
- การแปลงรูป
  - การเปลี่ยนรูปร่างหรือตำแหน่งของวัตถุ
  - ใช้กิจกรรม เช่น การพับกระดาษ การจัดเรียงบล็อก
- สาเหตุและผล
  - แนะนำแนวคิดเรื่องสาเหตุและผลที่ตามมา
  - ใช้ตัวอย่างง่ายๆ เช่น ถ้าเทน้ำใส่แก้วมากเกินไป น้ำจะล้น

3. What? สอนอะไร?

การดำเนินการเรื่องการนับและการเรียงลำดับ

เนื้อหาการสอนเรื่องการนับและการเรียงลำดับ (1)

▪ การนับ (counting)

- การนับจาก 1 ถึง 10: เริ่มต้นด้วยการสอนเด็กนับจำนวนจาก 1 ถึง 10 โดยใช้สิ่งของที่เป็นรูปธรรม เช่น ของเล่น หรือรูปภาพ เพื่อให้เด็กเข้าใจและสามารถนับตามลำดับได้
- การนับถอยหลัง: หลังจากที่เด็กเข้าใจการนับขึ้นแล้ว ให้สอนการนับถอยหลังจาก 10 ลงไปถึง 1 เพื่อเสริมความเข้าใจในแนวคิดของการลดจำนวน
- การนับต่อจากจำนวนที่กำหนด: ฝึกให้เด็กนับต่อจากตัวเลขที่กำหนด เช่น นับต่อจาก 5 ไปถึง 10

▪ การนับ (counting)

- การนับสิ่งของ: สอนให้เด็กนับสิ่งของในกลุ่ม เช่น นับลูกบอลในตะกร้า นับจำนวนผลไม้ หรือของเล่น
- การจับคู่ (one-to-one correspondence): สอนให้เด็กจับคู่สิ่งของกับตัวเลข เช่น การนับลูกบอล 3 ลูก และจับคู่กับตัวเลข 3 ซึ่งช่วยให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนและตัวเลข
- การประมาณจำนวน: ฝึกการคาดคะเนจำนวนอย่างคร่าวๆ ก่อนการนับจริง

เนื้อหาการสอนเรื่องการนับและการเรียงลำดับ (2)

- การเรียงลำดับ (ordering)
  - การเรียงลำดับตัวเลข: สอนเด็กให้เรียงลำดับตัวเลขจากน้อยไปมาก เช่น 1, 2, 3, 4, 5 และจากมากไปน้อย เช่น 5, 4, 3, 2, 1
  - การเรียงลำดับตามขนาด: สอนให้เด็กเรียงลำดับสิ่งของตามขนาดจากเล็กไปใหญ่ หรือใหญ่ไปเล็ก เช่น เรียงลำดับตุ๊กตาจากตัวเล็กไปตัวใหญ่ หรือเรียงลำดับกล่องตามขนาด
- การเรียงลำดับ (ordering)
  - การเรียงลำดับตามความยาว: สอนให้เด็กเรียงลำดับสิ่งของตามความยาว เช่น เรียงลำดับดินสอจากสั้นไปยาว หรือเรียงลำดับไม้บรรทัดตามความยาว
  - การเรียงลำดับตามเวลา: สอนให้เด็กเข้าใจการเรียงลำดับเหตุการณ์ตามลำดับเวลา เช่น การเล่าเรื่องเหตุการณ์ในลำดับที่ถูกต้อง หรือการจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมต่างๆ
  - ตำแหน่งและลำดับ: สอนคำศัพท์เกี่ยวกับตำแหน่ง เช่น ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สุดท้ายฝึกการจัดลำดับเหตุการณ์หรือวัตถุ

3. What? สอนอะไร?

การดำเนินการเรื่องการสังเกตและการวัด

เนื้อหาการสอนเรื่องการสังเกตและการวัด (1)

- การสังเกตความเหมือนและความต่าง
  - การระบุสิ่งที่เหมือนกันในกลุ่ม
  - การหาสิ่งที่แตกต่างหรือไม่เข้าพวก
- การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะ
  - การสังเกตว่าคุณลักษณะบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงได้
  - การทดลองเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของสิ่งของ
- การสังเกตการเปลี่ยนแปลง
  - ให้เด็กสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การเปลี่ยนแปลงของอากาศ, สิ่งของ, และตัวเด็กเอง เป็นต้น
- การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลง
  - ให้เด็กคาดการณ์ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้นต่อไป จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

เนื้อหาการสอนเรื่องการสังเกตและการวัด (2)

- การสำรวจการเปลี่ยนแปลงขนาดและปริมาตร
  - การสังเกตการเปลี่ยนแปลงขนาดของวัตถุ (เช่น ลูกโป่งเมื่อเป่าลม)
  - การทดลองกับวัสดุที่ยืดหดได้
- การสำรวจมิติต่างๆ
  - ความยาว ความกว้าง ความสูง
  - การวัดรอบวง (เช่น ใช้เชือกวัดรอบต้นไม้)
- การวัดขนาดและปริมาตรอย่างไม่เป็นทางการ
  - การใช้หน่วยวัดที่ไม่เป็นมาตรฐาน (เช่น ก้าว ช้อน ถ้วย)
  - การเปรียบเทียบความยาวโดยใช้เชือกหรือไม้บรรทัด
- การใช้เครื่องมือวัดอย่างง่าย
  - การแนะนำการใช้ไม้บรรทัด เครื่องชั่ง ถ้วยตวง
  - การอ่านค่าจากเครื่องมือวัดอย่างง่าย

เนื้อหาการสอนเรื่องการสังเกตและการวัด (3)

- การวัดเวลา
  - การสอนลำดับของเหตุการณ์: ฝึกให้เด็กเข้าใจแนวคิดของเวลาโดยการสอนลำดับของเหตุการณ์ในแต่ละวัน เช่น เช้า-กลางวัน-เย็น
  - การแนะนำนาฬิกาและปฏิทิน: ให้เด็กเริ่มคุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือวัดเวลา เช่น นาฬิกาและปฏิทินอย่างง่าย เพื่อให้เด็กเข้าใจการวัดเวลาและการจัดการเวลาในชีวิตประจำวัน
- การประมาณและการวัด
  - การประมาณขนาด ความยาว หรือน้ำหนักโดยใช้หน่วยไม่มาตรฐาน
  - การเปรียบเทียบขนาดหรือปริมาณโดยใช้คุณลักษณะเป็นเกณฑ์
- การประมาณขนาด
  - การคาดคะเนว่าวัตถุจะพอดีกับพื้นที่หรือภาชนะหรือไม่
  - การเปรียบเทียบขนาดโดยใช้สายตา

เนื้อหาการสอนเรื่องการสังเกตและการวัด (4)

- การจดบันทึกและการจัดระเบียบข้อมูล
  - การบันทึกผลการสังเกต: สอนให้เด็กบันทึกผลการสังเกตด้วยภาพวาดหรือสัญลักษณ์ง่ายๆ เพื่อเสริมทักษะการจัดระเบียบและการนำเสนอข้อมูล
  - การใช้แผนภูมิรูปภาพ: แนะนำการใช้แผนภูมิรูปภาพอย่างง่ายในการบันทึกและแสดงผลข้อมูล เช่น การนับจำนวนของเล่นที่มีในกลุ่ม

3. What? สอนอะไร?

การดำเนินการเรื่องการจัดหมวดหมู่

เนื้อหาการสอนเรื่องการจัดหมวดหมู่

- การจัดหมวดหมู่ตามจำนวนหรือปริมาณ
  - การจัดกลุ่มตามจำนวนหรือปริมาณ
  - การแยกแยะระหว่างกลุ่มที่มีจำนวนเท่ากันและไม่เท่ากัน
- การจัดหมวดหมู่ตามคุณลักษณะ
  - การจัดหมวดหมู่ตามคุณลักษณะเดียว (เช่น แยกตามสี)
  - การจัดหมวดหมู่ตามหลายคุณลักษณะ (เช่น แยกตามสีและรูปร่าง)
- การใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหมวดหมู่
  - การใช้คำศัพท์พื้นฐาน: สอนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่ม เช่น "เหมือนกัน" "ต่างกัน" "เหมือนกันบางอย่าง" และ "แยกออก" เพื่อให้เด็กสามารถอธิบายเหตุผลในการจัดกลุ่มวัตถุได้
  - การเรียนรู้คำศัพท์เฉพาะเจาะจง: สอนคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น "ผลไม้" "ของเล่น" "เสื้อผ้า" เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงการจัดหมวดหมู่กับสิ่งของในชีวิตจริงได้

3. What? สอนอะไร?

การดำเนินการเรื่องการเปรียบเทียบ

เนื้อหาการสอนเรื่องการเปรียบเทียบ (1)

- การเปรียบเทียบตามปริมาณ
  - การเปรียบเทียบปริมาณ "มากกว่า" "น้อยกว่า" "เท่ากัน"
  - การเรียงลำดับตามปริมาณจากน้อยไปมาก หรือมากไปน้อย
- การเปรียบเทียบตามคุณลักษณะ
  - การเปรียบเทียบขนาด (ใหญ่กว่า เล็กกว่า เท่ากัน)
  - การเปรียบเทียบความยาว (ยาวกว่า สั้นกว่า)
  - การเปรียบเทียบน้ำหนัก (หนักกว่า เบากว่า)
- การเปรียบเทียบตามขนาด
  - การเปรียบเทียบขนาดของวัตถุสองชิ้น (ใหญ่กว่า, เล็กกว่า, เท่ากัน)
  - การเรียงลำดับวัตถุตามขนาด (จากเล็กไปใหญ่ หรือจากใหญ่ไปเล็ก)
- การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง
  - ให้เด็กเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น เปรียบเทียบขนาดก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลง, เปรียบเทียบจำนวนก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

เนื้อหาการสอนเรื่องการเปรียบเทียบ (2)

- การเปรียบเทียบเวลา
  - ก่อน-หลัง: สอนให้เด็กเข้าใจลำดับของเหตุการณ์ เช่น การบอกว่าอะไรเกิดก่อนและอะไรเกิดหลังในกิจกรรมประจำวัน
  - เร็ว-ช้า: ฝึกให้เด็กสังเกตความแตกต่างในความเร็วของกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหว เช่น การวิ่งแข่งและเปรียบเทียบว่าใครวิ่งเร็วหรือช้า
- การใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบ
  - การใช้คำเปรียบเทียบพื้นฐาน: สอนคำศัพท์ เช่น ใหญ่กว่า, เล็กกว่า, ยาวกว่า, สั้นกว่า เพื่อให้เด็กสามารถใช้คำเหล่านี้ในการอธิบายการเปรียบเทียบของสิ่งของต่าง ๆ
  - การใช้คำเปรียบเทียบขั้นสูง: เมื่อเด็กเริ่มเข้าใจแนวคิดเบื้องต้นแล้ว ควรแนะนำคำเปรียบเทียบที่ซับซ้อนขึ้น เช่น หนักกว่ามาก, เบากว่าบางอย่าง, ไกลเคียง, ต่างกันเล็กน้อย

3. What? สอนอะไร?

การดำเนินเรื่องการสร้างแบบรูป

เนื้อหาการสอนเรื่องการสร้างแบบรูป (1)

- การสร้างและต่อแบบรูปตามคุณลักษณะ
  - การสร้างแบบรูปโดยใช้คุณลักษณะต่างๆ (เช่น สี รูปร่าง)
  - การต่อแบบรูปที่กำหนดให้
- การจัดวางและการจัดเรียงตามปริภูมิสัมพันธ์
  - การจัดเรียงวัตถุตามแบบที่กำหนด
  - การสร้างแบบรูปการจัดวางอย่างง่าย
- การมองภาพและมุมมอง
  - การเข้าใจว่าวัตถุเดียวกันอาจมองเห็นต่างกันจากมุมมองต่างๆ
  - การฝึกมองและอธิบายวัตถุจากมุมมองต่างๆ
- การสร้างและต่อเติมรูปแบบ (Pattern Creation and Extension)
  - ให้เด็กฝึกสร้างและต่อเติมรูปแบบที่ง่าย เช่น ลำดับของรูปทรงเรขาคณิต, ลำดับของสี, ลำดับของขนาด

เนื้อหาการสอนเรื่องการสร้างแบบรูป (2)

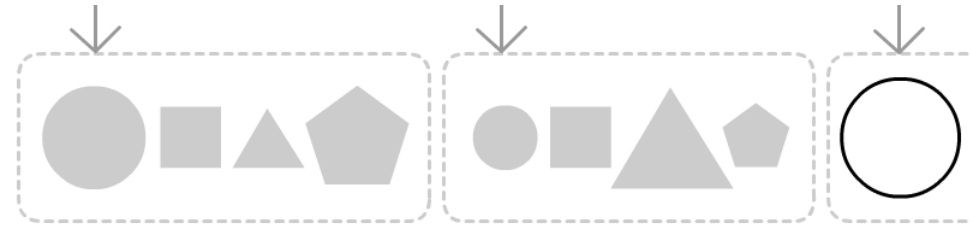
- การเชื่อมโยงแบบรูปกับชีวิตประจำวัน
  - แบบรูปในชีวิตประจำวัน: สอนให้เด็กสังเกตและสร้างแบบรูปจากสิ่งที่พบในชีวิตประจำวัน เช่น ลายเสือผ้า, ขันบันได, หรือการจัดเรียงอาหาร
- การสังเกตแบบรูปในธรรมชาติ
  - แบบรูปในธรรมชาติ: สอนให้เด็กสังเกตแบบรูปที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ เช่น ลายใบไม้, เปลือกหอย, หรือการเรียงตัวของกลีบดอกไม้
  - การสำรวจและบันทึก: ส่งเสริมให้เด็กสำรวจแบบรูปในธรรมชาติรอบตัว และบันทึกสิ่งที่พบเจอด้วยการวาดรูปหรือถ่ายภาพ
- การอธิบายและอธิบายย้อนกลับ
  - ให้เด็กอธิบายแบบรูปที่สร้างขึ้น และอธิบายว่าแบบรูปนั้นจะต่อเนื่องไปอย่างไร
  - ให้เด็กอธิบายย้อนกลับจากแบบรูปที่สร้างขึ้น
- การรู้จักและใช้แบบรูปซับซ้อน (Recognizing and Using Complex Patterns)
  - แนะนำและให้เด็กสร้างแบบรูปที่ซับซ้อนขึ้น เช่น เรียงลำดับแบบสองส่วน เช่น สีและขนาด

ตัวอย่างแบบรูปซับซ้อน

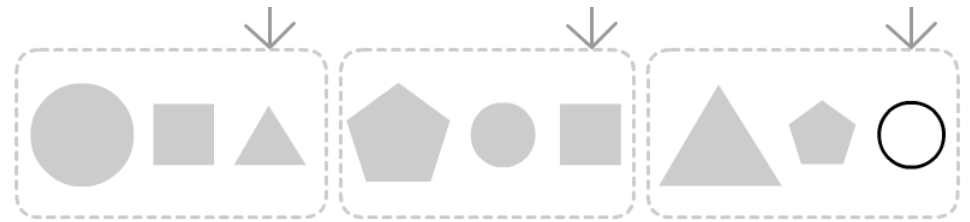
โจทย์แบบรูป

© playcoolmath.com

ถ้าคิดแบบรูปตามรูปทรง

© playcoolmath.com

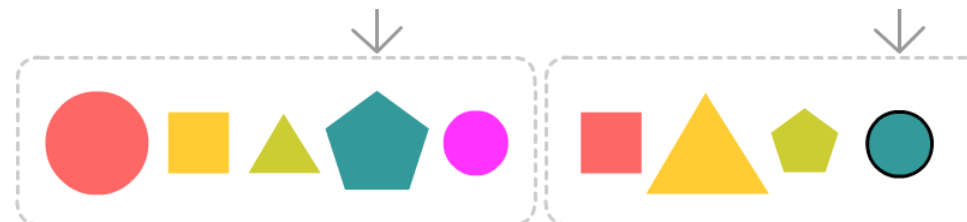
ถ้าคิดแบบรูปตามขนาด

© playcoolmath.com

ถ้าคิดแบบรูปตามสี

© playcoolmath.com

คำตอบแบบรูปสุดท้าย

© playcoolmath.com

3. What? สอนอะไร?

การดำเนินเรื่องการแก้ปัญหา

เนื้อหาการสอนเรื่องการแก้ปัญหา (1)

- การระบุปัญหา
  - การสังเกตและการฟัง: สอนให้เด็กสังเกตสถานการณ์หรือปัญหาที่ต้องการการแก้ไข เช่น การแก้ปัญหามาจากรื่องราว หรือกิจกรรมต่าง ๆ
  - การตั้งคำถาม: ฝึกให้เด็กตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาไม่เข้าใจ หรือสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าเป็นปัญหา เช่น “ทำไมบล็อกถึงล้ม?” หรือ “จะสร้างหอคอยนี้ให้สูงขึ้นได้อย่างไร?”
- การคิดค้นและพิจารณาวิธีแก้ปัญหา
  - การคิดสร้างสรรค์: ส่งเสริมให้เด็กคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาหลายๆ วิธี เช่น การใช้บล็อกต่างๆ เพื่อสร้างสะพาน หรือหาวิธีจัดเรียงสิ่งของให้สมดุล
  - การพูดคุยและอภิปราย: ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ หรือครูเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาคิดขึ้นมา เพื่อสร้างความเข้าใจและเรียนรู้จากกันและกัน

เนื้อหาการสอนเรื่องการแก้ปัญหา (2)

- การทดลองและทดสอบวิธีแก้ปัญหา
  - การทดลองด้วยตนเอง: ฝึกให้เด็กได้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาที่คิดขึ้นมา เช่น ลองจัดเรียงบล็อกในลักษณะต่างๆ เพื่อหาวิธีที่ทำให้หอคอยไม่ล้ม
  - การปรับเปลี่ยนและแก้ไข: สอนให้เด็กสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาหากพบว่าวิธีการแรกไม่สำเร็จ และลองอีกครั้งจนกว่าจะได้ผลลัพธ์ที่พอใจ
- การคาดการณ์และการแก้ปัญหา
  - ให้เด็กฝึกคาดการณ์ลำดับหรือรูปแบบต่อไป และหาวิธีแก้ปัญหาเมื่อพบรูปแบบที่ผิดปกติ
  - การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง
    - ให้เด็กแก้ปัญหาง่ายๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง เช่น การเพิ่มหรือลดจำนวนสิ่งของ, การเปลี่ยนขนาดของสิ่งของ เป็นต้น

เนื้อหาการสอนเรื่องการแก้ปัญหา (3)

- การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
  - ปัญหาจากสถานการณ์จริง: ใช้สถานการณ์ในชีวิตประจำวันเป็นตัวอย่าง เช่น หากมีขนมไม่พอสำหรับทุกคนในกลุ่ม จะทำอย่างไรให้ทุกคนได้ทานขนม
  - การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง: ฝึกให้เด็กเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาในชีวิตจริง เช่น การจัดการเวลาหรือการแบ่งปันสิ่งของ
- การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน
  - การอธิบายแนวคิด: ฝึกให้เด็กสามารถอธิบายแนวคิดและวิธีแก้ปัญหาค้นเองคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้
  - การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น: ส่งเสริมให้เด็กฟังและพิจารณาแนวคิดของเพื่อน ๆ ในการแก้ปัญหาร่วมกัน

เนื้อหาการสอนเรื่องการแก้ปัญหา (2)

- การแก้ปัญหาด้วยการนับ
  - นำเสนอปัญหาให้เด็กแก้ไข เช่น มีลูกบอล 5 ลูก ถ้ามีเพื่อนมาเพิ่มอีก 2 คน ลูกบอลพอสำหรับทุกคนหรือไม่
  - ฝึกให้เด็กแก้ปัญหาด้วยการใช้การนับและการเพิ่มหรือลบจำนวน
- การแก้ปัญหาด้วยการใช้คุณลักษณะ:
  - ให้เด็กแก้ปัญหาด้วยที่เกี่ยวข้งกับการเลือกหรือจำแนกสิ่งของตามคุณลักษณะ เช่น “ถ้าเราต้องการหาแว่นตาสีแดง ควรเลือกอันไหน?”
  - นำเสนอปัญหาด้วยที่เด็กต้องใช้การจำแนกหรือจัดกลุ่มวัตถุเพื่อหาคำตอบ เช่น การจัดเรียงของเล่นตามสีหรือรูปร่างเพื่อหาว่ามีกี่ชิ้นในแต่ละกลุ่ม

เนื้อหาการสอนเรื่องการแก้ปัญหา (3)

- การแก้ปัญหาเชิงพื้นที่
  - ให้เด็กแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดวางวัตถุในพื้นที่ เช่น “จะวางบล็อกทั้งสี่ก้อนในช่องนี้ได้อย่างไร?”
  - ฝึกการเล่นเกมหรือกิจกรรมที่ต้องใช้การคิดเชิงพื้นที่ เช่น การต่อจิ๊กซอว์ หรือการสร้างสิ่งก่อสร้างจากบล็อก
- การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในพื้นที่กับชีวิตประจำวัน
  - ใช้สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดโต๊ะอาหาร การจัดวางของเล่น หรือการเดินทางไปยังจุดต่างๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจและนำทักษะปฎิบัติสัมพันธ์ไปใช้
  - สอนให้เด็กสังเกตและใช้ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง เช่น การจัดกระเป๋าหรือการวางของในรถ

เนื้อหาการสอนเรื่องการแก้ปัญห (4)

- การแก้ปัญหเกี่ยวกับกรบรรจุ
  - สอนให้เด็กคิดวิธีการบรรจุวัตถุลงในภาชนะที่มีขนาดต่างกัน เช่น จะบรรจุบล็อกที่ก้อนลงในกล่องหนึ่งใบได้ หรือวิธีการจัดเรียงสิ่งของเพื่อใช้พื้นที่ให้คุ้มค่าที่สุด
  - ให้เด็กทดลองวางวัตถุต่างๆ ลงในภาชนะเพื่อดูว่าวัตถุไหนจะพอดีหรือเหลือพื้นที่
- การแก้ปัญหด้วยการทดลองและคาดเดา
  - ให้เด็กทดลองแก้ปัญหเกี่ยวกับขนาดและปริมาตรผ่านการทดลองจริง เช่น จะใช้น้ำที่แก้วถึงจะเต็มเต็มภาชนะหนึ่งใบ
  - ส่งเสริมให้เด็กคาดเดาและทดลองเพื่อหาคำตอบ และอธิบายเหตุผลในการแก้ปัญหของตนเอง

เนื้อหาการสอนเรื่องการแก้ปัญหา (5)

- การแก้ปัญหาผ่านการใช้แบบรูป
  - ให้เด็กใช้แบบรูปในการแก้ปัญหา เช่น การหาว่าถ้าเราสานตะกร้าด้วยลวดลายแบบนี้จะต้องใช้วัสดุจำนวนเท่าไร
  - ฝึกให้เด็กใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับแบบรูปในการคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปหรือหาทางแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ
- การเชื่อมโยงแบบรูปกับชีวิตประจำวัน
  - สอนให้เด็กสังเกตแบบรูปในชีวิตประจำวัน เช่น ลวดลายบนเสื้อผ้า จังหวะในดนตรี หรือลำดับ
  - การทำกิจกรรมฝึกให้เด็กใช้ความเข้าใจเรื่องแบบรูปในการทำกิจกรรมประจำวัน เช่น การจัดตารางเวลา หรือการทำงานกลุ่ม

4. How? สอนอย่างไร?

การสอนคณิตศาสตร์ให้เด็กปฐมวัย: สร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง

การสอนคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นการปลูกฝังทักษะพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น การสอนคณิตศาสตร์ในวัยนี้ควรเน้นที่การสร้างความเข้าใจในแนวคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานและน่าสนใจ

วิธีการสอนคณิตศาสตร์ให้เด็กปฐมวัย (1)

- ใช้การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)
  - กิจกรรมสัมผัส: ให้เด็กได้สัมผัสและเล่นกับวัสดุทางคณิตศาสตร์ เช่น บล็อกไม้ ลูกปัด หรือของเล่นที่มีลักษณะเฉพาะ
  - กิจกรรมทดลอง: ให้เด็กทดลองทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ เช่น การนับจำนวนของเล่น การจัดเรียงวัตถุตามขนาด หรือการเติมน้ำในภาชนะต่างๆ
- การใช้การเล่น (Play-Based Learning)
  - เกมคณิตศาสตร์: ใช้เกมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ เช่น เกมการจับคู่ การสร้างแบบรูป หรือเกมการนับ
  - การเล่นบทบาทสมมติ: สร้างสถานการณ์สมมติที่让孩子ได้ใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น การเปิดร้านขายของเล่นให้เด็กได้คำนวณราคาและทำธุรกรรม

วิธีการสอนคณิตศาสตร์ให้เด็กปฐมวัย (2)

- การใช้สื่อและวัสดุ (Using Materials and Resources)
  - สื่อการสอน: ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น การ์ดภาพ หนังสือภาพ หรือแผนภูมิที่แสดงลักษณะของแบบรูปหรือการนับจำนวน
  - วัสดุธรรมชาติ: ใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น หิน เมล็ดพืช หรือใบไม้ในการสอนแนวคิดทางคณิตศาสตร์
- การเรียนรู้ผ่านการสังเกตและการทำงานร่วมกัน (Observation and Collaborative Learning)
  - การสังเกต: สังเกตพฤติกรรมและวิธีการที่เด็กใช้ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และให้ข้อเสนอแนะแบบสร้างสรรค์
  - การทำงานร่วมกัน: ส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกันในกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสร้างแบบรูปหรือการแก้ปัญหา

วิธีการสอนคณิตศาสตร์ให้เด็กปฐมวัย (3)

- การใช้ภาษาและการสื่อสาร (Language and Communication)
  - การใช้คำศัพท์: สอนคำศัพท์พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เช่น จำนวน รูปร่าง ขนาด และการเปรียบเทียบ
  - การพูดคุย: สนับสนุนให้เด็กพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาทำและวิธีการที่พวกเขาใช้ในการแก้ปัญหา
- การเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน (Connecting to Daily Life)
  - กิจกรรมในชีวิตจริง: ใช้สถานการณ์จริงในการสอน เช่น การนับจำนวนผลไม้ในบ้าน การเปรียบเทียบขนาดของวัตถุในห้อง
  - การสร้างประสบการณ์: เชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์กับกิจกรรมที่เด็กสนใจ เช่น การทำขนม การปลูกพืช

วิธีการสอนคณิตศาสตร์ให้เด็กปฐมวัย (4)

- การส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ (Encouraging Mathematical Thinking)
  - การตั้งคำถาม: ถามคำถามที่กระตุ้นให้เด็กคิดและค้นหาคำตอบ เช่น “ถ้าหนูมี 3 ลูกปิดสีแดงและ 2 ลูกปิดสีน้ำเงิน หนูจะมีลูกปิดทั้งหมดกี่ลูก?”
  - การอธิบาย: ส่งเสริมให้เด็กอธิบายวิธีการที่เด็กใช้ในการแก้ปัญหา และช่วยให้เด็กเข้าใจแนวคิดพื้นฐาน
- การทำซ้ำและการทบทวน (Repetition and Review)
  - การทำซ้ำ: ใช้การทำซ้ำเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ เช่น การทำกิจกรรมซ้ำๆ หรือการเล่นเกมคณิตศาสตร์ที่เหมือนกันหลายครั้ง
  - การทบทวน: ทบทวนแนวคิดที่เรียนรู้แล้วเป็นระยะๆ โดยการทำ test หรือ quiz เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการจำ

วิธีการสอนคณิตศาสตร์ให้เด็กปฐมวัย (5)

- ใช้การเล่านิทานและเพลง
  - สร้างนิทานที่มีแนวคิดทางคณิตศาสตร์
  - ใช้เพลงและบทกลอนที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขและรูปทรง
- สนับสนุนการสำรวจและค้นพบด้วยตนเอง
  - ให้โอกาสเด็กได้ทดลองและสำรวจแนวคิดทางคณิตศาสตร์
  - ตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิด
- ปรับการสอนให้เหมาะกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน
  - สังเกตและประเมินความเข้าใจของเด็กอย่างต่อเนื่อง
  - ให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมสำหรับเด็กที่ต้องการ
- ใช้การประเมินที่หลากหลายและเหมาะสม
  - ใช้การสังเกตพฤติกรรม
  - ประเมินผ่านการทำกิจกรรมและการเล่น

Loose Parts <--> Tight Parts

- "Loose Parts" หมายถึงสื่ออุปกรณ์ที่เด็กสามารถหยิบจับ, เคลื่อนย้าย, รวมกลุ่ม, แยกแยะ, สร้างสรรค์, หรือจัดเรียงใหม่ได้อย่างอิสระ สื่ออุปกรณ์เหล่านี้ไม่มีวิธีการใช้งานที่ตายตัว ทำให้เด็กสามารถใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการเล่นและสำรวจได้
- ตัวอย่าง: ก้อนหิน กิ่งไม้ ใบไม้ หลอดดูด ฝาขวด กระดุม ลูกบอล เชือก กล้องกระดาษ
- ส่งเสริมการพัฒนาทักษะหลายด้าน เช่น การแก้ปัญหา, การคิดวิเคราะห์, การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะได้เรียนรู้ผ่านการสำรวจและการทดลองสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติ
- "Tight Parts" หมายถึงวัสดุหรือสิ่งของที่มีการใช้งานเฉพาะเจาะจงและมีรูปแบบที่กำหนดไว้แล้ว วัสดุเหล่านี้มักมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานที่ชัดเจน และเด็กไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการใช้งานได้
- ตัวอย่าง: ขงเล่นที่มีรูปแบบการใช้งานเฉพาะ (เช่น จิ๊กซอว์, บล็อกไม้ที่ต้องต่อให้ได้รูปทรงตามที่กำหนด) หนังสือที่มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจง เกมการศึกษาที่มีกติกาแน่นอน
- ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายชัดเจน การฝึกฝนทักษะที่เฉพาะเจาะจง และการเข้าใจในโครงสร้างหรือกฎเกณฑ์ของสิ่งต่าง ๆ

Loose Parts <--> Tight Parts

Loose Parts

Tight Parts

ใช้ทั้ง Loose Parts และ Tight Parts

5.การบูรณาการคณิตศาสตร์ ในชีวิตประจำวัน

บูรณาการคณิตศาสตร์ตลอดทั้งวัน

เด็ก ๆ พัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ของตนเองในระหว่างกิจกรรมคณิตศาสตร์ในห้องเรียน แต่การเรียนรู้คณิตศาสตร์สามารถเกิดขึ้นได้โดยการผสมผสานคณิตศาสตร์เข้ากับกิจวัตรและการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียน มีโอกาสมากมายที่ครูจะตั้งจุดให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างสนุกสนานและสร้างสรรค์ ระหว่างกิจกรรมประจำวัน ด้วยการสนับสนุนจากครูและการวางแผนล่วงหน้าเพียงเล็กน้อย ช่วงเวลาสั้น ๆ ของการเรียนรู้เหล่านี้จะสะสมและส่งเสริมพัฒนาการทางคณิตศาสตร์ของเด็ก ๆ ช่วงเวลาเหล่านี้สามารถใช้ได้เมื่อพูดคุยกับเด็กคนหนึ่ง ทำงานกับกลุ่มเล็กๆ หรือพูดคุยกับทั้งชั้นเรียน

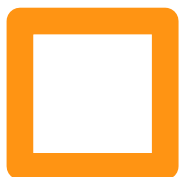

5. การบูรณาการ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

ระหว่างเวลาเล่น

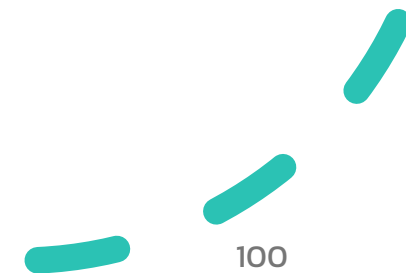
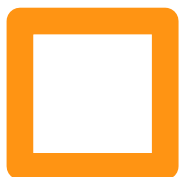
ใช้คำศัพท์เชิงพื้นที่ภายนอก

- เมื่อเด็กๆ เล่นข้างนอก ให้ใช้คำศัพท์เกี่ยวกับรูปร่าง ขนาด และตำแหน่ง เช่น กลม สั้น และไกล เพื่อพูดถึงสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก
- ตัวอย่าง: “ต้นไม้ต้นไหนสูงที่สุด? ต้นไม้ต้นไหนอยู่ไกลที่สุด?” หรือ “กระบะทรายมีรูปร่างอย่างไร? คุณเห็นรูปร่างอื่น ๆ บ้างไหม?”
- เพื่อเพิ่มความหลากหลาย ให้เด็กๆ ได้เรียนรู้คำศัพท์เชิงพื้นที่ “เด็กๆ เมื่อครูบอกว่า ‘ไป’ ให้เดินขึ้นบันได เดินข้ามสะพาน แล้วลงสไลเดอร์ที่สูงที่สุด”

ใช้คำศัพท์เชิงพื้นที่ในเวลาบล็อก

- ระหว่างเวลาเล่นบล็อก ให้ใช้คำศัพท์เชิงพื้นที่เพื่ออธิบายรูปร่าง ขนาด และตำแหน่งของบล็อกและโครงสร้างที่เด็กๆ สร้างขึ้น
- ตัวอย่าง: "บล็อกสี่เหลี่ยมผืนผ้าจะกว้างกว่าบล็อกทรงกระบอกที่ด้านล่างของหอคอยและบล็อกสามเหลี่ยมที่ด้านบนมาก" หรือ "หนูต้องเพิ่มรูปทรงใดที่ด้านนี้เพื่อให้ตรงกับอีกด้านหนึ่ง"
- เพื่อเพิ่มความหลากหลาย ให้เด็กๆ จับคู่กันและอธิบายโครงสร้างให้กันฟังโดยใช้คำศัพท์เชิงพื้นที่

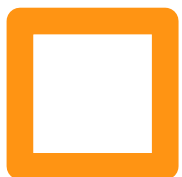

5. การบูรณาการ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

ระหว่างเวลาอาหาร

ตัวเลขในเวลาอาหาร

- นับ เปรียบเทียบ และพูดคุยเรื่องปริมาณในมืออาหาร
- ตัวอย่าง: “หมีมีแอปเปิ้ลกี่ชิ้น” หรือ “มีเด็กนั่งที่โต๊ะนี้ หรือโต๊ะนั้นมากกว่ากัน มาลองนับกัน!” หรือ “ถ้าเราต้องการกล่องน้ำผลไม้คนละกล่องต่อคนที่นั่งโต๊ะนี้ เราต้องใช้กล่องน้ำผลไม้กี่กล่อง”
- เพื่อให้ยากขึ้น ให้ถามคำถามบวกและลบกับเด็กๆ เช่น “น้องแอมมีแอปเปิ้ล 3 ชิ้น ถ้าน้องแอมกินไปแล้ว 1 ชิ้น จะเหลือแอปเปิ้ลอยู่ที่ชิ้น

ค้นหารูปทรงในอาหาร

- กระตุ้นให้เด็ก ๆ ค้นหารูปทรงในอาหารของตัวเอง
- ตัวอย่าง: “ครูเห็นวงกลมบนจานของคุณ เห็นรูปร่างอะไรบนจานของคุณ”
- เพื่อให้เข้าใจยากขึ้น ให้พูดถึงว่ารูปทรงที่พบในอาหารมีความเหมือนและแตกต่างจากรูปทรงจริงอย่างไร “แตงโมหั่นเป็นชิ้นเหมือนสามเหลี่ยมได้อย่างไร แตกต่างกันอย่างไร”

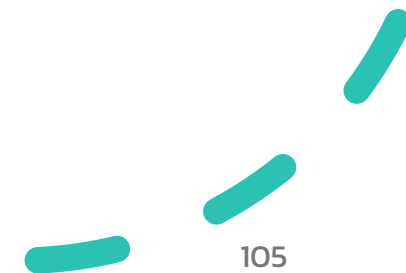

5. การบูรณาการ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

ระหว่างเวลาเก็บของเล่น

การเก็บของเล่นตามรูปทรง

- เมื่อเก็บของเล่น ควรกระตุ้นให้เด็กๆ เก็บตามรูปทรงของของเล่นแต่ละชิ้น
- ตัวอย่าง: “ก่อนอื่น ให้เก็บของเล่นรูปทรงสี่เหลี่ยมทั้งหมด จากนั้นจึงเก็บของเล่นรูปทรงกระบอกสูบ” หรือ “น้องวิวเก็บของเล่นรูปทรงหกเหลี่ยมทั้งหมดไว้ น้องเอ็มเก็บของเล่นรูปทรงสามเหลี่ยมทั้งหมดไว้”
- เพื่อให้ยากขึ้น ให้คำสั่งตามลักษณะเฉพาะของรูปทรงต่างๆ “น้องแบมเก็บรูปทรงที่มีสีด้านทั้งหมดก่อน”

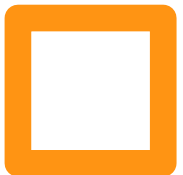
การเก็บของเล่นตามขนาด

- ขอให้เด็กๆ เก็บของเล่นตามขนาด
- ตัวอย่าง: “เก็บของเล่นชิ้นใหญ่ที่สุดก่อน” หรือ “หาของเล่นชิ้นเล็กกว่ามือของหนูมาเก็บ”
- เพื่อให้ยากขึ้น ให้ให้คำแนะนำโดยอิงตามความสูง ความกว้าง หรือความยาว ตัวอย่าง “มาแยกของเล่นสัตว์จากตัวสูงที่สุดไปยังตัวเตี้ยที่สุดกัน”

การนับของเล่นที่เก็บ

- เมื่อเก็บของเล่น ให้เด็กหยิบของเล่นขึ้นมาจำนวนหนึ่ง และแสดงให้เด็กเห็นว่า ครูรู้ว่าเด็กเก็บมาได้กี่ชิ้น ก่อนที่จะเก็บเข้าที่
- ตัวอย่าง: “ทุกคนหาของเล่นสามชิ้นมาเก็บ ครูเห็นว่า น้องเจดเก็บหนังสือมา 3 เล่ม หนึ่ง สอง สาม ส่วนน้องเมย์เก็บบล็อกมา 2 ชิ้น หนึ่ง สอง น้องเมย์ต้องหามาอีก 1 ชิ้น”
- เพื่อเพิ่มความหลากหลาย ให้เด็กๆ แสดงการรู้จักตัวเลข เช่น ปรบมือ 3 ครั้ง หลังจากที่ได้เก็บของเล่นเข้าที่

5. การบูรณาการ คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

ระหว่างการเคลื่อนที่

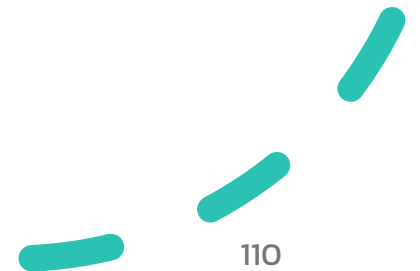
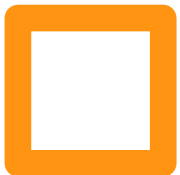
เข้าแถวตามสี

- วางกระดาษหรือผ้าสีลงบนพื้น ให้เด็กๆ เรียงแถวตามสีของเสื้อผ้าหรือรองเท้า เมื่อเรียงแถวเสร็จแล้ว ให้นับจำนวนเด็กในแต่ละแถว
- ตัวอย่าง: “เด็กๆ จะเข้าแถวตามสีรองเท้าของตัวเอง ครูวางกระดาษสีไว้บนพื้น เรียงแถวหน้ากระดาษที่สีเดียวกับรองเท้าของตัวเองมากที่สุด มีเพื่อนกี่คนที่ใส่รองเท้าสีดำ รองเท้าสีเทา?”
- เพื่อเพิ่มความหลากหลาย ให้ทำแผนภูมิหรือกราฟโดยอิงตามข้อมูลของเด็ก

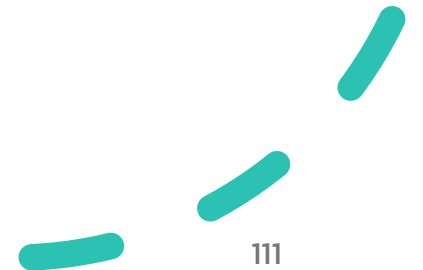
นับก้าวเพื่อวัดระยะทาง

- ให้เด็กๆ นับจำนวนก้าวที่ต้องเดินจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง อธิบายว่าแต่ละก้าวต้องมีขนาดเท่ากันจึงจะวัดได้แม่นยำ ทดลองใช้ก้าวเล็กและก้าวใหญ่
- ตัวอย่าง: “นับจำนวนก้าวเล็กๆ ที่ต้องก้าวจากครูไปถึงต้นไม้ พยายามให้แต่ละก้าวมีขนาดเท่ากัน [เด็กๆ เดินและนับ] ตอนนี้ลองนับจำนวนก้าวใหญ่ๆ ที่ต้องก้าวกลับมาหาครู [เด็กๆ เดินและนับ] หนูก้าวใหญ่หรือก้าวเล็กมากกว่ากัน ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น”
- เพื่อให้ง่ายขึ้น ให้นับเป็นกลุ่มเมื่อเด็กแต่ละคนเดินไปถึงจุดหมาย

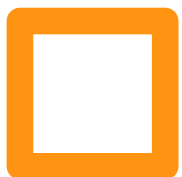
เปรียบเทียบรูปทรงเพื่อค้นหากลุ่มของตัวเอง

- แจกการ์ดที่มีรูปทรงให้เด็กแต่ละคน ใช้การ์ดเพื่อแบ่งเด็กเป็นกลุ่มหรือเพื่อให้คำแนะนำว่าจะต้องไปที่ไหน
- ตัวอย่าง: “ทุกคนที่มีรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ให้ไปที่โต๊ะศิลปะ สี่เหลี่ยมผืนผ้ามีสี่ด้าน ทุกคนที่มีรูปสามเหลี่ยม ให้ไปที่โต๊ะคณิตศาสตร์ สามเหลี่ยมมีที่ด้าน”
- เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ให้แจกไพ่ใบเดียวกันให้เด็กๆ ในแต่ละกลุ่ม ตัวอย่างเช่น เด็กๆ ในกลุ่มหนึ่งจะได้รับไพ่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า และเด็กๆ ในอีกกลุ่มหนึ่งจะได้รับไพ่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เปลี่ยนแปลงประเภทและการนำเสนอรูปทรงต่างๆ เมื่อเด็กๆ มีความรู้เกี่ยวกับรูปทรงมากขึ้น

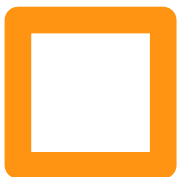
เรียงแถวตามแบบรูป

- แจกบัตรที่มีรูปทรงหรือตัวเลขให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสร้างแบบรูปในขณะที่เรียงแถวกัน
- ตัวอย่าง: “เราจะสร้างรูปแบบ ABAB โดยเรียงแถวเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมจัตุรัส สามเหลี่ยม ดูการ์ดของหนูแล้วเรียงแถวเพื่อสร้างแบบรูปแบบนี้”
- หากต้องการให้ยากขึ้น ให้ใช้แบบรูปที่ซับซ้อน เช่น AABAAB, ABBABB หรือ ABCABC ตัวอย่าง: “มาสร้างรูปแบบ ABCABC พร้อมตัวเลขกันเถอะ เราจะเริ่มด้วย 2-4-6, 2-4-6”

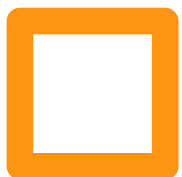
เรียงแถวเป็นคู่

- แจกการ์ดที่มีตัวเลขให้เด็กจำนวนครึ่งหนึ่งในห้องเรียน และการ์ดที่มีจุดให้เด็กอีกครึ่งหนึ่ง แล้วให้เด็กๆ เข้าแถวถัดจากผู้ที่มีบัตรที่มีจำนวนจุดเท่ากับตัวเลขของตัวเอง
- ตัวอย่าง: “หากการ์ดของหนูมีจุด ให้ลองนับดูว่ามีจุดกี่จุด จากนั้นหาเพื่อนที่มีตัวเลขตรงกับจำนวนจุดที่หนูมี”
- เพื่อให้ทำได้ง่ายขึ้น ให้แจกการ์ดที่มีจุดแทนตัวเลขให้เด็กแต่ละคน แล้วขอให้เด็กเข้าแถวถัดจากคนที่การ์ดมีจำนวนจุดเท่ากัน

เรียงตามหมายเลข

- แจกการ์ดที่มีตัวเลขหรือจุดให้เด็กแต่ละคน ให้เด็กเข้าแถวเมื่อมีคนเรียกหมายเลขของตน เมื่อทุกคนเข้าแถวครบแล้ว ให้เด็กแต่ละคนบอกหมายเลขของตน
- ตัวอย่าง: “นับดูว่ามีจุดที่จุดบนการ์ดของตัวเอง จำจำนวนจุดไว้ เมื่อครูเรียกจำนวนจุดของหนู ให้หนูมาเข้าแถว”
- เพื่อให้ยากขึ้น ให้เด็กๆ ทำงานร่วมกันเรียงจากเล็กไปใหญ่ หรือจากใหญ่ไปเล็ก

การจัดเตรียมห้องเรียนและสภาพแวดล้อม

Source: <https://www.youtube.com/watch?v=bYTgfjSsid8>

การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์

Source: <https://www.youtube.com/watch?v=Nq5RZ8oPBoA>

Thank you

ວິລາສ ວູວງສ໌

vilasw@gmail.com